"Leyle-i Reğâibinizi ve Mi'râc Gecenizi Tebrîk Eder, Bol Bahşişlere ve Rûhânî Mi'râclara Mazhar Kılınmanızı Niyâz Ederiz."

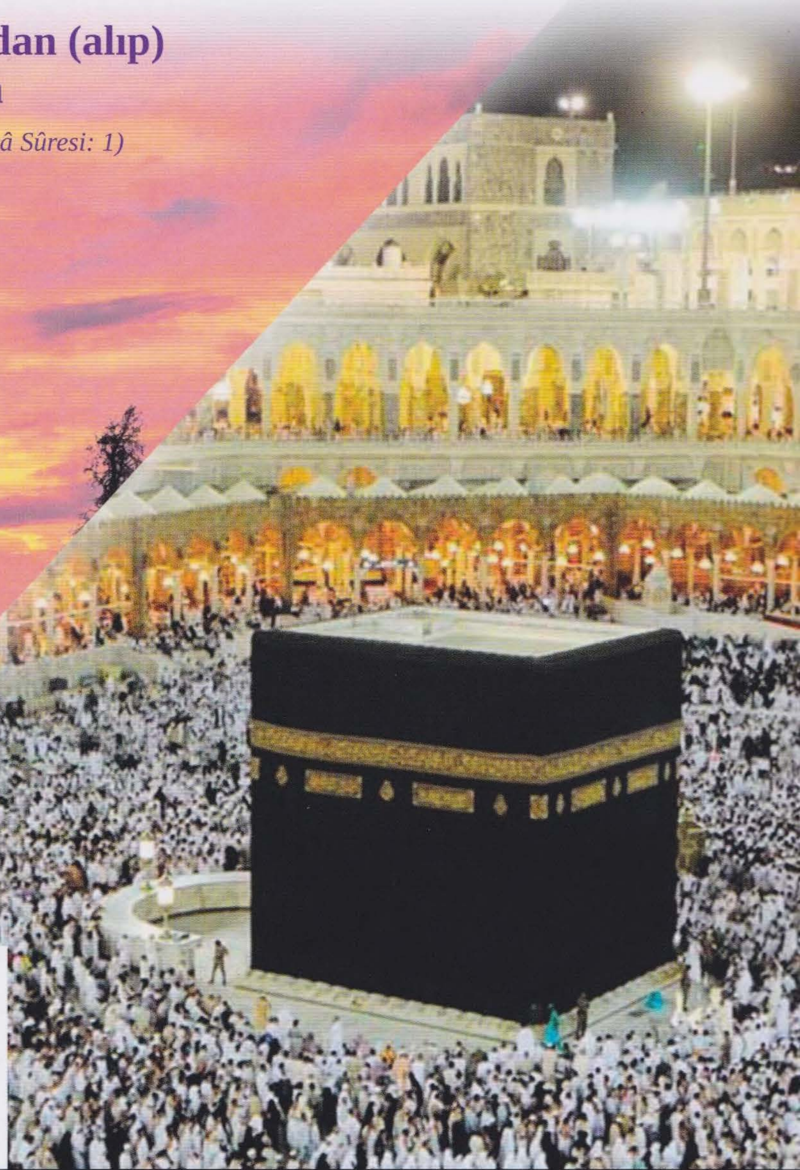
Lâlegül

Aylık İlim - Kültür ve Fikir Dergisi

Lâlegül Dergisi: Yıl: 5 Sayı:50 - Receb 1438 - Nisan 2017 Fiyatı:15TL

Bir gece kulunu Mescid-i Harâm'dan (alıp) Mescid-i Aksâ'ya götüren O Zât ne kadar münezzehtir! *(İsrâ Sûresi: 1)*

EDİTÖRDEN

Feyizle idrak ettiğimiz Receb-i şerif Ayı'nın 27. Gecesi, Mîrac Gecesi'dir. Ve o gecenin en önemli hediyesi ise namazdır. Namaz, mîraç'ta vasıtasız olarak doğrudan emredilmiş ve bizlere hediye olarak verilmiştir.

Efendimiz *(Sallallahü aleyhi ve Sellem)*, Mîrac Gecesi bilinmeyen makamlarda, şekilden ve şemâlden münezzeh, keyfiyetten ve mekândan ârî olarak o yüce makamda Rabbisiyle görüşünce, şu paçavra dünyaya geri dönmek istemedi. Dostun dosttan ayrılması, âşıkın mâşûkundan, Habîbin Mahbûbundan ayrılması kolay mı?..

Fakat Mevla Teala, Habîbinin geri dönmesini ve kullarını davet etmesini emretti. Bu emir üzerine Efendimiz *(Sallallahü aleyhi ve Sellem)* mîracdan dönünce, yeryüzünde o hazzı ve lezzeti bulamadığı için çok sıkıldı ve daraldı. Ama ne zaman ki namaza durdu, işte o vakit gönlü rahatladı, ferahladı ve o lezzeti aldı. Bunun üzerine:

"Namaz Mü'minin Mîrâcı'dır." buyurdu.

Süleyman Çelebi hazretleri bu meseleyi **Mevlîd-i Şerif**'indeki, **"Mîrac Bahri"**nde şöyle anlatıyor:

Hem dedi kim: "Yâ Muhammed ben seni
Bilûrem görmeğe doymazsın beni
Avdet edûp davet et kullarımı
Tâ gelûben göreler dîdârımı
Sen ki mîrâc eyleyûb ettin niyâz
Ümmetin mîrâcını kıldım namaz"

Namaz; kulun günde beş defa Rabbinin huzuruna çıkması ve O'nun divanında durması demektir. Bu yüce divanda, arada hiçbir vasıta olmadan her türlü derdini sıkıntısını, kul Rabbine arzeder ve O'ndan yardım diler. Böylece Peygamber Efendimizin Mîrac'da Allah-u Teala ile yaptığı mülâkat, ümmetine de sembolik olarak namaz kılarken nasip olmuş olur. İşte bu sırra işaret sadedinde Peygamber Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*:

"Namaz mü'minin mîrâcıdır" buyurmuştur.

Her kılınan namaz mîrac mıdır?

Mîrac'dan hediye gelen namaz, kılanları tekrar mîrâca taşır. Mü'minler, ancak namazla mîrâc'ın mânevi fazîletlerinden ve rûhânî zevklerinden faydalanırlar. Ve namazla maddenin de ötesine geçip Allah-u Teala'nın huzuruna çıkarlar.

Tabi her namaz kılan kimsenin bu mânevî faziletleri elde edemediği, rûhânî lezzetleri alamadığı hepimizin malumudur. Hatta namaz kılmak bazılarımıza belki de ağır bir yük gibi geliyor da olabilir. O halde **"Essalatü Mîracü'l-Mümin/Namaz mü'minin mîrâcıdır"** hadîs-i şerifini nasıl anlamak lazımdır?..

Hadis-i şerifte geçen **"es-Salatü"** ve **"el-Mü'min"** kelimelerinin başına **"Lâm-ı tarif"** gelmiştir. Arap dilinde kelimenin başına gelen "Lâm-ı tarif"in; **"Cins, Ahd, Umum ve İstiğrak"** olmak üzere dört manası vardır.

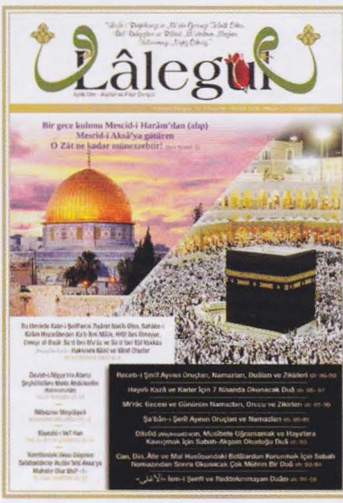
Şayet hadis-i şerifte geçen **lâm-ı tarif**in manası **"cins" için olsaydı, o zaman başına geldiği kelimenin cinsini ifade edecekti.** O takdirde her mü'minin **kıldığı namaz ve her namaz cinsi** mîrac olacaktı.

Fakat buradaki **lâm-ı** tarif **"ahd"** yani **belirlilik içindir.** Dolayısıyla "belirli **mümin**lerin kıldığı, belli başlı namazlar mîrac olur" manasına gelir. Yani namazını huşû ve huzû ile ihlâsla kılan mü'minlerin namazıyla, şartlarına uyularak ve ta'dili erkâna riâyet edilerek kılınan namazlar mîrac olur.

Şimdiden Mirac Gece'niz mübarek olsun. Rabbim bizlere rûhânî mîraclar nasip ederek, kıldığımız namazlarımızı da mîrac eylesin. Amin!

Fi emanillah!

Mustafa Özşimşekler

ADRES
Tuana Basın Yayın
Çınar Mah. Osman Gazi Cad. No: 50/A
Bağcılar / İSTANBUL
Tel: 0212 435 10 58

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Tuana Basın Yayın

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM MÜDÜRÜ
Suat YILDIZ
0212 435 50 50

YAYIN TÜRÜ
Yerel, Sürekli, Aylık

BASIM YERİ
Promat Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Orhangazi Mahallesi 1673.Sokak No:34
Esenyurt-İstanbul
Tel: 0212 622 63 63 - Fax: 0212 605 07 98
www.promat.com.tr

YURTİÇİ ABONELİK BEDELİ (YILLIK)
150 TL

YURTDIŞI ABONELİK BEDELİ (YILLIK)
150 Euro

ABONELİK İÇİN BANKA HESAP BİLGİLERİ
Gürsel YILDIZ

ALBARAKA TÜRK TL HESABI
İBAN: TR14-0020-3000- 0064-8648-0000-09

ALBARAKA TÜRK EURO HESABI
İBAN: TR57-0020-3000-0064-8648-0000-11

POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
Gürsel YILDIZ
105 907 20

TEMSİLCİ İRTİBAT
0212 435 10 58

ABONE DAĞITIM
Tuana Basın Yayın
0212 435 10 58

ABONE İŞLEMLERİ
0212 912 10 06

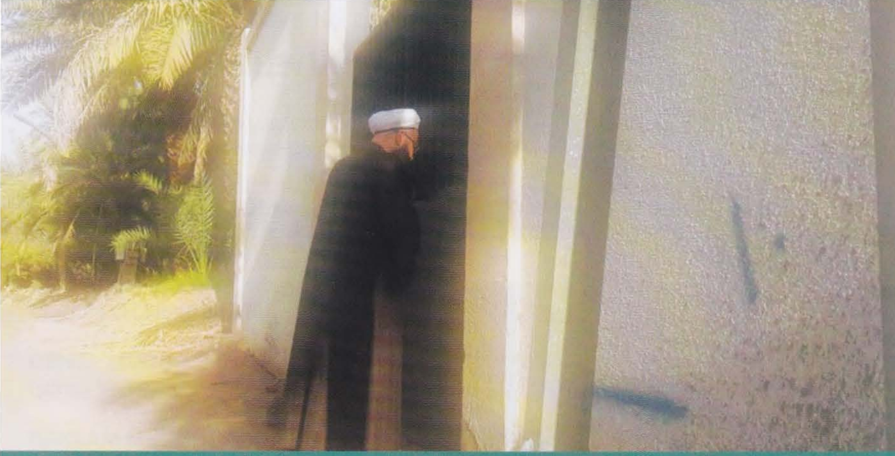
İÇİNDEKİLER

• DUALAR ve ZİKİRLER •

Bu Umrede Kabr-i Şerîflerini Ziyâret Nasîb Olan, Sahâbe-i Kirâm Hazarâtından Ka'b İbni Mâlik, Hilâl İbni Ümeyye, Umeyr el-Basîr, Sa'd İbni Mu'âz ve Sa'd İbni Ebî Vakkâs (Radıyallâhu Anhüm) Hakkında Nazil ve Varid Olanlar

AHMET MAHMUT ÜNLÜ

Kabr-i Şerîflerini Ziyâret Nasîb Olan Ka'b İbni Mâlik ve Hilâl İbni Ümeyye Hazarâtının Kur'ân-ı Kerîm'de Zikredilen İbretlik Kıssası

Bu seferki umre ziyâretimizde ilk olarak ziyâretleri nasîb olan **Ka'b ibni Mâlik** ve **Hilâl ibni Ümeyye** *(Radıyallâhu Anhümâ)*, haklarında Tevbe Sûresi'nin âyetleri nâzil olan üç sahâbeden ikisidirler ki bu zatların yaşadıklarını İslâm târihinde hiçbir kimse yaşamamıştır. **Allâh-u Te'âlâ** bu zatlardan bahsederken:

﴿وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا حَتّٰى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا اَنْ لَا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّا اِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

"**Yer**(yüzü), (olanca) **genişliğine rağmen kendilerine daralıncaya, kalpleri** (gam ve keder dolarak) **kendilerine dar gelinceye ve onlar Allâh**(ın gaz*â*bın)**dan yine ancak O'na** (istiğf*â*r ederek affına) **sığınmaktan başka bir çâre bulunmadığını yakînen anlayıncaya kadar** (haklarındaki karar kesinleştirilmeyip) **geri bırakılan** (Ka'b ibni Mâlik, Hilâl ibni Ümeyye ve Mürâre ibni Rabî' isimli) **o üç kişinin de** (Allâh tevbesini kabul etti).

Sonra tevbe etmeleri için onları tevbeye muvaffak etti. Şüphesiz ki Allâh, (günde yüz kere günaha dönse de, tevbekârların tevbesini çokça kabul eden) **Tevvâb da,** (türlü türlü azapları hak etmişlerken, envâi çeşit nîmetler ihsân ederek, sonsuz rahmetini açıklayan) **Rahîm de ancak O'dur."** *(Tevbe Sûresi:118)* buyurmuştur.

Allâh-u Te'âlâ bu âyet-i kerîmeden bir önceki âyet-i kerîmede Tebûk muhârebesinde cihattan geri kalmayı kalplerinden geçiren fakat geri kalmayan muhâcir ve ensârın tevbesini kabul ettiğini beyân ettikten sonra bu âyet-i kerîme de harpten geri kalan üç kişinin de tevbesini kabul ettiğini bildirmiştir.

"Beğavî, Hâzin, Mazharî, Rûhu'l-beyân ve Âlûsî ***Tefsirleri"***nde zikredildiğine göre; bu üç kişinin her biri ensardan olup birinin adı **Ka'b ibni Mâlik**'dir ki bu zât Akabe Bîatı'nda bulunmuştur.

Diğer ikisi ise **Hilâl ibni Ümeyye** ile **Mürâre ibni Rabî'**dir. Gerçi **Mürâre**'nin babasının ismi hakkında ihtilâf vardır, diğer bir kavle göre **Rabî'a**, başka bir kavle göre ise **Rib'î**'dir.

Bu kişilerin başına gelen hâdiseyi **Ka'b ibni Mâlik** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: "Tebûk Gazvesi dışında **Rasûlüllâh** ﷺ'den hiçbir gazâda geri kalmadım. Ancak Bedir Gazâsı'nda geri kalmıştım fakat ondan geri kalan kimseye sitem etmemişti. Çünkü **Rasûlüllâh** ﷺ Bedir'e Kureyş'in kervanını tâkip niyetiyle çıkmıştı fakat aralarında bir anlaşma olmaksızın **Allâh-u Te'âlâ** onlarla düşmanlarını buluşturmuştu. Ben kendisine Müslüman olma sözü verdiğimizde **Rasûlüllâh** ﷺ ile Akabe gecesinde bulunmuştum ki Bedir insanlar arasında daha çok anılır olsa da orada bulunmuş olmayı bile ona tercih etmezdim."

Müslümanlar Çok Olduğundan Bana İhtiyaç Yok Diye Geri Kaldım

"Benim Tebûk Gazâsı vaktindeki kıssam şöyle oldu: Ben hiçbir zaman o muhârebede **Rasûlüllâh** ﷺ'den geri kaldığım andaki kadar güçlü ve zengin olmamıştım. Vallâhi daha önce benim yanımda iki binek bulunmamıştı, ama o gazâ vaktinde iki bineğim vardı. **Rasûlüllâh** ﷺ hangi gazâya çıkmak istese doğru adres vermemek için başkasını söylerdi.

Ama o gazve çok şiddetli sıcak zamâna rastlayıp, yolculuk uzun, (karşılaşılması muhtemel olan) düşman da çok olduğundan bu gazâda **Rasûlüllâh** ﷺ hazırlıklarını tam yapabilmeleri için Müslümanlara gitmek istediği yönü açıkça bildirdi. **Rasûlüllâh** ﷺ'in yanında bulunan Müslümanların sayısı hiçbir defterin toplayamayacağı kadar çok olduğundan bu harpten geri kalmak isteyen her hangi bir kişi kendisi hakkında **Allâh**'ın vahyi gelmedikçe kendisinin asla hatırlanmayacağını düşünmüştü.

Rasûlüllâh ﷺ o harbe meyvelerin ve göllgelerin çok makbul olduğu bir zamanda çıktı. Herkes hazırlıklarını yaparken ben de hazırlanmaya niyetlendim fakat her gün işime gidip geliyordum ama 'Nasıl olsa ben imkân sâhibiyim, her an çıkabilirim.' düşüncesiyle hiçbir hazırlık yapmıyordum.

İnsanlar yolculuğa cidden azmedinceye kadar benim bu hâlim devâm etti ve nihâyet bir sabah **Rasûlüllâh** ﷺ ve Müslümanlar yola çıktılar. **Rasûlüllâh** ﷺ cihat veyâ başka bir sefere çıkmak istediği zaman perşembe günü çıkmayı severdi, bu yolculuğa da perşembe günü çıktı, ama ben hâlâ bir hazırlık yapmamıştım.

Kendi kendime 'Onların ardından bir veyâ iki gün sonra hazırlık yaparım, sonra da onlara kavuşurum.' diye düşündüm ve onlar yola çıktıktan sonra hazırlık yapayım diye niyetlendim lâkin bir şey yapmadan geri döndüm. Ertesi sabah yine bu niyetle işe çıktım fakat geri döndüğümde yine bir şey yapmamıştım. Derken ordu süratle yol alınca benimle aralarındaki mesâfe bayağı bir açıldıysa da ben yine yola koyulup onlara yetişmeye azmettim. Keşke bunu yapaydım, lâkin bu bana nasip edilmedi.

Rasûlüllâh ﷺ Tebûk'te Beni Aramış

Rasûlüllâh ﷺ'in çıkışından sonra insanlar arasında dolaşırken ortalıkta ya münâfıklıkla ayıplanmış (itham edilmiş) ya da **Allâh**'ın mâzur tuttuğu kimselerden başkasını görmemem de beni çok üzüyordu. **Rasûlüllâh** ﷺ Tebûk'e varıncaya kadar benden bahsetmemiş, Tebûk'te insanlar arasında otururken birden:

«مَا فَعَلَ كَعْبٌ؟»

Tebuk muhârebesinden geri kalan Hilâl ibni Ümeyye ve Ka'b ibni Mâlik ve yanlarındaki Umyer el-Basîr (Radıyallâhu Anhüm)ün kabirleri

'Kâ'b ne yaptı?' diye sorunca Selemeoğulları'ndan bir adam: 'Yâ **Rasûlellâh**! Elbiselerini ve kendini beğenmesi ona mâni oldu.' demiş, bunun üzerine **Mu'âz ibni Cebel**: 'Ne kötü konuştun! Yâ **Rasûlellâh**! Vallâhi biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz.' deyince **Rasûlüllâh** ﷺ sükût etmiş.

Bir zaman sonra **Rasûlüllâh** ﷺin dönüşe geçtiği haberi bana ulaşınca beni sıkıntı basarak 'Hangi yalanı söyleyeyim de onun gazâbından kurtulayım.' diye düşünmeye başladım ve âilemden akıl fikir sâhibi herkesten de bu hususta yardım istedim.

Fakat '**Rasûlüllâh** ﷺ (Medîne'ye) geldi.' denilince bütün yanlış fikirler aklımdan kayboldu. İşte o zaman içerisinde yalan olan hiçbir şeyle **Rasûlüllâh** ﷺin öfkesinden ebediyyen kurtulamayacağımı anlayınca ona doğruyu söylemeye karar verdim.

Rasûlüllâh ﷺ Medîne'ye Döndüğünde Neden Geri Kaldığımı Sordu

Rasûlüllâh ﷺ bir seferden döndüğü zaman mutlaka kuşluk vaktinde dönerdi, ilk önce mescide uğrayıp orada iki rekât namaz kılar, sonra insanlarla sohbet etmek için oturur, sonra kızı **Fâtıma**'yı ziyâret eder, sonra da eşlerinin yanına giderdi. Bu seferki dönüşünde de yine böyle yapıp mescitte oturunca gazâdan geri kalan seksen küsur münâfık kendisine gelip yeminler ederek mâzeretlerini açıklamaya başladılar.

Rasûlüllâh ﷺ de onların zâhiren söylediklerini kabul etti, kendileriyle bîatleşti ve işlerini **Allâh-u Te'âlâ**'ya havâle ederek onlar için istiğfarda bulundu. Tam o sırada ben yanına gelip kendisine selâm verince kızgın bir kimsenin tebessümüyle tebessüm etti, sonra «تَعَالَ.» **'Gel.'** buyurdu, ben de yürüyerek huzûruna oturdum. O zaman bana:

«مَا خَلَّفَكَ أَلَمْ تَكُنْ قَدِ ابْتَعْتَ ظَهْرَكَ؟»

'Seni geri bırakan ne oldu? Sen bineğini satın almamış mıydın?' diye sorunca ben: 'Satın almaz olur muyum, vallâhi yâ **Rasûlellâh** ben mücâdelede hasmını yenecek güçlü konuşma sâhibi olduğum için dünyâ ehlinden senin dışında birinin yanında otursaydım elbette bir mâzeret açıklayarak onun öfkesinden kurtulacağımı düşünürdüm.

Lâkin vallâhi şunu iyi bildim ki sana bu gün seni benden hoşnut edecek yalan bir söz söylesem de yakında **Allâh** seni bana öfkelendirecektir.

Ama şimdi sana seni bana kızdıracak doğru bir söz söylersem umuyorum ki **Allâh-u Te'âlâ** beni bu konuda affedecektir. Hâyır vallâhi benim hiçbir mâzeretim yoktu. Vallâhi ben senden geri kaldığım zamandaki kadar geçmişte hiçbir zaman daha kuvvetli ve daha zengin olmamıştım.' diye cevap verdim.

Mâzeret Uydurmayınca Rasûlüllâh ﷺ Doğru Konuştuğumu Kabûl Etti

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ:

«أَمَّا هٰذَا فَقَدْ صَدَقَ فَقُمْ حَتّٰى يَقْضِيَ اللّٰهُ فِيكَ.»

'Buna gelince; gerçekten doğru söylemiştir. Haydi Allâh senin hakkında hüküm verinceye kadar kalk.' buyurdu.

Ben de kalkıp gittim. Bu durumu gören Selemeoğulları'ndan bâzıları peşime düşerek bana:

'Vallâhi senin bundan başka bir günah işlediğini bilmiyoruz, gerçekten sen diğer geri kalanların açıkladıkları gibi **Rasûlüllâh** ﷺ'e bir mâzeret sunmaktan âciz kaldın, oysa **Rasûlüllâh** ﷺ'in senin için istiğfarda bulunması günahına yeterdi.' dediler.

Vallâhi beni bu konuda o kadar ayıpladılar ki nihâyet ben dönüp kendimi yalanlamayı bile düşündüm. Sonra onlara: 'Benimle birlikte başkası da bu duruma düştü mü?' diye sorunca onlar: 'Evet iki kişi daha senin dediğin gibi, onlara da sana denilenin bir benzeri söylendi.' dediler.

Ben o kişilerin kim olduklarını sorunca: '**Mürâre ibni Rabî' el-Amrî** ile **Hilâl ibni Ümeyye el-Vâkıfî**.' dediler. Bana iki sâlih ve örnek zattan bahsettiklerini duyunca fikrimden vazgeçip yoluma yürüdüm. **Rasûlüllâh** ﷺ bunca geri kalan kişiler arasından sâdece üçümüzle konuşmaktan insanları nehyedince millet bizden uzak durmaya başladı ve herkesin bize karşı tavrı değişti. O derece ki ben artık yeryüzünü bile tanıyamaz oldum, artık o toprak benim tanıdığım arâzi değildi.

Elli Gece Hiçbir Müslüman Bizimle Konuşmadı

Böylece elli gece bekledik. İki arkadaşıma sükûnet hâli hâkim olarak bu müddet zarfında evlerinde oturup sürekli ağladılar. Ben ise onların en genci ve kuvvetlisi olduğumdan çıkıp Müslümanlarla berâber namazda bulunuyordum ve çarşılarda dolaşıyordum, lâkin kimse benimle konuşmuyordu. Namazdan sonra oturduğu yerde bulunurken **Rasûlüllâh** ﷺ'in yanına gidip selâm veriyordum ve içimden: 'Selâmımı almak üzere dudaklarını hareket ettirdi mi acaba?' diye düşünüyordum.

Bâzen çok yakınında namaz kılıyor ve göz ucuyla kendisine bakıyordum, ben namaza yönelince o bana bakıyor, ben onun tarafına döndüğümde ise benden yüz çeviriyordu.

İnsanların bana karşı bu soğuk davranışı uzun bir zaman alınca, gittim en sevdiğim kişi olan amcamın oğlu **Ebû Katâde**'nin bostanının duvarına tırmanıp atladım ve kendisine selâm verdim, vallâhi selâmımı almadı.

O zaman: 'Yâ **Ebâ Katâde**! Sana **Allâh** adı veriyorum, benim **Allâh** ve **Rasûlü**'nü sevdiğimi biliyorsun değil mi?' dedim. O sükût etti, tekrar kendisine **Allâh** adı verdimse de yine sustu. Bir daha **Allâh** adı verince '**Allâh** ve **Rasûlü** bilir.' dedi. Bunu duyunca gözlerim doldu ve tekrar duvardan atlayıp gittim.

Ğassân Hükümdarı Bu Durumumdan Yararlanarak Beni Dînimden Döndürmek İstedi

Sonra bir kere Medîne çarşısında dolaşırken Şam ehlinin ziraatçilerinden Medîne'ye yiyecek getirip satan bir fellahın: **'Ka'b ibni Mâlik**'i kim gösterecek?' dediğini duydum.

O zaman insanlar ona beni göstermeye başladılar, nihâyet yanıma gelip bana **Hâris ibni Ebî Şimr** isimli **Gassân** hükümdârından bir mektup getirdi ki o mektupta: 'İmdi bundan sonra! Bana ulaşan habere göre adamın seninle ilişkiyi kesmiş, **Allâh** seni rezil duruma düşecek ve hakkı zâyi olacak bir kişi yapmadı. Hemen bize gel de iyilik ederek seni tesellî edelim.' diye yazıyordu.

Bunu okuduğum zaman: 'Bu da başka bir belâ ki bu kâfirler beni dinden çıkarmaya heveslenebildi.' diyerek hemen bir tandırın yanına gittim ve mektubu orada yaktım.

Hanımlarımıza da Yatağımıza Yaklaşmaları Yasak Edildi

Elli geceden kırk gece geçince **Rasûlüllâh** ﷺ'in elçisi bana gelerek: '**Rasûlüllâh** ﷺ sana hanımından uzak durmanı emrediyor.' dedi. Ben: 'Onu boşayayım mı yoksa ne yapayım?' deyince: 'Hayır sâdece ondan uzak dur, kendisine yaklaşma.' dedi. İki arkadaşıma da aynı haberi göndermiş. Ben hanımıma: 'Âilenin yanına git, **Allâh** bu iş hakkında bir hüküm verene kadar onların yanında kal.' dedim.

Fakat **Hilâl ibni Ümeyye**'nin hanımı **Rasûlüllâh** ﷺ'in yanına gelerek: 'Yâ **Rasûlellâh**! **Hilâl ibni Ümeyye** kendisine bakamayacak derecede yaşlıdır, hizmetçisi de yoktur, ona hizmet etmemi de kötü sayar mısın?' deyince **Rasûlüllâh** ﷺ:

Tebuk muhârebesinden geri kalan Hilâl ibni Ümeyye ve Ka'b ibni Mâlik ve yanlarındaki Umyer el-Basîr (Radıyallâhu Anhüm)ün kabirlerini ziyâret

İki arkadaşıma çok müjdeci gitmiş, **Sa'îd ibni Zeyd**, **Hilâl ibni Ümeyye**'nin tevbesini müjdeleyince o anda sevinçten rûhu çıkacak hâle gelmiş, zâten o art arda oruç tutuyordu ve ağlaması hiç dinmiyordu. **Mürâre ibni Rabî'**in tevbesini ise **Silkân ibni Selâme ibni Vakş** müjdelemiş. O sırada beni müjdelemek için bir adam atına binip hareket etmiş, Eslem kabîlesinden biri de koşarak yola çıkmış, fakat o kişi dağın üstüne çıkıp bağırınca ses attan daha çabuk bana ulaşmış. İşte sesini işittiğim kişi gelip beni müjdeleyince (altıma ve üstüme giydiğim) iki elbisemi çıkartıp onları ona giydirdim. Vallâhi o gün o iki elbiseden başka bir şeye mâlik değildim.

«لَا وَلٰكِنْ لَا يَقْرَبْكِ.»

'Hayır, lâkin sana yaklaşmasın (seninle cimâ etmesin)**.'** buyurdu. Hanımı da: 'Zâten vallâhi onda hiçbir şeye kalkışacak hareket yok. Vallâhi bu iş başına geldiği günden bugüne kadar ağlayıp duruyor.' dedi.

Bunu duyan âilemden biri bana: '**Rasûlüllâh** ﷺ **Hilâl ibni Ümeyye**'nin hanımına ona hizmet etmesi için izin verdiği gibi sen de kendi hanımın hakkında **Rasûlüllâh** ﷺden izin istesen.' deyince ben: 'Vallâhi bu hususta **Rasûlüllâh** ﷺden izin isteyemem, izin istediğim zaman **Rasûlüllâh** ﷺin ne buyuracağını ne bileyim? Hem ben genç bir adamım.' dedim ve böylece on gece daha bekledim.

Tevbemizin Kabul Olunduğu Âyetleri İndiğinde Üzerimde Ne Varsa Müjde Getirene Giydirdim

Nihâyet **Rasûlüllâh** ﷺin bizimle konuşmayı yasakladığı andan îtibâren tam elli gece geçmişti ki ellinci gecenin sabah namazını kılıp evlerimizden birinin damında **Allâh-u Te'âlâ**'nın bahsettiği hâl üzere; canım darlanmış ve geniş dünyâ bana dar gelmiş bir vaziyette otururken Sel' Dağı'nın üzerine çıkıp en yüksek sesiyle: 'Ey **Ka'b ibni Mâlik**! Sana müjde olsun.' diye bağıran bir kişinin sesini işittim, hemen secdeye kapandım ve bir ferahlık geldiğini anladım, meğer **Rasûlüllâh** ﷺ sabah namazını kıldığında **Allâh-u Te'âlâ**'nın bizim tevbemizi kabul ettiğini bildirmiş, insanlar da bizi müjdelemeye çıkmışlar.

Üzerim Çıplak Kalınca Emânet Elbise Alıp Rasûlüllâh ﷺe Koştum

Sonra amcamın oğlu **Ebû Katâde**'den iki elbise emânet alarak onları giyindim ve **Rasûlüllâh** ﷺe koştum. O sırada insanlar topluluklar hâlinde karşıma çıkıyor ve: '**Allâh**'ın tevbeni kabûlü mübârek olsun.' diyerek tevbemi tebrik ediyorlardı.

Nihâyet mescide girdiğimde **Rasûlüllâh** ﷺi otururken buldum, etrâfında da insanlar vardı. **Talha ibni Ubeydillâh** hemen kalkıp koşarak yanıma geldi ve benimle musâfaha ederek beni tebrik etti. Vallâhi muhâcirlerden onun dışında kimse bana kalkmadı, **Talhâ**'nın bu yaptığını hiç unutamam. (Medîne'ye hicret ettikleri zaman Rasûlüllâh ﷺin ikisini kardeş yapmış olması buna sebep olabilir.)

Rasûlüllâh ﷺe selâm verdiğimde yüzü sevinçten parıl parıl parıldar bir halde:

«أَبْشِرْ بِخَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْكَ مُنْذُ وَلَدَتْكَ أُمُّكَ.»

‘Annenin seni doğurduğu günden beri üzerinden geçen en hayırlı günle müjdelenebilirsin.’ buyurunca: ‘Yâ **Rasûlellâh**! Senin tarafından mı yoksa **Allâh** tarafından mı?’ dedim. **Rasûlüllâh** ﷺ:

«لَا بَلْ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ.»

‘Hâyır, bilakis Allâh katından.’ buyurdu.

Rasûlüllâh ﷺ sevinçli olduğu zaman yüzü ay parçası gibi nurlanırdı, biz onun bu hâlini bilirdik.

Bu Müjde Üzerine Bütün Malımı İnfâk Etmek İstedim

Önüne oturunca: ‘Yâ **Rasûlellâh**! **Allâh**’a ve **Rasûlü**’ne sadaka olmak üzere malımdan sıyrılıp çıkmam da tevbemden bir parçadır.’ dediğimde:

«أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ.»

‘Malının bir kısmını kendine sakla, bu senin için daha hayırlıdır.’ buyurdu. O zaman ben: ‘Yarısı olur mu?’ dedim o: «لَا.» **‘Hayır.’** buyurdu. Ben: ‘Üçte biri olur mu?’ deyince «نَعَمْ.» **‘Evet.’** buyurdu. ‘O hâlde Hayber’deki hissemi saklayayım.’ dedim.

Sonra: ‘Yâ **Rasûlellâh**! Gerçekten **Allâh** beni doğruluk sâyesinde kurtardı, o halde benim tevbemin bir parçası da kime rastlarsam ona doğrudan başka bir şey konuşmamam olsun.’ dedim.

Vallâhi ben **Rasûlüllâh** ﷺe bunları söylediğim andan bu yana **Allâh-u Te‘âlâ**’nın Müslümanlardan hiçbir kimseye doğru konuşma husûsunda bana yaptığı iyilikten daha güzel bir iyilik yaptığını bilmiyorum. Ben **Rasûlüllâh** ﷺe bu sözü söylediğim andan bugüne kadar kasten bir yalan söylemedim, **Allâh-u Te‘âlâ**’nın kalan ömrümde de beni böylece korumasını umuyorum.

İşte **Allâh-u Te‘âlâ** (bizim kıssamız hakkında) **Rasûlü**’ne:

﴿لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِى سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ اِنَّهُ بِهِمْ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ۝ وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا حَتّٰى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا اَنْ لَا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّا اِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ۝ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

‘Andolsun ki Allâh, o peygamberin (cihada katılmama husûsunda münâfıklara izin vererek, efdal olanı terk etmesinden dolayı yapmış olduğu tevbeyi) **ve** (binecek hayvan, yiyecek ve içecek bulamadıkları) **o güçlük zamânında**(ki Tebûk muhârebesinde) **içlerinden bir fırkanın kalpleri** (cihatta peygambere uyma fikrinden) **kaymaya iyice yanaştıktan sonra** (yine de geri kalmayıp) **kendisine uymuş olan o muhâcirlerle ensârın** (cih*â*da gitmemeye dâir kalplerinden gayr-i ihtiyârî geçirdikleri meyilden dolayı yapmış oldukları) **tevbelerini gerçekten kabul etmiştir.**

Sonra (karşılaştıkları sıkıntıları, niyetlerinin doğruluğunu ve tevbelerindeki sadâkati çok iyi bildiği için) **onların tevbelerini** (hiçbir mesuliyet izi bırakmayacak şekilde) **kabul etmiştir. Çünkü gerçekten O onlara karşı Raûf’dur, Rahîm’dir** (büyük bir esirgeme ve sonsuz bir merhamet sâhibidir. Bu yüzden kendilerine tâkat yetiremeyecekleri vazîfeleri yüklemez.)

Yer(yüzü)**,** (olanca) **genişliğine rağmen kendilerine daralıncaya, kalpleri** (gam ve keder dolarak) **kendilerine dar gelinceye ve onlar Allâh**(ın gaz*â*bın)**dan yine ancak O’na** (istiğf*â*r ederek affına) **sığınmaktan başka bir çâre bulunmadığını yakînen anlayıncaya kadar** (haklarındaki karar kesinleştirilmeyip) **geri bırakılan** (Ka‘b ibni Mâlik, Hilâl ibni Ümeyye ve Mürâre ibni Rabî‘ isimli) **o üç kişinin de** (Allâh tevbesini kabul etti)**. Sonra** (müminler nezdinde) **tevbe ed**(enlerden addedil)**sinler diye onların tevbelerini kabul et**(tiğini Kur’ân’da indirip herkese bildir)**di.**

Şüphesiz ki Allâh, (günde yüz kere günaha dönse de, tevbekârların tevbesini çokça kabul eden) Tevvâb da, (türlü türlü azapları hak etmişlerken, envâi çeşit nîmetler ihsân ederek, sonsuz rahmetini açıklayan) **Rahîm de ancak O’dur.**

Ey îmân etmiş olan kimseler! (Râzı olmadığı şeylere yaklaşma konusunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve** (hem îmanda, hem ahde vefâda, özü sözü doğru olan) **sâdık kimselerle** (bedenen ve rûhen, maddeten ve mânen) **berâber olun.'** *(Tevbe Sûresi:117-119)* âyet-i kerîmelerini indirdi.

İslâm'dan Sonraki En Büyük Nîmetim Doğru Konuşmamdır

Vallâhi bence **Allâh** beni İslâm'a hidâyet ettikten sonra bana **Rasûlüllâh** ﷺe doğru söylememden daha büyük hiçbir nîmet ihsân etmemiştir.

Çünkü bu sâyede ona yalan söylemediğim için yalan söyleyenlerin helâk olduğu gibi helâk olmadım.

Şüphesiz **Allâh-u Te'âlâ** bu konuda vahiy indirdiği zaman yalan söyleyenler hakkında herhangi bir kimseye buyurduğunun en şerlisini buyurarak:

﴿سَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ اِذَا انْقَلَبْتُمْ اِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا
عَنْهُمْ فَاَعْرِضُوا عَنْهُمْ اِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ
جَزَٓاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۞ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا
عَنْهُمْ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَرْضٰى عَنِ
الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾

'Yakında onlara (üstün bir şekilde) **döndüğünüz zaman kendilerin**(den memnun kalıp, azar ve sitem)**den yüz çeviresiniz diye sizin için Allâh'a yemin edeceklerdir. Artık onlardan** (memnuniyetle değil de, öfke ve nefretle) **yüz çevirin.**

Gerçekten de onlar (temizlenmeyi kabul etmeyecek) **birer pisliktir. Kazanmakta bulunmuş oldukları** (kötü) **şeylere tam bir karşılık olarak barınacakları yer de ancak cehennemdir. Kendilerinden râzı olasınız** (da, önceki yakınlığınızı sürdüresiniz) **diye size yemin edecekler.**

Fakat siz onlardan râzı olsanız da, şüphesiz ki Allâh o fâsıklar toplumundan (aslâ) **râzı olmayacaktır.'** *(Tevbe Sûresi:95-96)* buyurmuştur.

İşte benim de aralarında bulunduğum bu üç kişi **Rasûlüllâh** ﷺe yemin ettikleri zaman yeminlerini ve bîatlerini kabul edip kendileri için istiğfarda bulunduğu diğer kimselerden müstesnâ olarak geri bırakıldı. Yâni **Rasûlüllâh** ﷺ **Allâh-u Te'âlâ** hüküm verinceye kadar bizim işimiz hakkındaki karârı geciktirdi.

Bu sebeple **Allâh-u Te'âlâ**:

﴿وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا﴾

'Geri bırakılan o üç kişi.' buyurdu. Yoksa **Allâh-u Te'âlâ**'nın bahsettiği konu bizim gazâdan geri bırakılmamız husûsunda değildir. Ancak **Allâh-u Te'âlâ**'nın, bizim hakkımızdaki hükmü, **Rasûlüllâh** ﷺe yemin ederek özür dilediklerinde **Rasûlüllâh** ﷺ tarafından mâzeretleri kabul edilen kimselerden geri bırakmasıdır."

(el-Buhârî, Meğâzî:75, no:4156, 4/1607-1609; Müslim, Tevbe, no:2769; Abdürrezzâk, el-Musannef, no:4863-64; İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, 14/540-545; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, no:15789, 25/66-67; İbnü Cerîr et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 12/58-66; İbnü Ebî Hâtim, 6/1899-1903; İbnü Hibbân, es-Sahîh, no:3370; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, 9/33-36; Delâilü'n-nübüvve, 5/273-279; Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 3/120-124; Kurtubî, el-Câmi'u li-ahkâmi'l-Kur'ân, 10/413-419; Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 7/569-578; Kâzî Senâullâh, et-Tefsîru'l-Mazharî, 4/289-294; İsmâ'îl Hakkî, Rûhu'l-beyân, 3/528-530)

Öldüğümde Rasûlüllâh ﷺ Cenâzemi Kılmaz Diye Çok Korktum

Zührî *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre **Ka'b ibni Mâlik** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: "**Rasûlüllâh** ﷺ benimle ve iki arkadaşımla konuşulmasını yasaklayınca uzun bir zaman büyük bir sıkıntı içinde bekledim.

En büyük derdim ise öldüğümde **Rasûlüllâh** ﷺin cenâze namazını kılmaması yâhut **Rasûlüllâh** ﷺ ölürse benim insanlar nezdinde bu durumda kalarak artık kimsenin benimle konuşmaması ve cenâze namazımı kılmaması endişesi idi.

Allâh-u Te'âlâ bizim tevbemizin kabûlünü **Nebîsi** ﷺe gecenin son üçte biri kaldığında inzâl buyurmuştu ki o gece **Rasûlüllâh** ﷺ **Ümmü Seleme** *(Radıyallâhu Anhâ)*nın yanında idi.

Ümmü Seleme *(Radıyallâhu Anhâ)* da benim hakkımda iyi düşünen ve işime yardımcı olan biri idi. O gece **Rasûlüllâh** ﷺ ona:

«يَا أُمَّ سَلَمَةَ! تِيبَ عَلٰى كَعْبٍ.»

‘Ey Ümmü Seleme! Ka‘b’ın tevbesi kabul edildi.’ buyurduğunda o: ‘Ona haber gönderip müjdeleyeyim mi?’ deyince **Rasûlüllâh** ﷺ:

«إِذًا يَحْطِمُكُمُ النَّاسُ، فَيَمْنَعُونَكُمُ النَّوْمَ سَائِرَ اللَّيْلَةِ.»

‘O zaman insanlar size hücûm ederler ve gecenin kalan kısmında da uykunuza mânî olurlar.’ buyurdu. Nihâyet **Rasûlüllâh** ﷺ sabah namazını kıldırdıktan sonra **Allâh-u Te‘âlâ**’nın bu âyet-i kerîmeyi inzâl ederek tevbemizi kabul ettiğini îlân etti.” *(Semerkandî, Bahru’l-ulûm, 2/81; Beğavî, Me‘âlimü’t-Tenzîl, 3/124-125; Hâzin, Mecmû‘atü’t-tefâsîr, 3/212)*

KABR-İ ŞERÎFİNİ ZİYÂRET NASÎB OLAN UMEYR EL-BASÎR HAZRETLERİ’NİN HADÎS-İ ŞERÎFLERDE ZİKREDİLEN MÂNİDAR KISSASI

Abdullâh ibni Hâris *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; **Asmâ binti Mervân** nâmındaki Yahudi bir kadın **Rasûlüllâh** ﷺe çok eziyet ediyor, İslâm’a hakaret ediyor, hayız bezlerini Benî Hatme mescidine atıyor ve **Rasûlüllâh** ﷺe karşı şiirler söyleyerek insanları kışkırtıyordu.

Sahâbe-i kirâmdan **Umeyr ibni Adiyy** onun bu hakaret içerikli sözlerini işitince: “Ey **Allâh**! Şüphesiz benim üzerime Senin için adak olsun ki **Rasûlüllâh** ﷺ Medîne-i Münevvere’ye sağ sâlim dönerse elbette bu kadını öldüreceğim.” dedi. **Rasûlüllâh** ﷺ o gün Bedir’de bulunuyordu.

Rasûlüllâh ﷺ Bedir’den dönünce gece yarısı **Umeyr ibni Adiyy** onun evine geldi, ev halkı çoktan uyumuştu. Basarı (gözü) engelli fakat basîreti çok güçlü olan **Umeyr** koklama duyusunu kullanarak o kadını aralarından seçti, o, evin bir kenarında uyuyordu, etrâfında da çok sayıda güçlü kuvvetli oğulları yatmakta idi. Nihâyet kılıcını çıkarıp onun göğsüne sapladı ve sırtından çıkardı. Sonra oğulları uyanıp ona yetişmesinler diye süratlice kaçtı.

O sırada **Asmâ**’nın oğulları uyanıp annelerini kanlar içerisinde yüzer vaziyette görünce çok sıkıntıya düştüler, evden patırtı gürültüler yükseldi ve bir anda Hatmeğullarının evlerinden her birine haber ulaştı. Derken bütün kabîle onların evinin etrâfında toplandılar, herkes **Asmâ**’yı kim öldürdü sorusunun cevâbını arıyorlardı ve bunu yapandan mutlaka intikam alınacağı husûsundaki laflar ve tehditler havada uçuşuyordu.

Tabî ki bu fedâkâr davranışı sergiledikten sonra **Umeyr** *(Radıyallâhu Anh)*ın gece boyu gözüne uyku girmedi, çünkü çok bahadır oğulları bulunan, ayrıca sayı, silah ve cesâret sâhibi kavmi olan îtibarlı bir kadını öldürmüştü. Derken imsağa doğru sabah namazı için Mescid-i Nebevî’ye gitti, niyeti İslâm’a ve peygamberine sıkıntı veren o müşrike kadından kurtuluş müjdesini **Rasûlüllâh** ﷺe erkenden vermekti.

Sabah namazını **Rasûlüllâh** ﷺin arkasında kıldı, **Rasûlüllâh** ﷺ namazı bitirdiği anda **Umeyr**’e bakarak:

«أَقَتَلْتَ بِنْتَ مَرْوَانَ؟»

“Mervân’ın kızını öldürdün mü?” diye sorunca o: “Evet yâ **Rasûlellâh**! Bundan dolayı bana bir sorumluluk var mıdır?” dedi.

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ:

«لَا يَنْتَطِحُ فِيهَا عَنْزَانِ»

“İki keçi bile bunda tokuşmaz (yaptığın iş o kadar meşrû ki en inatçı iki kimse bile bunda ihtilâf etmez)**.”** buyurdu.

O sırada **Rasûlüllâh** ﷺ etrâfındakilere yönelerek:

«إِذَا أَحْبَبْتُمْ أَنْ تَنْظُرُوا إِلٰى رَجُلٍ نَصَرَ اللهَ وَرَسُولَهُ بِالْغَيْبِ فَانْظُرُوا إِلٰى عُمَيْرِ بْنِ عَدِيٍّ.»

“Allâh’a ve Rasûlü’ne gıyâben (onları görmeksizin) **yardım etmiş olan bir adama bakmak istiyorsanız Umeyr ibni Adiyy’e bakın.”** buyurdu.

Bunu duyan **Ömer ibni’l-Hattâb** *(Radıyallâhu Anh)*: “Şu âmâyı görüyor musunuz, gece vakti nasıl **Allâh**’ın tâatına koşmuş?!” deyince **Rasûlüllâh** ﷺ:

«لَا تَقُلِ الْأَعْمٰى وَلٰكِنَّهُ الْبَصِيرُ»

"Ona âmâ deme, lâkin o basîr (hakkıyla gören bir kimse)**dir."** buyurdu. İşte bundan sonra bu zat **Umeyr el-Basîr** diye anılır oldu.

Umeyr *(Radıyallâhu Anh)* **Rasûlüllâh** ﷺin yanından dönünce kadının onu defneden bir cemâate rastladı, onlar onu Medîne'den döndüğünü görünce yanına gelerek: "Ey **Umeyr**! Onu sen mi öldürdün?" dediler. O da:

«نَعَمْ، فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ قُلْتُمْ بِأَجْمَعِكُمْ مَا قَالَتْ، لَضَرَبْتُكُمْ بِسَيْفِي هٰذَا حَتّٰى أَمُوتَ أَوْ أَقْتُلَكُمْ».

"Evet, haydi hepiniz birlikte bana tuzak kurun, sonra bana göz açtırmayın. Canım yed-i kudretinde olan Zât'a yemin ederim ki hepiniz bir araya gelip onun söylediklerini söyleyecek olursanız, elbette bu kılıcımla size vururum, sonunda ya ben ölürüm, ya da hepinizi öldürürüm." dedi.

İşte o günden sonra Hatmeoğulları'nın yurdunda İslam âşikâr oldu. Evvelce de onlar içinde Müslümanlar vardı, ancak kavimlerinden korkularına Müslüman olduklarını gizliyorlardı. **Hassân ibni Sâmit** *(Radıyallâhu Anh)* bu zâtın medhiyesi hakkında bir şiir inşâd etti ki o zâten bunu çoktan haketmişti. **Asmâ**'nın gebertilme hâdisesi, **Rasûlüllâh** ﷺin Bedir'den dönüşüne rastlayan Ramazan'ın bitmesine beş gece kala vuku buldu.

Umeyr ibni Adiyy ile **Huzeyme ibni Sâbit** *(Radıyallâhu Anhümâ)* dâimâ Benî Hatme'deki putları kırarlardı. **Rasûlüllâh** ﷺ **Umeyr Hazretleri**'ni çok arayıp sorardı, bâzı kere ashâbına:

«اِذْهَبُوا بِنَا نَزُورُ الْبَصِيرَ فِي بَنِي خَطْمَةَ»

"Haydi gidelim, Hatmeoğulları'nda bulunan şu Basîr'i ziyâret edelim." buyururdu. *(Kuzâ'î, Müsnedü'ş-Şihâb, no:858, 2/48; Burhâneddîn el-Halebî, es-Siyratü'l-Halebiyye, 3/222; es-Sâlihî, Sübülü'l-hüdâ, 6/21; İbnü Hacer, el-İsâbe, 4/599; es-Semhûdî, Vefâü'l-vefâ, 1/214; Ahmed 'Abdüllatîf, Fedâiyyûn min 'Asri'r-Rasûl, 1/155)*

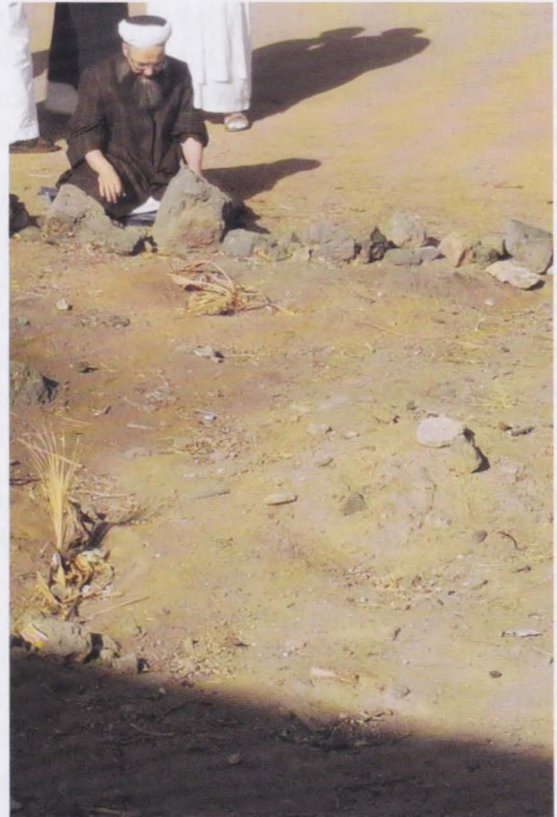
Şu bilinsin ki; bu kadının kanının **Rasûlüllâh** ﷺ tarafından heder sayılması, **Allâh**'a, peygambere ve İslâm'a gâliz ifâdelerle sövmesi sebebiyledir. Yoksa bir insan kâfir de olsa İslâmiyet onun öldürülmesini yasaklamış ve kanına girilmesinden engellemiştir. *(Takıyyüddîn es-Sübkî, es-Seyfül-meslûl, 1/347-351)*

Kabr-i Şerîfini Ziyâretle Bahtiyâr Olduğumuz Sa'd ibni Mu'âz *(Radıyallâhu Anh)*

Ensâr-ı kirâmın önde gelenlerindendir. Tam ası **Ebû Amr Sa'd ibni Mu'âz ibni Nu'mân el-Ensârî el-Evsî**'dir.

590 yılında Medîne-i Münevvere'de doğdu. Evs kabîlesinin Abdüleşheloğulları kolundandır. Annesi, Hazrec kabîlesinden **Ümmü Sa'd Kebşe bint Râfi' el-Ensâriyye**'dir. Birinci Akabe Bîatı'ndan (621) sonra Medînelileri İslâm'a dâvet etmek için **Rasûlüllâh** ﷺ tarafından gönderilen **Mus'ab ibni Umeyr** *(Radıyallâhu Anh)*ın teklifiyle İslâmiyet'i kabûl etti. Onun Müslüman olması Medîne'nin İslâmlaşmasında bir dönüm noktası sayılır.

Medîne'ye geldikten sonra Abdüleşheloğulları'ndan **Es'ad ibni Zürâre**'nin evine yerleşen ve dâvet faaliyetini buradan yürüten **Mus'ab ibni Umeyr** *(Radıyallâhu Anh)*ın çalışmaları **Sa'd ibni Mu'âz**'ı rahatsız etmiş, kabîlesinin önde gelenlerinden **Üseyd ibni Hudayr**'ı iknâ ederek **Mus'ab** *(Radıyallâhu Anh)*ı Medîne'den uzaklaştırmaya karar vermişti.

Vefatında Arş'ın Titrediği Sa'd ibni Mu'âz (Radıyallâhu Anh)ın Kabr-i Şerîfini Ziyaret

Ancak **Mus'ab** *(Radıyallâhu Anh)*ın güzel Kur'ân-ı Kerîm okuyuşunu ve etkili konuşmalarını dinledikten sonra önce **Üseyd**, ardından **Sa'd** *(Radıyallâhu Anhümâ)* Müslüman olmuştu. **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* İslâm'ı benimseyince hemen Abdüleşheloğulları'nın mahallesine gitti ve halkı toplayarak herkesin Müslüman olmasını, kabûl etmeyenlerle ilgisini keseceğini söyledi. Saygın kişiliği sebebiyle teklifi kabûl edildi ve o gün Abdüleşheloğulları'nın tamâmı İslâm'a girdi.

Bu gelişmeler üzerine **Mus'ab ibni Umeyr**, **Sa'd ibni Mu'âz** *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın evine taşındı ve İslâm'a dâvet hizmetini buradan yürütmeye başladı. Kısa bir süre içinde Evs ve Hazrec kabîlelerinin büyük bir kısmı Müslüman oldu.

Bu durum **Rasûlüllâh** ﷺi ve Mekkeli Müslümanları çok sevindirdi ve hemen hicret hazırlıklarına başlandı. **Sa'd ibni Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)* ve Abdüleşheloğulları, İkinci Akabe Bîatı'nda (622) verilen söze uygun olarak Medîne'ye hicret eden **Rasûlüllâh** ﷺe ve diğer muhâcirlere sâhip çıktığı için **Rasûlüllâh** ﷺ bir konuşmasında ensârın bütün kabîlelerinin üstünlüğünden bahsederken Abdüleşheloğulları'nın onların en değerli kolu olduğunu söylemiştir. *(Müslim, Fezâilü's-sahâbe:44, no:6583, 7/176)*

Hicretten kısa bir süre sonra umre yapmak için Mekke'ye giden **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* müşriklerin önde gelenlerinden eski dostu **Ümeyye ibin Halef**'e misâfir oldu. Tavaf için Ka'be'ye gittiğinde **Ebû Cehil**, **Rasûlüllâh** ﷺ ile Müslümanları Medîne'ye kabûl edip barındırdıkları için onu tehdit etti. **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* da kendisine bir zarar verildiği takdirde Kureyş'in Şam'a giden kervanlarının tehlikeye gireceğini belirterek bu tehdîde karşılık verdi. **Ebû Cehil**'in karşısında bu şekilde konuşamayacağını söyleyen **Ümeyye**'yi de yakında öldürüleceğine dâir **Rasûlüllâh** ﷺden bir söz duyduğunu haber vererek korkuttu ve Mekke'den ayrıldı. *(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, 1/400)*

Rasûlüllâh ﷺ Buvât Gazvesi'ne giderken **Sa'd ibni Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)*ı Medîne'de yerine vekil bıraktı.

(İsam, İslam Ansiklopedisi, 35/374-375; İbnü 'Abdilber, el-İstî'âb, 2/602-605; İbnü'l-Esîr, Üsdü'l-ğâbe, 2/373-377; Zehebî, A'lâmü'n-nübelâ, 1/279-297; İbnü Hacer, el-İsâbe, 3/84-85; Tehzîbü't-Tehzîb, 3/417-418)

Sa 'd ibni Mu'âz *(Radıyallâhu Anh)*ın Fazîletleri

Bedir Muharebesinde Rasûlüllâh ﷺi Teşvîk Ederek Çok Sevindiren Konuşmayı Yapan Kişi Sa'd ibni Mu'âz *(Radıyallâhu Anh)* İdi

İbni İshâk, İbni Cerîr ve İbni Münzir, **İbni Abbâs** *(Radıyallâhu Anhümâ)*nın şöyle anlattığını nakletmişlerdir.

Bedir muh*â*rebesine çıkmadan önce **Rasûlüllâh** ﷺ ashâbıyla istişâre etti. Bunun üzerine **Ebû Bekr** ve Ömer *(Radıyallâhu Anhümâ)* ayağa kalkıp **Rasûlüllâh** ﷺin murâdına uymaya teşv*î*k mâhiyetinde güzel bir konuşma yaptılar. Ama yine de **Rasûlüllâh** ﷺ:

«أَشِيرُوا عَلَيَّ.»

"Bana istişâre verin." buyurunca önce **Ebû Bekr** *(Radıyallâhu Anh)* düşmanın üzerine gidilmesi husûsunda güzel bir istişâre verdi.

Sonra *Ömer ibni Hattâb (Radıyallâhu Anh)*:

«يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّهَا قُرَيْشٌ وَعِزُّهَا وَاللهِ مَا ذَلَّتْ مُنْذُ عَزَّتْ، وَلَا اٰمَنَتْ مُنْذُ كَفَرَتْ وَاللهِ لَتُقَاتِلُنَّكَ فَتَأَهَّبْ لِذٰلِكَ أُهْبَتَهُ وَأَعْدِدْ لَهُ عُدَّتَهُ.»

"Yâ Rasûlellâh! Şüphesiz ki Kureyş bütün ihtişâmıyla karşımızda. Vallâhi onlar azîz olduğundan beri bir zillet görmemiş, kâfir olduğundan beri de îmân etmemiştir. Vallâhi onlar seninle mutlaka savaşacaklardır. Artık sen bu iş için gereken hazırlığı yap." dedi. **Rasûlüllâh** ﷺ yine:

«أَشِيرُوا عَلَيَّ.»

"Bana istişâre verin." buyurunca Hazrec kabîlesinin efendisi olan **Sa'd ibni Ubâde** *(Radıyallâhu Anh)*:

«أُنْظُرْ فِي أَمْرِكَ وَامْضِ فَوَاللهِ لَوْ سِرْتَ إِلٰى عَدَنِ أَبْيَنَ مَا تَخَلَّفَ عَنْكَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ.»

"(Sen kimseyi dinleme) **işine bak ve yürü. Vallâhi** (Yemen'in liman kenti olan) **Aden-i Ebyen'e kadar yürüyecek olsan ensârdan bir adam bile senden geri kalmaz."** dedi.

Sonra **Mikdâd ibni Amr** *(Radıyallâhu Anh)*:

«يَا رَسُولَ اللهِ! اِمْضِ لِمَا أَرَاكَ اللهُ فَنَحْنُ مَعَكَ فَوَاللهِ مَا نَقُولُ لَكَ كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى: اِذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ، وَلٰكِنْ نَقُولُ: اِذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا مَعَكُمَا مُقَاتِلُونَ عَنْ يَمِينِكَ وَشِمَالِكَ وَبَيْنَ يَدَيْكَ وَخَلْفَكَ مَا دَامَتْ عَيْنٌ مِنَّا تَطْرِفُ فَوَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَوْ سِرْتَ بِنَا إِلَى بَرْكِ الْغِمَادِ يَعْنِي مَدِينَةَ الْحَبَشَةِ، لَجَالَدْنَا مَعَكَ مَنْ دُونَهُ حَتَّى نَبْلُغَهُ.»

"Yâ **Rasûlellâh**! **Allâh**'ın sana gösterdiği yola git, biz seninle berâberiz. Vallâhi biz sana *İsrâîloğullarının* **Mûsâ**'ya: 'Sen **Rabbin**'le birlikte git ve ikiniz savaşın, gerçekten de biz işte burada otururucularız.' dediği gibi demiyoruz.

Lâkin: 'Sen **Rabbin**'le birlikte git ve ikiniz savaşın, gerçekten bizden bir göz kıpırdadıkça biz sizinle berâber senin sağında, solunda, önünde ve ardında savaşıcılarız. Seni hak ile gönderen **Allâh**'a yemin olsun ki bizi Berkü'l-ğımâd'a yâni Habeşistan'a kadar götürecek olsan elbette oraya ulaşıncaya kadar seninle berâber oranın ardında olanlarla vuruşuruz.' dedi."

Bu sözleri duyan **Rasûlüllâh** ﷺ tebessüm buyurdular ve **Mikdâd** hakkında hayır söyleyerek hayır duâda bulundular. Sonra **Rasûlüllâh** ﷺ özellikle ensârı kastederek:

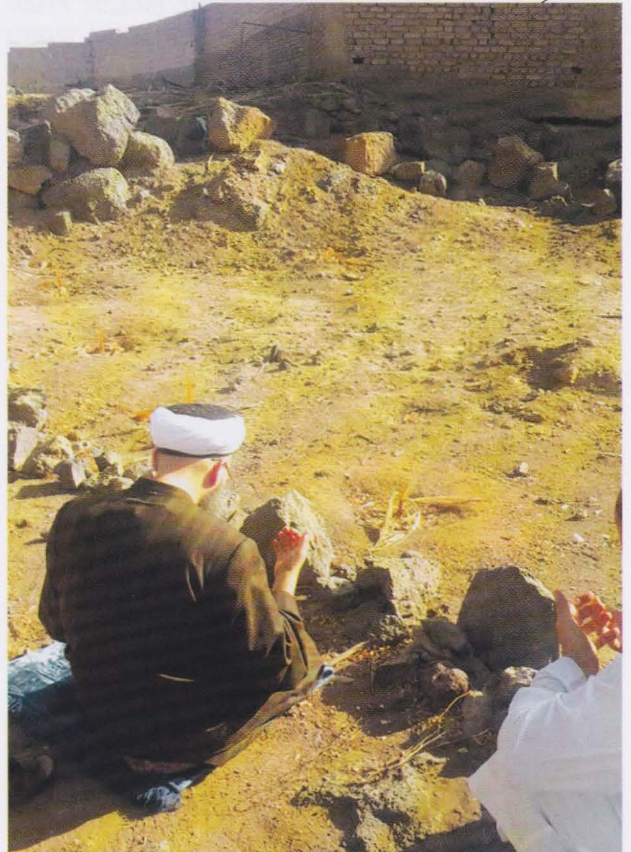
«أَشِيرُوا عَلَيَّ أَيُّهَا النَّاسُ.»

"Ey insanlar! Bana istişâre verin." buyurdu. Çünkü onların sayıları fazlaydı, bir de onlar Akabe gecesi **Rasûlüllâh** ﷺ ile: "Sen bizim yurdumuza ulaşıncaya kadar biz sana güvence veremeyiz ama bize ulaştıktan sonra artık sen bizim zimmetimizdesin. Çocuklarımızı ve kadınlarımızı nelerden koruyorsak seni de koruruz ve Medîne'de bulunduğun sürece sana yardım ederiz, oradan çıktığında ise sana yardım edemeyebiliriz." diye anlaşmışlardı.

Bu yüzden **Rasûlüllâh** ﷺ onların Medîne dışında başına gelecek bir olayda kendisine yardım etmemeyi kendi hakları olarak görebileceklerinden endişe ediyordu.

Ama **Rasûlüllâh** ﷺ son olarak bir daha istişâre isteyince **Evs** kabîlesinin efendisi olan **Sa'd ibni Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)*: "Yâ **Rasûlellâh**! Her halde sen bizi kastediyorsun?" dedi. **Rasûlüllâh** ﷺ de: «أَجَلْ.» **"Evet"** buyurdu. **Rasûlüllâh** ﷺin, ashâbıyla çokça istişârede bulunduğunu ve her istişâre netîcesinde tekrar meşvereye döndüğünü gören **Hazreti Sa'd**:

«لَعَلَّكَ يَا رَسُولَ اللهِ تَخْشَى أَنْ لَا تَكُونَ الْأَنْصَارُ يُرِيدُونَ مُوَاسَاتَكَ وَلَا يَرَوْنَهَا حَقًّا عَلَيْهِمْ إِلَّا بِأَنْ يَرَوْا عَدُوًّا فِي بُيُوتِهِمْ وَأَوْلَادِهِمْ وَنِسَائِهِمْ وَإِنِّي أَقُولُ عَنِ الْأَنْصَارِ وَأُجِيبُ عَنْهُمْ يَا رَسُولَ اللهِ! فَاظْعَنْ حَيْثُ شِئْتَ وَخُذْ مِنْ أَمْوَالِنَا مَا شِئْتَ ثُمَّ أَعْطِنَا مَا شِئْتَ وَمَا أَخَذْتَهُ مِنَّا أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا تَرَكْتَ وَمَا ائْتَمَرْتَ مِنْ أَمْرٍ فَأَمْرُنَا بِأَمْرِكَ فِيهِ تَبَعٌ، قَدْ اٰمَنَّا بِكَ وَصَدَّقْنَاكَ وَشَهِدْنَا أَنَّ مَا جِئْتَ بِهِ هُوَ الْحَقُّ وَأَعْطَيْنَاكَ عَلَى ذٰلِكَ عُهُودَنَا وَمَوَاثِيقَنَا عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فَامْضِ يَا رَسُولَ اللهِ لِمَا أَرَدْتَ،

Vefatında Arş'ın Titrediği Sa'd ibni Mu'âz (Radıyallâhu Anh)ın Kabr-i Şerîfini Ziyaret

فَوَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَوِ اسْتَعْرَضْتَ بِنَا هٰذَا الْبَحْرَ فَخُضْتَهُ لَخُضْنَاهُ مَعَكَ مَا تَخَلَّفَ مِنَّا رَجُلٌ وَمَا نَكْرَهُ أَنْ تَلْقَى بِنَا عَدُوَّنَا إِنَّا لَصُبُرٌ عِنْدَ الْحَرْبِ صُدُقٌ عِنْدَ اللِّقَاءِ وَلَعَلَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُرِيكَ مِنَّا مَا تَقِرُّ بِهِ عَيْنُكَ فَسِرْ بِنَا عَلٰى بَرَكَةِ اللّٰهِ!.

"Yâ **Rasûlellâh**! Her hâlde sen ensârın sana yardım etmek istemediklerinden ve evleri, çocukları ve hanımları arasında bir düşman görmedikçe sana yardımı bir hak olarak görmeyeceklerinden endişe ediyorsun.

İşte şimdi ben ensâr adına konuşuyorum ve onlar tarafından sana cevap veriyorum. Şimdi istediğin yerde konakla ve mallarımızdan dilediğini al, sonra dilediğini ver. Bizden aldıkların bıraktıklarından bize daha sevgilidir. Ne emir buyuruyorsan bizim emrimiz o işte senin emrine tâbidir.

Gerçekten biz sana îmân ettik ve seni tasdik ettik, getirdiğin yolun hak olduğuna da şâhitlikte bulunduk. Bu hususta emir dinleyip itâat edeceğimize dâir sana kuvvetli sözlerimizi de verdik. *Yâ* **Rasûlellâh**! Artık istediğini yap, seni hak ile gönderen Zât'a yemîn olsun ki; sen bize şu denizi göstersen ve ona dalsan elbette biz de seninle birlikte ona dalarız, bizden bir kişi bile geri kalmaz. Biz senin bizi düşmanımızla karşılaştırmana soğuk bakmayız. Gerçekten biz harp ânında sabırlı, karşılaşma ânında da sâdık kimseleriz. Ola ki **Allâh** sana bizden gözünü aydın edecek şeyler gösterir. Haydi, **Allâh**'ın bereketiyle bizi yürüt." deyince **Rasûlüllâh** ﷺ çok sevindi ve bu sözün ona verdiği neşatla:

«سِيرُوا عَلٰى بَرَكَةِ اللّٰهِ وَأَبْشِرُوا فَإِنَّ اللّٰهَ قَدْ وَعَدَنِي إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ، وَاللّٰهِ لَكَأَنِّي الْاٰنَ أَنْظُرُ إِلٰى مَصَارِعِ الْقَوْمِ.»

"Allâh'ın bereketi üzere yürüyün ve müjdelenin. Şüphesiz ki Allâh bana iki tâifeden birini söz verdi. Vallâhi şu anda ben o kavmin yıkıldığı yerlere bakar gibiyim." buyurdu. *(el-Beyhakî, Delâilü'n-nübüvve, 3/101-119; İbnü İshâk, es-Siyre, 1/606-607, 614-615; et-Taberî, Câmi'u'l-beyân, 11/36, 41-42, et-Târîh, 2/427; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 7/36-37, 46-47)*

Bedir Harbinde Rasûlüllâh ﷺ'in Çardağını da Sa'd ibni Mu'âz *(Radıyallâhu Anh)* Yapmıştı

İbni İshâk'ın rivâyetine göre; Bedir harbi başlamadan evvel **Sa'd ibni Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)* **Rasûlüllâh** ﷺ'e: "Müsâade edersen sana (hurma dallarından) bir çardak yapalım da sen onun içinde bulunurken biz de yanında düşmana karşı hazırlıklarımızı yapalım. **Allâh-u Te'âlâ** bizi düşmanımıza gâlip ederse zâten istediğimiz budur.

Ama farklı bir durum hâsıl olursa sen bineklerinle birlikte Medîne'ye dönersin! Ey **Allâh**'ın peygamberi! Arkada öyle toplumlar bıraktık ki biz seni onlardan daha fazla sevemeyiz, onlar senin harbe çıktığını bilselerdi onlar da geri kalmazlardı, senin hayrını isteyip seninle birlikte cihâda gelirlerdi." deyince **Rasûlüllâh** ﷺ ona övgüde bulundu ve hayır duâ yaptı. *(İbnü Kesîr, et-Tefsîr, 4/68)*

Bedir Esirleri Husûsunda Doğru İstişâre Veren İkinci İsim Yine O İdi

Enfâl Sûresi'nde geçen:

﴿لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

"Elbette aldığınız (fidye ve benzeri) **şeyler hakkında pek büyük bir azap size dokunacaktı."** *(Enfâl Sûresi:68)* kavl-i şerîfinin tefsîrinde İbni İshâk *(Rahimehullâh)* şöyle demiştir: **"Bedir'de bulunan müminlerden her biri mutlaka ganîmeti** (esirlerin fidye mukābilinde salınması netîcesinde İslâm'ın maddî güç kazanmasını ve esirlerden bir kısmının Müslüman olmasını) **istemiştir, ancak Ömer ibni Hattâb ve Sa'd ibni Mu'âz** *(Radıyallâhu Anhümâ)* müstesnâdır.

Zîrâ *Ömer (Radıyallâhu Anh)* **Rasûlüllâh** ﷺ'e esirlerin öldürülmesi istişâresini vermiştir. **Sa'd ibni Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)* da: "Yâ **Rasûlellâh**! Müşrikleri öldürme husûsunda çok kan akıtman, bu adamları sağ bırakmandan bana daha sevgilidir." demiştir.

İşte bundan dolayı **Rasûlüllâh** ﷺ:

«لَوْ نَزَلَ عَذَابٌ مِنَ السَّمَاءِ مَا نَجَا مِنْهُ غَيْرُ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَسَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ.»

"Gökten bir azap inecek olsaydı Ömer ibni Hattâb ile Sa'd ibni Mu'âz hâricinde bundan kimse kurtulamayacaktı." *(Sa'lebî, el-Keşfü ve'l-beyân, 4/373; Beğavî, Me'âlimü't-Tenzîl, 3/377; Nesefî, Hâzin, Mecmû'atü't-tefâsîr, 3/71-72; Âlûsî, Rûhu'l-me'ânî, 10/35)* buyurmuştur.

Sa'd ibni Mu'âz *(Radıyallâhu Anh)*ın Benî Kureyza Hakkındaki Kararı Vahye Tıpatıp Uygun Düşmüştür

Ikrime *(Radıyallâhu Anh) şöyle* beyân etmiştir:

Kureyzaoğulları'nın **Rasûlüllâh** ﷺe verdikleri sözü bozup Mekke müşrikleriyle birleşerek Hendek harbine katılmaları hâdisesi olunca **Rasûlüllâh** ﷺ onlara bâzı sahâbeyle birlikte **Ali** *(Radıyallâhu Anh)*ı gönderdi. O onların yanına varınca **Rasûlüllâh** ﷺin aleyhinde konuşmaya başladılar. O sırada **Cibrîl** *(Aleyhisselâm)* alaca bir at üzerinde çıkageldi.

Bu hususta *Âişe (Radıyallâhu Anhâ)*: "Sanki ben şu anda **Rasûlüllâh** ﷺi **Cibrîl**'in yüzünden tozları silerken görür gibiyim. O zaman ben: 'Yâ **Rasûlellâh**! İşte bu **Dihye**.'" dediğimde **Rasûlüllâh** ﷺ:

«هٰذَا جِبْرِيلُ؟»

'Bu Cibrîl'dir.' buyurdu." diye anlatırdı. **Cibrîl**: **"Yâ Rasûlellâh! Kureyzaoğulları'nın üzerine gitmene mâni olan nedir?"** deyince **Rasûlüllâh** ﷺ:

«فَكَيْفَ لِي بِحِصْنِهِمْ؟»

"Peki ya kaleleriyle nasıl baş edeceğim?" dedi. O zaman **Cibrîl**:

«إِنِّي أُدْخِلُ فَرَسِي هٰذَا عَلَيْهِمْ».

"Ben bu atımı onların üzerine girdiririm." dedi. Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ eyersiz bir ata binince **Ali** *(Radıyallâhu Anh)*: **"Ne olur yâ Rasûlellâh sen onların üzerine gitme, çünkü onlar sana hakâret ederler."** dedi. **Rasûlüllâh** ﷺ:

«كَلَّا إِنَّهَا سَتَكُونُ تَحِيَّةً».

"Hayır, bu sefer (onların işi biteceği için) **selâmlaşma** (dışında bana hakaret edecek imkânları) **ola**(maya)**cak."** dedi. Sonra **Rasûlüllâh** ﷺ onların yanına gelerek:

«يَا إِخْوَةَ الْقِرَدَةِ وَالْخَنَازِيرِ!»

"Ey maymunların ve domuzların kardeşleri." dediğinde onlar: "Yâ **Ebe'l-Kāsım**! Sen böyle kötü konuşan biri değildin." dedikten sonra:

"Biz **Muhammed**'in hükmüne râzı olmayız, lâkin **Sa'd ibni Mu'âz**'ın hükmüne râzı oluruz." dediler. Sonra **Sa'd ibni Mu'âz** onlar hakkında savaşçılarının katledilmesine, çoluk-çocuklarının da esir edilmesine karar verdi. Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ:

Vefatında Arş'ın Titrediği Sa'd ibni Mu'âz (Radıyallâhu Anh)ın Kabr-i Şerîfini Ziyaret

«بِذٰلِكَ طَرَقَنِي الْمَلَكُ سَحَرًا».

"Seher vakti melek de bana bu hükmü getirmişti." *(Kurtubî, el-Câmi'u li-ahkâmi'l-Kur'ân, 7/376-377; Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 7/91-92)* buyurdu.

Benîkureyza hakkında bu hükmün verilmesi, onların **Rasûlüllâh** ﷺin aleyhine gitmeyeceklerine dâir verdikleri sözü bozup **Hendek** muhârebesinde müşriklerle berâber olmaları sebebiyle oldu.

O Yaralanınca Rasûlüllâh ﷺ Onun İçin Özel Çadır Yaptı

Âişe *(Radıyallâhu Anh)* şöyle beyan etmiştir: Hendek günü, insanları izleyerek dışarı çıkmıştım, bir ses duyunca arkama baktığımda **Sa'd ibni Mu'âz**'ı gördüm ve hemen yere oturdum. **Sa'd**'ın üzerinde bir zırh vardı, ama kendisi insanların en cüsseli ve uzunlarından olduğu için her tarafı zırhtan dışarı çıkmıştı. Yanımdan geçerken "Ecel yanaştığında ölüm ne kadar güzelmiş." mısraını terennüm ediyordu.

İşte o gün bir müşrik: "Ben İbnü'l-Arika'yım, al sana." diye bir ok atarak **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*ın koldaki atar damarını kesti ki bu durum kimin başına gelirse kan akışı durdurulamayarak öleceği biliniyordu. İşte o zaman **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* câhiliyet döneminde antlaşmalı dostları olan fakat Hendek muhârebesinde **Rasûlüllâh** ﷺe verdikleri sözü bozarak müşrikler safına geçen Kureyza Yahudilerine çok kızgın olduğu için:

«اَللّٰهُمَّ لَا تُمِتْنِي حَتّٰى تُقِرَّ عَيْنِي مِنْ قُرَيْظَةَ.»

"Ey **Allâh**! Gözüme Kureyzaoğulları'nın helâkini göstererek gözümü aydın edinceye kadar beni öldürme." diye duâ etti.

Bu durumu haber alan **Rasûlüllâh** ﷺ Hendek'ten dönerek Mescid-i Nebevî'de **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*ın tedâvisi için bir çadır kurdu. Sonra **Cibrîl** gelip:

«يَا مُحَمَّدُ! وَضَعْتَ سِلَاحَكَ وَلَمْ تَضَعِ الْمَلَائِكَةُ أَسْلِحَتَهُمْ بَعْدُ، اُخْرُجْ فَقَاتِلْهُمْ.»

"Yâ **Muhammed**! (Hendek muhârebesinde Allâh kasırgalarla geri çevirince) sen silahını bıraktın ama melekler henüz silahlarını bırakmadı, hemen çık müşriklere yardım eden o Yahudilerle savaş." buyurunca **Rasûlüllâh** ﷺ hemen zırhını giyip harbe çıktı. Müslümanlar da onunla birlikte çıktılar. **Rasûlüllâh** ﷺ yolda Benî Ğanmoğulları'nın yurduna uğrayınca oradan birinin geçip geçmediğini sordu, onlar **Dihyetü'l-Kelbî**'nin geçtiğini bildirince **Rasûlüllâh** ﷺ **Cibrîl** *(Aleyhisselâm)*ın **Dihye** *(Radıyallâhu Anh)*a yüz ve sakal bakımından benzeyen bir surete girip kendisinden önce harp meydanına gittiğini anladı.

O sırada **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* **Rasûlüllâh** ﷺin kurduğu çadırda bekliyordu. Kureyzaoğulları'nın kalesini muhâsara bir ay kadar sürünce onlar darlanıp bir hüküm istediler. Kendilerine "**Rasûlüllâh** ﷺin hükmüne râzı olun." denilince bunu kabûl etmeyerek: "**Sa'd ibni Mu'âz**'ın hükmüne râzı oluruz." dediler.

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ **Sa'd ibni Mu'âz**'a, üzerinde liften bir eğer bulunan bir merkep göndererek harp mahalline getirtti. Kanı durmayarak birkaç gün içinde ölmesi beklenen **Hazreti Sa'd**'ın yarası kapanmış çok az bir eser kalmıştı. Kendisi **Rasûlüllâh** ﷺin huzuruna gelince:

«قُومُوا إِلٰى سَيِّدِكُمْ أَوْ إِلٰى خَيْرِكُمْ فَأَنْزِلُوهُ.»

"Efendiniz ve en hayırlınız olan bu zat için kalkın ve onu yerleştirin." buyurduktan sonra **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*a: "Kureyzaoğulları hakkında hüküm ver." buyurdu. Bunun üzerine **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*: "Benim onlar hakkındaki hükmüm, eli silah tutanların öldürülmesi, çocukların ve kadınların esir edilmesi ve mallarının taksim edilmesidir." deyince **Rasûlüllâh** ﷺ:

«لَقَدْ حَكَمْتَ فِيهِمْ بِحُكْمِ اللهِ وَحُكْمِ رَسُولِهِ.»

"Andolsun ki gerçekten sen onlar hakkında **Allâh**'ın hükmüyle ve **Rasûlü**'nün hükmüyle hüküm verdin." buyurdu. Bu durum karşısında **Sa'd ibni Mu'âz** *(Radıyallâhu Anh)*:

«اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ قَوْمٌ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أُقَاتِلَ أَوْ أُجَاهِدَ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا رُسُلَكَ فَإِنْ كُنْتَ أَبْقَيْتَ مِنْ حَرْبِ قُرَيْشٍ عَلٰى رَسُولِكَ شَيْئًا فَأَبْقِنِي فِيهِمْ، وَإِنْ كُنْتَ قَطَعْتَ الْحَرْبَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمْ فَاقْبِضْنِي إِلَيْكَ»

"Ey **Allâh**! Gerçekten Sen bildin ki Senin peygamberlerini yalanlamış olan bir toplulukla savaşmaktan Benim için daha sevgili hiçbir şey yoktu, eğer Sen Kureyş'in, **Rasûlü**'ne karşı açacağı harplerden bir şey bıraktıysan beni Müslümanlar içerisinde bırak, eğer onunla onlar arasındaki savaşı kestiysen hemen beni Kendine al." diye duâ ettiği anda yarasından kan fışkırmaya başladı.

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ kendisini mescidde yaptığı çadırına geri gönderdi ve kendisi o anda vefat etti. Derken **Rasûlüllâh** ﷺ **Ebû Bekr** ve **Ömer** cenâzesinin yanına geldiler, **Ebû Bekr** ve **Ömer** çok ağlıyordular. Ben odamda iken **Ebû Bekr**'in ağlamasını **Ömer**'in ağlamasından farkedebiliyordum. Gerçekten onlar **Allâh-u Te'âlâ**'nın buyurduğu gibi **"Aralarında çok merhametli idiler."** *(Feth Sûresi:29)*

Sa'd ibni Mu'âz Vefât Ettiği Gün Gökteki Melekler Ona Kavuşacakları İçin Sevindiler

Âsım ibni Ömer *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*ın vefâtı akşamı **Rasûlüllâh** ﷺ şöyle buyurmuştur:

«أَتَانِي جِبْرِيلُ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ! مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ الْيَوْمَ فَقَدِ اسْتَبْشَرَ بِمَوْتِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ»، فَقُلْتُ: «لَا أَعْلَمُهُ إِلَّا سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ فَقَدْ أَمْسَى دَنِفًا.»

"Bana **Cibrîl** gelerek: 'Yâ **Muhammed**! Bugün senin ümmetinden kim öldü? Gerçekten onun ölümüne (kendilerine kavuşmasına) gök ehli çok sevindi.' dedi. Ben de: '**Sa'd ibni Mu'âz**'dan başkasını bilmiyorum, o da ölüme yaklaşmıştı." dedim.

Sonra **Rasûlüllâh** ﷺ **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*ın durumunu sorunca sahâbe-i kirâm: "Yâ **Rasûlellâh**! O vefât etti, âilesi de gelip onu evlerine taşıdılar." dediler. **Rasûlüllâh** ﷺ sabah namazını kılar kılmaz insanlarla birlikte çıktı ve nalinlerinin kayışları kopacak derecede ve şalları omuzlarından düşecek kadar hızlı bir şekilde yürümeye başladı. Sahâbe-i kirâm: "Yâ **Rasûlellâh**! Bu kadar hızlı yürümenizin sebebi nedir?" diye sorduklarında:

«أَخْشَى أَنْ تَسْبِقَنَا الْمَلَائِكَةُ كَمَا سَبَقَتْنَا إِلَى حَنْظَلَةَ.»

"Hanzale'yi yıkamakta melekler bizi geçtiği gibi Sa'd'ı yıkamakta da meleklerin bizi geçmesinden korkuyorum." buyurdu.

Sonunda **Rasûlüllâh** ﷺ **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* yıkanırken yetişti.

Sa'd ibni Ebî Vakkās *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: O gün **Rasûlüllâh** ﷺ iki dizini topladı. Bunun sebebi sorulduğunda:

«فَدَخَلَ مَلَكٌ فَلَمْ يَجِدْ مَجْلِسًا فَأَوْسَعْتُ لَهُ.»

"Bir melek içeri girdi, meleklerin çokluğundan yer bulamayınca ona genişlik yaptım." buyurdu. O sırada **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*ın annesi: "**Sa'd** gibi şerefli bir evladı kaybettiğim için vay benim başıma gelen!" diye ağlayınca **Rasûlüllâh** ﷺ:

«كُلُّ الْبَوَاكِي تَكْذِبُ إِلَّا أُمَّ سَعْدٍ.»

"Sa'd'ın annesi dışında ölülerine ağlayanların hepsi yalan söylüyor." buyurdu. O sırada (Sa'd *(Radıyallâhu Anh)*ın naaşı taşınırken) münâfıklardan birisi: "Bu naaştan daha hafif bir naaş bugüne kadar taşımadık." deyince **Rasûlüllâh** ﷺ:

«لَقَدْ نَزَلَ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ شَهِدُوا سَعْدَ بْنَ مُعَاذٍ مَا وَطِئُوا الْأَرْضَ قَبْلَ ذٰلِكَ الْيَوْمِ.»

"Muhakkak bugün **Sa'd ibni Mu'âz**'ın cenâzesine yetmiş melek inmiştir ki hiçbiri bugünden önce yere basmamışlardı." demiştir. *(İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, el-Meğâzî, 27, no:37951-37952, 20/368-374; et-Tirmizî, no:3849; İbnü Hıbbân, no:7032; İshâk ibnü Râhûyeh, el-Müsned, no:1126, 2/544-551; İbnü Sa'd, et-Tabakāt, 3/421; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, 6/141; Ahmed, Fezâilü's-Sahâbe, no:1489-1492; 'Abdürrezzâk, el-Musannef, no:20414; İbnü Kesîr, el-Bidâye, 4/133-134; Zehebî, en-Nübelâ, 1/284; İbnü Hacer, el-İsâbe, 2/37; İbnü'l-Esîr, Üsdü'l-ğâbe, 2/296; el-Hâkim, el-Müstedrek, 3/205)*

Sa'd ibni Mu'âz *(Radıyallâhu Anh)*ın Cenetteki Mendilleri

Sa'd ibni Mu'âz *(Radıyallâhu Anh)*ın torunu ve insanların en uzunlarından ve güzellerinden olan Vâkid ibni Amr ibni Sa'd *(Radıyallâhu Anhüm)* şöyle anlatmıştır: "Bir kere **Enes ibni Mâlik** *(Radıyallâhu Anh)*ın yanına girdim. Bana kim olduğumu sordu. Ben '**Vâkid ibni Amr ibni Sad ibni Mu'az**'ım.' deyince ağlamaya başladı ve çokça ağladı. Sonra '**Allâh**, **Sa'd**'a rahmet etsin! Gerçekten sen **Sa'd**'a çok benziyorsun.' **Allâh**, **Sa'd**'a rahmet etsin. O insanların en uzunlarından, en büyüklerinden ve en güzellerindendi. **Rasûlüllâh** ﷺ Devmetü'l-Cendel'in hükümdarı *Ükeydir*'e bir elçi göndermişti. O da kendisine içi altınla dokunan ipekten yapılma bir cübbe göndermişti. İnsanlar **Rasûlüllâh** ﷺ'e gönderilen bu cübbeye dokunmaya ve onu hayranlıkla izlemeye başladılar. Hatta bazıları "Bu sana gökten mi indirildi? Seni bu günden daha güzel hiç görmemiştik" dediler. Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ:

«أَتَعْجَبُونَ مِنْ هٰذِهِ؟ لَمَنَادِيلُ سَعْدٍ فِي الْجَنَّةِ أَحْسَنُ وَأَلْيَنُ مِمَّا تَرَوْنَ.»

“Siz buna mı şaşıyorsunuz? Elbette ki Sa‘d’in cennetteki mendilleri bu gördüklerinizden daha güzel ve daha yumuşaktır.” buyurdu. *(İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, Meğazi, 27, no: 37952-37953, 20/375-376; Ali el-Müttakî, Kenzü’l-‘ummâl, no: 37091, 13/412)*

Allâh-u Te‘âlâ’nın Zıhk (Hayranlık) ile Karşıladığı İlk Zât

Ensar’dan **Esmâ binti Yezîd** *(Radıyallâhu Anhâ) şöyle anlatmıştır:* **Sa‘d ibni Mu‘âz**’ın cenazesi çıkarılınca, annesi nâra attı. Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ ona:

«أَلَا يَرْقَأُ دَمْعُكِ، وَيَذْهَبُ حُزْنُكِ، أَنَّ ابْنَكِ أَوَّلُ مَنْ ضَحِكَ اللّٰهُ لَهُ وَاهْتَزَّ لَهُ الْعَرْشُ.»

“Şunu sana bildirirsem, gözyaşın dinmez mi ve üzüntün kaybolmaz mı ki; gerçekten senin oğlun Allâh’ın kendisini dıhk(hayranlık ve memnuniyet ifadesi) **ile karşıladığı ilk zat olmuştur ve** (Allah ona kavuşmayı çok sevdiğinden) **Arş onun için titremiştir.”** buyurdu. *(İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, el-Fezâil, 42, no: 32984, 17/241-242; İbnü Ebî Âsım, no: 559; Ahmed ibni Hanbel, el-Müsned, 6/456; Fezâilü’s-sahâbe, no:1500; el-Hâkim, el-Müstedrek, no: 3/206, et-Taberânî, el-Mu‘cemu’l-Kebîr, no: no:5344, 24/467)*

Sahâbe En Çok Onun Vefâtına Üzüldü

Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* şöyle demiştir: “Müslümanlara **Rasûlüllâh** ﷺden ve iki yakın arkadaşından (Ebû Bekr ve Ömer *(Radıyallâhu Anhümâ)* dan) hatt*â* onların birinden sonra en çok **Sa‘d ibni Mu‘âz** *(Radıyallâhu Anh)*ın kaybı zor geldi.” *(İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, el-Meğazi, 27, no:37951, 20/374, Ahmed, Fezâilü’s-Sahâbe, no:1493; İbnü Sa‘d, et-Tabakāt, 3/433)*

Kabrinin Toprağı Miske Dönüştü

Muhammed ibni Şürahbîl *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: “**Sa‘d ibni Mu‘âz** *(Radıyallâhu Anh)* gömülürken bir adam kabrinin toprağından bir avuç aldı. Onu biraz karıştırınca o toprağın misk olduğuna şahit oldu.

Bu durumu gören **Rasûlüllâh** ﷺ: **‘Sübhanellâh! Sübhanellâh.’** demek sûretiyle taaccübünü âşikâr etti ve bu şaşkınlığı mübarek yüzünde de görüldü.” *(Ebû Nu‘aym, el-Ma‘rife, no: 697, 1/196; İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, el-Meğâzî, 27, no:37951, 20/374-375; Ahmed, Fezâilü’s-Sahâbe, no: 1494; İbnü Sa‘d, et-Tabakāt, 3/431; ‘Alî el-Müttakî, Kenzü’l-‘ummâl, no: 37090)*

SA‘D İBNİ EBÎ VAKKĀS *(Radıyallâhu Anh)*

Târihçe-i Hayâtı

Tam ismi **Ebû İshâk Sa‘d ibni Ebî Vakkās Mâlik ibni Vüheyb** (Üheyb/Vehb) **el-Kuraşî ez-Zührî** *(Radıyallâhu Anh)*dır. *(ö. 55/675)*

Aşere-i mübeşşereden olan sahâbî ve büyük İslâm kumandanıdır. Milâdî 592 yılında Mekke’de doğdu. On yedi veya on dokuz yaşında iken İslâmiyet’i kabûl etmesi üzerine annesi dininden dönmediği sürece onunla konuşmamaya ve yemek yememeye ant içti, fakat **Sa‘d** *(Radıyallâhu Anh)* dîninden dönmeyeceğini söyledi.

İslâmiyet’in ilk yıllarında Müslümanlarla alay eden bir müşriği yaraladığı için İslâm uğrunda ilk kan akıtan kişi diye anıldı. **Rasûlüllâh** ﷺden önce Medîne’ye hicret etti, **Rasûlüllâh** ﷺ onu **Mus‘ab ibni Umeyr** veyâ **Sa‘d ibni Mu‘âz** *(Radıyallâhu Anhümâ)* ile kardeş îlân etti.

Râbiğ Seriyyesi ile Batn-ı Nahle Seriyyesi’ne katıldı ve Kureyş kervanına ilk oku o attı. Harrâr Seriyyesi’nde kumandan olarak görev yaptı. Bedir Gazvesi’nde müşrik süvâri birliğinin kumandanı **Sa‘îd ibni Âs**’ı öldürüp kılıcını **Rasûlüllâh** ﷺe teslim etti. Daha sonra **Rasûlüllâh** ﷺ ile bütün gazvelere katıldı.

Rasûlüllâh ﷺin Eşsiz Bir Hitapla Kendisini Medhetmesi

Uhud Gazvesi’nde attığı her oku hedefine isâbet ettirdiği için **Rasûlüllâh** ﷺ ona atacağı okları birer birer verirken ona kimseye yapmadığı iltifâtı yapardı. Nitekim **Ali** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle demiştir:

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ: «مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمَعَ أَبَوَيْهِ لِأَحَدٍ إِلَّا لِسَعْدِ بْنِ مَالِكٍ فَإِنِّي سَمِعْتُهُ، يَقُولُ يَوْمَ أُحُدٍ: يَا

Aşere-i Mübeşşere'den Sa'd ibni Ebî Vakkas (Radıyallâhu Anh)ın Kabr-i Şerîfi

سَعْدُ! اِرْمِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي.»

"Ben **Nebî** ﷺin, sâdece **Sa'd ibni Mâlik** için annesini ve babasını fidye olarak bir araya getirdiğini gördüm. Nitekim ben Uhud günü **Rasûlüllâh** ﷺi: **'Ey Sa'd! At. Anam babam sana fedâ olsun.'** buyururken işittim." *(el-Buhârî, Meğâzî:15, no:3833, 4/1490; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, no:709, 2/116-117)*

İslâm'ın Komutanı Sa'd ibni Ebî Vakkās *(Radıyallâhu Anh)*

Birçok savaşta ve Medîne'de düşman baskınından korkulduğu zamanlarda **Rasûlüllâh** ﷺin yanından ayrılmadı. **Ömer** *(Radıyallâhu Anh)* döneminde birçok görevler üstlendi. Irak cephesi başkumandanlığına getirildi ve Kādisiye Savaşı'nda (15/636) Sâsânîler'i ağır bir yenilgiye uğrattı. Sâsânîler'in başşehri Medâin'i fethettikten sonra Celûlâ Savaşı'nı kazandı.

Bölgede gerçekleştirdiği fetihlerle Sâsânî İmparatorluğu'ndan gelecek tehlikeleri ortadan kaldırdı. Ardından **Ömer** *(Radıyallâhu Anh)*ın emriyle Kûfe şehrini kurdu ve dört sene Kûfe vâliliğini yürüttü (17-21/638-642). Ardından **Osmân** *(Radıyallâhu Anh)* devrinde 24 (645) yılında **Ömer** *(Radıyallâhu Anh)*ın vasiyeti üzerine tekrar bir yıl kadar Kûfe vâliliğine getirildi.

Son görevi sırasında Rey isyânını bastırdığı (25/646) kaydedilmektedir.

Güçlü bir vücut yapısına sâhip olduğu rivâyet edilen **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* haksızlıklara sert bir şekilde karşı koyardı.

Gözleri son derece keskindi ve Araplar'ın usta binicilerinden biriydi. Ok atıcılığıyla meşhur olup muhârebelerde birçok müşriği attığı oklarla bertarâf etmiştir. Bu yüzden **Rasûlüllâh** ﷺin çok duâsına mazhar olmuştur. Müşrikler cephesinden bir kişi kafasını bir saniyeliğine bile kaldırsa o anda okunu isâbet ettirmeye muvaffak kılınmıştır. Bu yüzden **Rasûlüllâh** ﷺi çok sevindirmiştir.

Vefâtı

Daha sonra Medîne-i Münevvere yakınlarındaki Akîk vâdisinde çorak bir araziyi satın alarak ihyâ etti ve oraya yerleşip çiftçilikle meşgul oldu. Hayâtının son yıllarında gözlerini kaybeden **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* 55'te (675) Akîk'te vefât etti. 54 veya 58 (678) yılında öldüğü de rivâyet edilmiştir.

Cenâzesi vasiyeti üzerine Bedir Gazvesi'nde giydiği yıpranmış cübbesiyle kefenlendi. **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*ın aşere-i mübeşşereden ve muhâcirlerden en son vefât eden kişi olduğu belirtilmektedir.

Âilesi

On iki evlilik yapmış ve kırk çocuğu olmuştur. **İbni Sa'd** *(Rahimehullâh)* bunlardan on sekiz erkekle on sekiz kızın ismini kaydetmektedir. İlk Müslümanlardan olan kardeşlerinden **Umeyr** Bedir Gazvesi'nde, **Âmir** Yermük Savaşı'nda şehid düşmüştür.

Bir diğer kardeşi **Utbe** ise Uhud Gazvesi'nde müşriklerin safında yer almış ve **Rasûlüllâh** ﷺ'in dişinin kırılmasına sebep olmuştur. **İbni Hacer** *(Rahimehullâh)* ***"el-İsâbe"***de **Utbe**'nin hayâtına yer vermişse de onun sahâbî olmadığını ifâde etmiş (5/259-260), hattâ kâfir olarak öldüğü belirtilmiştir. Kız kardeşi **Hâlide**, **Semüre ibni Cündeb** *(Radıyallâhu Anh)* ile evlenmiştir. **Umâre** adında bir kız kardeşi daha vardır.

Sa'd ibni Ebî Vakkās *(Radıyallâhu Anh)* Cennetle Müjdelenmiştir

Ashâb-ı kirâm arasında seçkin bir yere sahip olan **Sa'd ibni Ebî Vakkās** *(Radıyallâhu Anh)* sağlığında **Rasûlüllâh** ﷺ tarafından cennetle müjdelenen on sahâbîden biridir. **Ömer** *(Radıyallâhu Anh)*ın vefâtından önce aralarından birini halîfe tâyin etmeleri için seçtiği altı kişilik heyette o da vardı. Ancak kendisi **Abdurrahmân ibni Avf** *(Radıyallâhu Anh)* lehine bu görevden çekildi.

Vefât ettiğinde 250.000 dirhemlik malı çıkmasına rağmen sâde bir hayât yaşamıştır. **Rasûlüllâh** ﷺ'in duâsını aldığı için onun yaptığı bütün duâların kabul edildiği belirtilir.

Uyguladığı askerî taktikler ve gösterdiği kahramanlıklarla İslâm tarihinin önde gelen kumandanları arasında yer almış ve "Fârisü'l-İslâm" lakabıyla anılmıştır. *(İsam, İslam Ansiklopedisi, 35/372-374; İbnü'l-Esîr, Üsdü'l-ğâbe, 2/366-369; Mizzî, Tehzîbü'l-Kemâl, 10/309-314; Zehebî, A'lâmü'n-nübelâ, 1/92-124; İbnü Hacer, el-İsâbe, 3/73-76, 5/259-260)*

SA'D *(RADIYALLÂHU ANH)*IN DA İÇİNDE BULUNDUĞU BİRTAKIM OLAYLAR VESÎLESİYLE NÂZİL OLAN ÂYET-İ KERÎMELER

1) Annesinin İntihar Tehdidine Aldırmayıp İslâm'dan Ayrılmayan Sa'd İbni Ebî Vakkas

Sa'd ibni Ebî Vakkās *(Radıyallâhu Anh)*ın annesi kendisini kâfir olmaya zorlayınca **Allâh-u Te'âlâ** şu âyet-i kerîmeyi inzâl buyurmuştur:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

Biz insana, ana babasıyla ilgili (olarak, güzelden öte, tümüyle) **bir güzellik** (sayılacak şekilde iyi davranmasını) **emretmişizdir** (ve ona şöyle buyur-muşuzdur): **"Ama senin için** (ilâhlığı) **hakkında hiçbir bilgi bulunmayan** (putlar gibi âciz) **şeyleri** (körü körüne) **Bana ortak koşasın diye o ikisi seni zorlayacak olurlarsa, artık** (yaratıcının hakkı kar-şısında hiçbir yaratığın hakkı gözetilmeyeceği için) **onlara itaat etme!**

Aşere-i Mübeşşere'den Sa'd ibni Ebî Vakkas (Radıyallâhu Anh)ın ve civarında bulunan diğer zevâtın Kabr-i Şerîflerini Ziyâret

Aşere-i Mübeşşere'den Sa'd ibni Ebî Vakkas (Radıyallâhu Anh)ın İkametgahının Yerinde Bulunan Kasır Kalıntısı

(İçinizden; iman eden, şirk koşan, ana-babasına iyilik eden ve kötü davrananlar dâhil hep birlikte) **dönüşünüz ancak Banadır; Ben de size yapmakta bulunmuş olduğunuz şeyleri**(n karşılığını vererek, onların gerçek yüzünü) **haber vereceğim!"** *(Ankebût Sûresi, 8)*

Bu âyet-i kerîme; **Sa'd ibni Ebî Vakkās** *(Radıyallâhu Anh)* hakkında inmiştir. Şöyle ki; o İslâm'a girdiğinde annesi **Hımne**: "Ey **Sa'd**! Bana ulaşan habere göre sen yoldan çıkmışsın! Vallâhi sen **Muhammed**'i inkâr edinceye kadar, bir gölge altına girmek ve yiyip içmek bana haram olsun! Sen, **Allâh**'ın, ana-baba hakkına ne kadar önem verdiğini söylüyorsun. Ben de senin annen olarak sana bunu emrediyorum!" dedi.

Sa'd *(Radıyallâhu Anh)* bu teklifi kabul etmeyince üç gün kadar bu sözünü tuttu. **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)*ın, **Rasûlüllâh** ﷺe gelip durumdan şikâyetlenmesi üzerine bu âyet-i celîle inince, **Rasûlüllâh** ﷺ ona İslâm'da sebat etmesini fakat annesiyle iyi geçinmesini ve kendisine iyilik yaparak rızasını almasını emretti.

Annesi bu şekilde üç gün geçirdikten sonra açlıktan bayıldı. Bu konuyu **Sa'd** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlattı:

"Ben anneme çok iyi davranan biriydim. O, böyle davranarak bana, annesinin katili dedirtmek için bu tavrı sergilediğinde, ona gidip:

«يَا أُمَّهْ تَعْلَمِينَ وَاللهِ يَا أُمَّهْ! لَوْ كَانَتْ لَكِ مِائَةُ نَفْسٍ فَخَرَجَتْ نَفْسًا نَفْسًا مَا تَرَكْتُ دِينِى هٰذَا لِشَيْءٍ، اِنْ شِئْتِ فَكُلِى وَاِنْ شِئْتِ فَلاَ تَأْكُلِى! فَلَمَّا رَاَتْ ذٰلِكَ اَكَلَتْ فَنَزَلَتْ هٰذِهِ الْآيَةُ فِيَّ.»

'Ey anneciğim! Vallahi sen biliyorsun ki, senin yüz tane canın olsa da hepsi tek tek çıksa, ben bu dinimi hiçbir sebeple bırakmam! Artık ister ye, ister yeme!' dedim. O da benden ümidi kesince yemeye başladı. İşte bunun üzerine benim hakkımda:

﴿وَاِنْ جَاهَدَاكَ عَلٰى اَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفاً...﴾

"Eğer onlar seni, hakkında bir bilgin olmayan şeyi bana ortak etmen için zorlarlarsa, onlara itaat etme! Fakat dünyada onlarla iyi geçin!' (diye emrettik)." *(Lokman Sûresi:15'den)* **âyet-i kerîmesi nâzil oldu."** *(İbnü Asâkir, Târih-u Dimeşk, 20/331; Ebû Ya'lâ, el-Müsned, no:782, 2/116-117; Nesefî, Medârikü't-Tenzîl, 2/66)*

2) Rasûlüllâh ﷺe Yanından Uzak Etmemesi Emredilen Altı Kişiden Biri de Sa'd ibni Ebî Vakkās *(Radıyallâhu Anh)* **İdi**

Sa'd ibni Ebî Vakkās *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır:

عَنْ سَعْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: نَزَلَتْ هٰذِهِ الْاٰيَةُ فِينَا سِتَّةٍ؛ فِيَّ، وَفِي ابْنِ مَسْعُودٍ، وَصُهَيْبٍ، وَعَمَّارٍ، وَالْمِقْدَادِ، وَبِلَالٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ. قَالَ، قَالَتْ قُرَيْشٌ لِرَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اِنَّا لَا نَرْضٰى اَنْ نَكُونَ اَتْبَاعًا لَهُمْ، فَاطْرُدْهُمْ عَنْكَ» قَالَ، فَدَخَلَ قَلْبَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ ذٰلِكَ مَا شَاءَ اللّٰهُ اَنْ يَدْخُلَ، فَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ...﴾ الْآيَةَ.

"Bu ayet-i celile benim de aralarında bulunduğum altı kişi hakkında inmiştir ki onlar da; ben, **İbni Mes'ûd**, **Suheyb**, **Ammâr**, **Mikdâd** ve **Bilâl** *(Radıyallâhu Anhum)* Hazarâtıdır.

Şöyle ki:

Kureyş (müşrikleri) **Rasûlüllâh** ﷺe: Biz onlara (yukarıda belirtilen fakir sahâbîlere) tâbi olmaya asla razı olamayız, bu sebeple onları yanından kov" diye teklifte bulunmaları üzerine, **Rasûlüllâh** ﷺin kalbine, **Allâh-u Te'âlâ**'nın dilediği bir şey (bu tekliflerine uyma düşüncesi) girmişti ki, **Allâh-u Te'âlâ**:

﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ...﴾

"Rablerinin rızasını dileyerek sabah-akşam O'na dua edenleri kovma..." *(En'âm Sûresi, 52)* âyet-i celîlesini indirdi." *(İbnü Mâce, Zühd:7, no:4128, 2/1383, Müslim, Fezâilü's-sahâbe:5, no:2413/45-46, 4/1878; İbnü Ebî Hatim, no:7331, 4/1297; Taberî, no:13266, 5/200; Vâhidî, Esbâbu Nüzûli'l-Kur'ân, no:431, sh:219; es-Süyûtî, ed-Dürru'l-mensûr, 3/274)*

Bu rivayette geçen: "**Rasûlüllâh** ﷺin kalbine, **Allâh-u Te'âlâ**'nın girmesini dilediği bir fikir girdi" ifadesindeki kısalığı ve kapalılığı **Beğavî**'deki şu rivayet açmıştır:

"Kureyş'in ileri gelenleri **Rasûlüllâh** ﷺe 'Şu köleleri ve (giymiş oldukları yün) cübbelerinin kokularını bizden uzaklaştırsan, senle oturur, konuşurduk' demeleri üzerine, **Rasûlüllâh** ﷺ:

«مَا اَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ»

"Ben müminleri kovamam" buyurdu. Bu sefer onlar, 'O zaman bari biz geldiğimizde onları yanımızdan kaldır' deyince, **Rasûlüllâh** ﷺ onların îmânına tama' ederek **"Olur"** buyurdu. İşte bunun üzerine **Allâh-u Te'âlâ** bu âyet-i celîleyi indirdi. *(Beğavî, Me'âlimü't-Tenzil, 2/99)*

İşte bu âyet-i kerîme **Sa'd ibni Ebî Vakkās** *(Radıyallâhu Anh)*ın başlarını çektiği bu altı kişinin, **Allâh-u Te'âlâ**'nın Yüce Zât'ı katında ne kadar değerli olduklarını ortaya koymak bakımından kâfidir.

3) Rasûlüllâh ﷺ Sâlih Bir Adamın Kendisini Korumasını Temenni Ettiği Gece, Bunu Bilmeden Sa'd ibni Ebî Vakkās *(Radıyallâhu Anh)* **Korumaya Geldi**

Âişe *(Radıyallâhu Anhâ)* şöyle anlatmıştır: "Bir gece **Rasûlüllâh** ﷺ (düşman saldırısından endişe ederek) uyuyamadı da:

قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا: «اَرِقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَقَالَ: «لَيْتَ رَجُلًا صَالِحًا مِنْ اَصْحَابِى يَحْرُسُنِى اللَّيْلَةَ» اِذْ سَمِعْنَا صَوْتَ السِّلَاحِ، قَالَ: «مَنْ هٰذَا؟» قِيلَ: سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللّٰهِ! جِئْتُ اَحْرُسُكَ فَنَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتّٰى سَمِعْنَا غَطِيطَهُ.»

"Keşke sahâbemden salih bir kişi bu gece beni korusaydı." buyurdu. Tam o sırada biz bir silâh sesi işittik. **Rasûlüllâh** ﷺ **"Bu kimdir?"** diye sorunca, sesin sahibi: "Sa'd (ibni Ebî Vakkas) yâ Rasûlellâh! Seni korumaya geldim" dedi.

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** ﷺ rahat bir şekilde uyudu, hatta biz onun (mübarek) boğazından çıkan sesi işittik. *(Buhârî, Temennî: 4, No: 6804, 6/2642; Müslim, Fazâilü's-sahabe: 5, No: 2410, 4/1875; Ahmed ibni Hanbel, Müsned, No:25147,9/471)*

İşte bu hadîs-i şerîf **Sa'd ibni Ebî Vakkās** *(Radıyallâhu Anh)*ın, **Rasûlüllâh** ﷺin ashâbı içerisinde salâh vasfıyla mümtaz bir zat olduğunu beyan etmektedir.

HASAN KUDUOĞLU

DEVLET-İ ALİYYE'NİN ALTINCI ŞEYHÜLİSLÂMI

MOLLA ABDÜLKERÎM (Rahimehullâh)

- Târihçe-i Hayât-ı Necîbesi -

Vilâdet târihi: Mâlum değil
Vefât târihi: h.900 / m.1495
Şeyhülislâmlık târihi: h.893-900 / m.1488-1495
Meşîhatı dönemindeki pâdişâh-ı âlem: 2.Bâyezîd (Bâyezîd-i Velî)
Şeyhülislâmlar arasındaki sırası: 6.Şeyhülislâm
Meşîhat makamındaki sırası: 6

Molla Abdülkerîm *(Rahimehullâh)*ın hayâtı hakkında yeterli mâlûmât yoktur. **Taşköprizâde** onun Balkan ülkelerine yapılan bir fetih hareketinde, **Sultan 2.Murâd Hân**'ın beylerinden **Mehmed Ağa** tarafından **Mahmud Paşa** ve **Molla Ayas**'la[1] berâber küçükken esir alındığını, Edirne'ye getirildiğini ve **Mehmed Ağa**'nın himâyesinde yetiştiğini belirtir.

Bâzı araştırmalarda bu bilgiden hareketle **Molla Abdülkerim** *(Rahimehullâh)*ın Sırp veya Hırvat asıllı olabileceği ihtimâli üzerinde durulur. **Âşık Çelebi**, onun Dimetoka'da yetiştiğinden söz eder.

Molla Abdülkerîm Efendi, esîr alınan Hıristiyan çocukları arasında payitahta getirilirken, atın üstüne atılan heybenin bir tarafını **Sultân Fâtih** devri vezîr-i âzamlarından **Mahmud Paşa** ile birlikte paylaşıyor, heybenin diğer gözünde **Molla Ayas**, tek başına dengeyi sağlıyordu. Daha sonraları **Molla Ayas** onlarla bir araya geldiğinde: "Pâyitahta gelirken ağırlıkça sizin ikinize nasıl denksem, şimdi de ilim bakımından ikinize öyle dengim." diyerek latîfe yapardı.

- İlmî Hayâtı -

Molla Abdülkerîm *(Rahimehullâh)* Osmanlı pâyitahtına gelince, ehil kimseler tarafından yapılan zekâ testinde ilk derecelere girdi. Kendisini küfür diyârından kurtaran **Mehmed Ağa** tarafından âzâd edilip **Şehzâde Mehmed Çelebi**'ye (Fâtih'e) hediye edildi. Müslüman oldu, sarayda İslâm terbiyesine göre yetiştirilip Türkçe, Arapça ve Farsça öğretildi.

Taşköprizâde'ye göre **Molla Abdülkerim** (Rahimehullâh) medreseye devâm ederek **Alâeddîn et-Tûsî**'den ve **Molla Fenârî**'nin oğlu **Muhammed Şâh el-Fenârî** ve **Alâeddîn et-Tûsî**'nin talebesi olan **Sinân-ı Acemî**'den ders aldı ki burada isimleri geçmişken Osmanlı târihinde önemli bir mevkîye hâiz olan bu iki âlimi kısaca tanıtmaya çalışalım:

Alâeddîn et-Tûsî

*İsmi tam olarak **Alâeddîn Alî ibni Muhammed el-Betârekânî et-Tûsî**'dir. Horasan'ın Tûs şehrinde doğmuştur. Vefât târihi 887 (1482)'dir. Hanefî fakîhi, usül ve akāid âlimidir.*

***Mevlâ Arrân** diye de anılır. Onun Semerkant'ta tanındıktan sonra Osmanlı ülkesine gelişi büyük ihtimalle **2.Murâd Hân** döneminin (1421-1451) sonlarına tekābül etmektedir.*

*Ulemâya yakın ilgi gösteren **2.Murâd Hân**, **Alâeddin et-Tûsî**'yi Bursa'da babası **Çelebi Sultan Mehmed**'in kurduğu medreseye 50 akçe yevmiye ile müderris tâyin etti.*

*Ardından hükümdâr olan oğlu **2.Mehmed Hân** İstanbul'u fethedince **Tûsî**'yi kiliseden tahvîl ederek kurduğu sekiz medreseden birini teşkil eden Zeyrek Câmii yanındaki medresede görevlendirdi ve yevmiyesini 100 akçeye çıkardı. Ayrıca İstanbul'a çok yakın Müderris (Medres) köyünü kendisine tahsîs etti. **Taşköprizâde** kendi zamanında bu köyün meşhur bir yer olduğunu söyler.*

*Vezîri **Mahmud Paşa** ile medreseyi ziyârete gelen **Fâtih Sultân Mehmed Hân, Alî et-Tûsî**'nin sağ tarafına, vezir de sol tarafına oturup dersini dinlediler. Birçok ilmî meselenin söz konusu edildiği dersin muhtevâsından ve hocanın ders verme tarzından memnun kalan sultan, kendisini 10.000 dirhem ve bir hil'atle ödüllendirdi, talebelerin her birine de 500 dirhem verilmesini emretti. Pâdişâhın bu davranışının **Tûsî**'yi son derece memnun ettiği belirtilir.*

*Ardından pâdişâh **Tûsî**'yi babasının Edirne'de kurduğu medreseye 100 akçe yevmiye ile tâyin etti.*

*Aklî ilimlere ve akāide ilgi duyan **Fâtih Sultan Mehmed, Alâeddin et-Tûsî** ile dönemin tanınmış âlimlerinden **Hocazâde Muslihuddin Efendi**'den **İmâm-ı Gazâlî**'nin **"Tehâfütü'l-felâsife"**si tarzında bir eser kaleme almalarını, **İmâm-ı Gazâlî** ile filozofların görüşleri arasında karşılaştırma yaparak her iki tarafın düşüncesini değerlendirmelerini istedi.*

***Hocazâde** dört ayda, **Tûsî** ise altı ayda eserini tamamladı. Hükümdar iki eseri de inceletti. Gelen beyanlar netîcesinde iki müellifi 10.000'er akçe ile taltîf etmesine rağmen eseri daha çok beğenilen **Hocazâde**'ye hil'at veyâ binek vererek ayrıca mükâfatlandırdı.*

***Alâeddin et-Tûsî** bir süre sonra Osmanlı ülkesinden ayrılıp memleketine doğru yola çıktı. **Tûsî** daha sonra Semerkant'a giderek burada **Hâce Ubeydullâh el-Ahrâr** (Kuddise Sirruhû)nun halkasına dâhil oldu. Telif faaliyetleri yanında birçok talebe yetiştirdi.*

***Eşrefoğlu Rûmî** ile **Dimetokalı Şeyh Niyâzî Şücâüddin İlyas** önde gelen talebelerindendir. Ayrıca **Mevlâ İbnü'l-Eşref, Vezîriâzam Karamânî Mehmed Paşa, Hayâlî, Hatibzâde Muhyiddin Efendi, Sinâneddîn Yûsuf Acemî, Ispartalı Mevlâ Abdülkādir, Molla Abdülkerim Efendi, Ali el-Fenârî, Simavlı Abdullâh-ı İlâhî, Akşemseddin**'in büyük oğlu **Şeyh Abdullâh** kaynaklarda ismi belirtilen talebelerindendir.*

***Alâeddîn et-Tûsî; "Tehâfütü'l- felâsife", "Hâşiye 'alâ Şerhi'l-Mevâkıf li-Seyyid Şerîf el-Cürcânî", "Hâşiye 'ale't-Telvîh li't-Taftâzânî"** ve **İbnü'l-Hâcib**'in **"Muhtasarü'l-Müntehe's-sûl ve'l-emel"** isimli eserine **Adudüddîn el-Îcî**'nin ve **Seyyid Şerîf el-Cürcânî**'nin yazdıkları şerhler üzerine de iki ayrı hâşiyesi gibi çok mühim eserlere imzâ atmıştır. (İsam, İslam Ansiklopedisi, 41/432-433; Şemseddîn Sâmî, Kāmûsü'l-a'lâm, 4/3170)*

Sinâneddîn Yûsuf Acemî

*Acem (Îrân) diyârından Anadolu'ya geldiğinden dolayı Acemî nisbesiyle anılır. Bursa'da Molla Husrev, İznik'te Orhan Gâzî ve Amasya'da 2.Bâyezîd Medresesi'nde müderris, ayrıca Amasya müftüsü oldu. **2. Bâyezîd** devrinde vefât etmiştir.*

*Seyyid Şerîf el-Cürcânî'nin **"Şerhu'l-Mevâkıf"**ına hâşiyesi, **Hatîbzâde**'nin **"Tecrîd Hâşiyesi"**ndeki bâzı görüşlerine îtirâz için kaleme aldığı **"Hâşiyetü't-Tecrîd"**i ve İlm-i Heyet hakkında da bir risâlesi vardır.* *(Mecdî, Hedâikü's-Şekâik, sh:319)*

Resim-1:Sultan Fâtih'in câmisinin etrafına inşâ ettirdiği Sahn-ı Semân medreseleri

- Resmî Vazîfeleri ve Şeyhülislâmlığı -

Molla Abdülkerîm *(Rahimehullâh)* tahsîlini tamamladıktan sonra bâzı medreselerde müderrislik yaptı, İstanbul'un fethinin ardından Fâtih Külliyesi inşâ edilinceye kadar kiliseden çevrilen medreselerden birinde müderrisliğe getirildi ve daha sonra Fâtih Câmii'nin etrâfına inşâ edilen Sahn-ı Semân'a müderris oldu. *(Bkz: Resim-1 ve 2)*

Daha sonra İstanbul kadısı oldu. 863 (1458)'de **Hocazâde**'nin yerine kazasker olan **Abdülkerîm Efendi** sekiz sene sonra azledildi. 893 (1488)'de şeyhülislâm oldu ve 900 (1495)'de vefâtına kadar yedi sene bu görevini îfâ etti.

- Ahlâkı Âlîyesi -

Molla Abdülkerîm Efendi güzel ahlâkı, cömertliği ve insanlara olan şefkat ve merhameti ile çok sevildi. Pekçok talebe yetiştirip, avâm ve havastan çok kimseye nasîhatlerde bulundu. Pekçok günahkârın tevbe edip sâlih amel işlemesine, birçok kâfirin Müslüman olmasına vesîle oldu. Herkes tarafından sevildi ve hürmet gördü.

Mecdî, **Taşköprizâde**'den naklen **Mahmud Paşa**'nın **Abdülkerîm Efendi**'ye karşı olan muhabbetini dile getiren bir vâkıaya yer verir. Şöyle ki; **Fâtih Sultân Mehmed Hân**'ın vezîrlerinden **Mahmud Paşa**'ya yakınlığı ile tanınan **Molla Vildân** anlatır:

"Bir gün **Mahmud Paşa** söz arasında beni çok sevdiğinden bahsetti. Ben de, onun **Molla Abdülkerîm Efendi**'ye olan ilgisinden bahisle 'Siz benden çok **Abdülkerîm Efendi**'yi seversiniz.' dedim. **Mahmud Paşa** da: 'Evet doğru söyledin.' dedi.

Ben de: '**Molla Abdülkerîm** sizin cennete girmenize sebep mi olacak ki, bu kadar seviyorsunuz?' dedim. **Mahmud Paşa** da: 'Öyle desem desem de olur. Çünkü o, benim günahlardan tevbe etmeme vesîle oldu. **Fâtih Sultân Mehmed Hân**'ın kapıcıbaşısı iken, bir günâha mübtelâ olmuştum.

Bir sabah **Abdülkerîm Efendi** evimizi şereflendirdi. Bir müddet sohbetten sonra ayağa kalktı. Hürmet ve tâzimle kapıya kadar yolcu ederken, **Abdülkerîm Efendi** bana döndü ve: 'Dünyâ ve âhiretine yarar bir sözüm var ki iyi dinleyip kötülüklerden sakınasın.' dedi. Ben de: 'Buyurun.' dedim.

Sözüne devamla: 'Elhamdülillâh ilim sâhibisin ve pâdişâhın da yakınlarındansın. Çok geçmeden vezirlik makamına yükseleceğin âşikârdır. Ne yazık ki içini ve dışını günah pisliklerinden temizlemeye gayret etmezsin. Vezirlik makamı, akıllı kimselerin durağıdır. Osmanlı Devleti'nin yüce dîvânı, temiz insanların toplandığı bir yerdir. Gel kerem eyle, içini o günah pisliklerine bulama ve dalâlet çukurlarına düşüp debelenme.' dedi.

Resim-2:Sahn-ı Semân medreselerinin Marmara (Fevzi Paşa Caddesi) tarafındaki Tetimme'sinin bugün mevcut olmayan kalıntıları

O bana bu nasîhatleri verirken, hava soğuk olmasına rağmen boncuk boncuk terledim. Hemen o anda tevbe ettim ve onun bildirdiği doğru yoldan ayrılmadım.' diye anlattı. Ben de: 'Gerçekten onu sevmek yalnız size değil, bize de vâcib oldu.' demekten kendimi alamadım."

- Vefâtı -

Molla Abdülkerîm *(Rahimehullâh)* Edirne'de Sultan Câmii yakınında kendisinin yaptırdığı Mektephâne avlusuna defnedilmiştir. Bu mektep bugün ayakta olmadığı gibi **Molla Abdülkerîm Efendi**'nin kabri de belli değildir.

Bu konuda **Ahmed Bâdî Efendi** ***"Riyâz-ı Belde-i Edirne"*** isimli eserinde şu bilgiyi vermektedir: "Sevindik Fakîh Mahallesinde Tavukçularhanı Sokağı'nda ikinci numarada vâki Şeyhülislâm Mevlânâ **Abdülkerîm Efendi Hazretleri**'nin ihyâgerdeleri (ihyâ ettikleri) olan mekteptir ki mürûr-ı zamân (zamânın geçmesi) ile harâb olup eser-i binâ kalmadığından arsa hâlindedir."

Edirne'de Sultan Câmii diye mâruf olan câmi-i şerîf ise **Fâtih Sultân Mehmed Hân**'ın zevcesi ve Dulkadiroğlu **Süleyman Bey**'in kızı olan **Sitti Hâtun** tarafından yaptırılan Sitti Hâtun Câmii'dir. Kaynaklardan anlaşıldığı üzere 1743 yılına kadar ayakta olan sarayının bir bölümüne 1482 yılında bu câmi-i şerîfi yaptırmıştır. *(Bkz: Resim-3)*

Câmi-i şerîf Sevindik Mahallesi'nde Talat Paşa Caddesi üzerinde, Lise Bayırı'nın güneyinde kalır. Câmi halk arasında Sitti Şâh Sultân Câmii, Sitti Sultân Câmii ve Hâtuniye Câmii olarak da bilinmektedir. 1980 ve 1990'lı yıllarda tâmirât geçirmiştir.

Resim-3:Sultân Fâtih'in eşi Sitti Şâh Sultân'ın inşâ ettirdiği Sitti Şâh Sultân Câmisi, sağ tarafta görünen onun kabridir

Yapının 1520, 1530, 1574 tarihli üç vakfiyesi bulunmaktadır. 1530 târihli vakfiyede, Keşan'ın Tavruk ve Kratoya köylerinin, 1573-1574 târihli vakfiyede ise ismi geçen iki köye ek olarak Depeli Köyü'nün de bu câmiye vakfedildiği belirtilmektedir.

- Şâir Olan Oğlu -

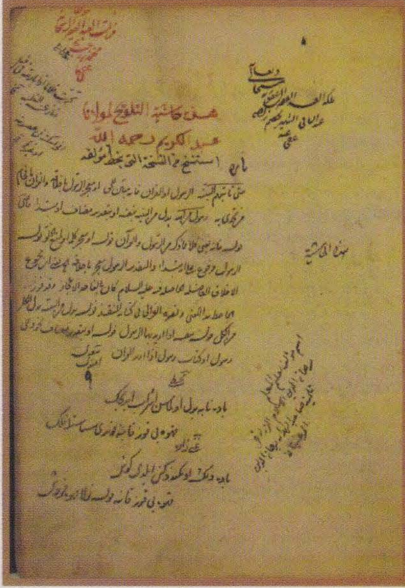
Dîvân şâiri **Hayâlî-i Evvel, Molla Abdülkerîm** *(Rahimehullâh)*ın oğludur. Asıl adı **Abdülvehhâb** olup 15. yüzyılın sonlarında Edirne'de doğduğu tahmin edilmektedir. Hayâtı hakkında yeterli bilgi bulunmayan şâirden tezkire sâhibi **Beyânî, Hayâlî-i Evvel** diye söz etmekte, çeşitli kaynaklarda **Hayâlî Çelebi** olarak da geçmektedir. Ancak meşhur **Hayâlî Bey**'den ayırt edilmesi için geleneğe uyularak **Hayâlî-i Kadîm** şeklinde adlandırılması da mümkündür.

Hayâlî zamânın tanınmış müderrislerinden **İzârî, Molla Lutfî, Hatibzâde Muhyiddin Efendi** ve **Kestelî**'den ders aldıktan sonra Eyüp'te Kalenderhâne Medresesi'ne müderris oldu. **Kınalızâde Hasan Çelebi** onun daha sonra 41 akçe ile Edirne Camialtı Medresesi'ne tâyin edildiğini kaydetmektedir. **Hayâlî** Manisa, Selânik ve Tire'de kadılık görevinde bulundu. **Yavuz Sultân Selim**'in şehzâdeliği zamânında (925/1519) nedîmi, pâdişahlığı döneminde de başdefterdârı oldu.

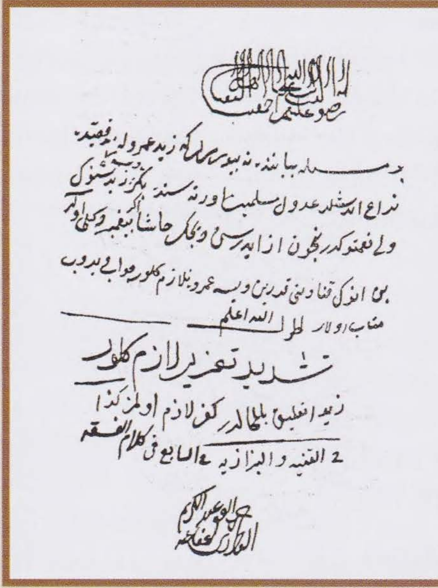
Daha sonra İzmir kadılığına tâyin edilen **Hayâlî** bu görevde iken vefât etti ve cenâzesi Edirne'ye götürülerek babasının Sitti Sultân Câmii yakınlarında yaptırdığı mektebin bahçesinde onun yanına defnedildi.

Şuarâ (şâirler) tezkirelerinde aynı mahlası taşıyan beş şâirden söz edilmektedir. Bu yüzden **Hayâlî-i Evvel**'in şiirlerinin bir kısmı kendisinden otuz üç yıl sonra ölen **Hayâlî Bey**'in dîvânına kaydedilmiştir. Bunda onun mürettep bir dîvânının bulunmayışı da önemli rol oynamıştır.

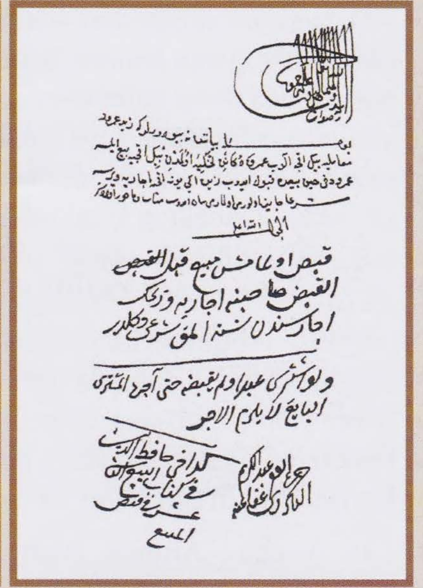
Dîvân şiirinin inceliklerini iyi bilen **Hayâlî**, güzel hayallerle süslediği beyitlerinde çeşitli mazmunları ve edebî sanatları kullanmada başarılı olmuştur. Gazellerinden onun duyguya ağırlık veren, samîmî ve içli bir şâir olduğu anlaşılmaktadır. Aruz veznini kullanmadaki başarısıyla da dikkat çeken şâirin gazellerine devrin birçok şâiri nazîre söylemiştir. *(İsam, İslam Ansiklopedisi, 17/7-8)*

Resim-4:Abdülkerîm Efendi'nin, Taftâzânî'nin Telvîh isimli eserinin baş taraflarına yazdığı hâşiyenin ilk sayfası (Kastamonu Y.E.K, 2717 no.da kayıtlı)

Molla Abdülkerîm Efendi'nin hatt-ı desti (el yazısı) ile yazdığı bir fetvâ örneği (1. paragrafın alt tarafı kendi yazısıdır)

Molla Abdülkerîm Efendi'nin hatt-ı desti (el yazısı) ile yazdığı diğer bir fetvâ örneği (1. paragrafın alt tarafı kendi yazısıdır)

- İlmî Eserleri -

1) *"Hâşiye 'ale't-Telvîh."*

Sadrüşşerî'a Ubeydullâh ibni Mes'ûd'un fıkıh usûlüne dâir kaleme aldığı ***"Tenkîhu'l-usûl"*** adlı eserinin yine kendisine âit bir şerhi olan ***"et-Tavzîh fî halli ğavâmizi't-Tenkîh"*** isimli eseri üzerine **Taftâzânî**'nin yazdığı ***"et-Telvîh fî keşfi hakāiki't-Tenkîh"*** adlı şâheserinin baş taraflarına yazdığı bir hâşiyedir.

Ülkemizde sâdece Kastamonu Yazma Eserler Kütüphânesi'nde no:2717'de kayıtlı gözükmektedir. Kütüphâne ile iletişime geçip kendilerinden birkaç sayfa talep etmemiz netîcesinde hemen ilgili sayfaları tarafımıza ilettiklerinden dolayı da oradaki görevlilere medyûn-i şükrân olduğumuzu burada belirtmek isterim.

Bahsedilen bu eser 69 verak olup başında müellif hattından istinsah edildiği (bakarak yazıldığı) kaydı vardır. *(Bkz: Resim-4)*

2) *"Hâşiye 'alâ Metâli'i'l-envâr."*

Kādî Beyzâvî'nin kelâm ilmine dâir kaleme aldığı ***"Tavâli'u'l-envâr min metâli'i'l-enzâr"*** adlı eserinin **Şemseddin Mahmûd ibni Abdirrahmân el-İsfahânî**'ye âit ve en meşhur şerhi ***"Metâli'u'l-enzâr 'alâ Tavâli'i'l-envâr"*** adlı eserine bir hâşiyedir. Kaynaklarda isminin zikredilmesine rağmen bu eser hakkında herhangi bir kayıda ulaşamadık.

3) *"Hâşiye 'alâ Haşiyeti'l-Cürcânî 'ale'l-Keşşâf."*

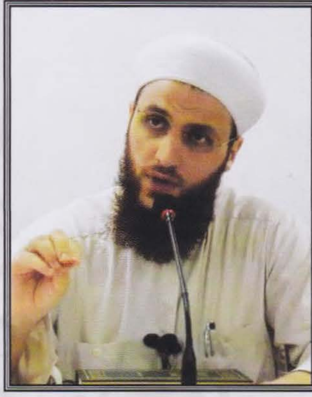
Zemahşerî'nin ***"el-Keşşâf"*** isimli tefsîri üzerine **Seyyid Şerîf el-Cürcânî**'nin yazdığı hâşiyeye hâşiyedir. Kaynaklarda isminin zikredilmesine rağmen bu eser hakkında herhangi bir kayıda ulaşamadık.

Rahmetullâhi Aleyh. Rûhu için el-Fâtiha!

Kaynaklar

(İsam, İslam Ansiklopedisi, 30/239; Bursalı Mehmet Tâhir, Osmanlı Müellifleri, 1/352; İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 4/565; Cahid Baltacı, 15-16. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, 2/643; Hasan Basri Erk, Meşhur Türk Hukukçuları, sh:75; Şemseddîn Sâmî, Kāmûsu'l-a'lâm, 4/3089; Hoca Se'âdeddîn Efendi, Tâcü't-tevârîh, 2/487-488; Ahmed Bâdî Efendi, Riyâz-ı Belde-i Edirne 20.Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si, 1/243; Taşköprizâde, eş-Şekâiku'n-nu'mâniyye fî ulemâi'd-devleti'l-Osmâniyye, sh:95-96; Mecdî, Hedâikü's-Şekāik, sh:176-178; Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî, 3/351; İlmiyye Salnâmesi (haz. Seyid Ali Kahraman, Ahmed Nezih Galitekin, Cevdet Dadaş), sh:289-292-293, 683-684; Müstakimzâde Süleyman Se'âdeddîn, Devhatü'l-meşâyih, sh:12; Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhülislâmları, sh:10; Ahmed Sıdkî, Mu'cemü şüyûhi'i-İslâm fi'l-ahdi'l-Osmânî, 1/301-303)

1- **Molla Ayas**; **Fâtih Sultan Mehmed Hân**'ın ilk hocalarındandır. Nerede, ne zaman doğduğu ve vefât târihi bilinmemektedir. Hocaları ve talebeleri ile olan münâsebetlerinden, dokuzuncu asrın ikinci yarısında vefât ettiği anlaşılmaktadır. Bursa'da vefât edip Zeynîler kabristanına defnedildiği tahmin edilmektedir.

ÖMER FARUK KORKMAZ

RU'YETULLÂH MESELESİ -1-

MEVLÂ TE'ÂLÂ GÖRÜLEBİLİR Mİ? KABÛL VE REDDEDENLERİN GÖRÜŞLERİ

Doğrunun yanlıştan, isabetin hatadan ayrılmasında aklı mutlak manada mizan olarak telakki edenlerin, fikir harmanında hercümerc ettikleri bir meseledir **Ru'yetullah** meselesi... Tabanın düzgün olmaması durumunda sathın düzgün olamayacağı şeklindeki **kaziyye-i müselleme**ye göre, mezheplerinin usûlü olarak benimsedikleri aklı naklin önüne geçirme[1] gibi bir vartaya düşenler asla akide sahasında doğruyu bulamayacak ve en doğru olanın en yanlış nasıl anlaşılabileceğinin mümessilleri olacaklardır.

Zira hak adına çizilen doğru yolda en ufak bir yalpa dahi takla mesabesindedir.

Sadedinde olduğumuz bahiste de anlatılmaya çalışılan durum gözlemlenmektedir.

Ru'yetullah meselesini inkâr eden **Mutezililer**den[2] belki bir kısmı iyi niyetle,[3] diğer bir kısmı mükâbere yüzünden dinde akide sahasında değerlendirilen ve inkâr edilmesi durumunda kişiyi sahabe ve onların yolunda olanların bulunduğu selâmet caddesinden sınır dışı edecek bir yanlışa düşmekten kurtulamamışlardır.

Kısacası iyi niyetleri, Resul-i Ekrem'in var dediği yerde yok demekten kendilerini alı koyamamıştır.

Ötekiler diye tabir edeceğimiz **Müşebbihe** tarzı akımlar ise her ne kadar salt olarak "Ru'yetullah'ınisbatını kail iseler de, bu ispatları Allah Azze ve Celle'yi cisim olarak telakki etmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu manada onlarda aslında "Ru'yet"in münkiri sayılmalıdır.[4]

Dinde bir şeyin mevcudiyetini yahut ademiyetini tespit noktasında esas alınması gereken mesnetler yine din tarafından belirlenen"-Kur'an ve Sünnet" olmalıdır.[5] Akıl ise belki bunların anlaşılması ve doğru bir şekilde muhakeme edilmesi noktasında önemli bir müessirdir.[6]Ancak akla verilmesi gereken muadele, haddini ve hududunu aştığı sırada peşi sıra gelen bütün muhakemeler aynı mahiyeti arz edecektir.[7]Bu meseleye bağlı olarak Allah Azze ve Celle 'nin Dünya'da görülmesinin caiz olup olmaması, rüyada görülüp görülememesi, kendi zatını görüp görmeyeceği gibi konular da bu bahsin zımnında tartışılmıştır.[8]

Bütün bunların hepsi daha çok her fırkanın Cenab-ı Allah'ın zatına "Rü'yet'in keyfiyetine dair benimsediği anlayıştan neş'et etmektedir. Sözgelimi, Cenab-ı Hakk'a cismani sıfatlar izafe eden Mücessime, rü'yetin keyfiyetine dair mukabeleli ve bir mekânla mahdut görmekten söz etmektedir.[9]

Bütün bunlardan sonra Rü'yetullah'ı kabul etmeyenler ile müdafaa edenlerin tutunmuş oldukları delillere bir göz atalım.

Kabul Etmeyenler ve Bazı Gerekçeleri

Her topluluğun, kendi yanında bulunanlarla övündüğü Kur'anî bir hakikattir.[10] Bahsinde olduğumuz konu ve sair konularda muhtelif fırkaların durumu bundan ibarettir. Yani Kur'an'ın insanı hidayete erdirme vasfı olduğu gibi, gerektiği şekilde okunmaması durumunda insanı saptırması dahi söz konusudur.[11]Meseleye bu açıdan bakılacak olursa, Rü'yetullah'ı inkâr edenlerin öne sürdüğü bir takım ayetler – Kur'an'dan konuşuyor olması hasebiyle- şaşırtıcı gelmemelidir. Zira bazen konuşulan bir şey doğru olmasıyla birlikte, bu doğruyu söyleyenin yalancılıktan kurtaramaması bahis mevzuu olabilir. Zaten bu nokta "doğruyu söylemekle doğru söylemenin- ayrı şeyler olduğunu belirgin kılan noktadır.[12]Ru'yetullah'ı kabul etmeyenler bir takım gerekçeler ortaya sürmektedirler ki bir kısmı şunlardır:

1. Allah Azze ve Celle Ayet-i Kerimesinde "Gözler onu idrak edemez, o ise gözleri idrak eder"[13]buyurmaktadır. Bu ayette geçen idrak ve basar kelimeleri birlikte kullanıldıklarında bizatihi "görme" manası anlaşılır. Dolayısıyla bu kaide üzerinden ayette sarahaten Allah Azze ve Celle'nin zatını görülmekten beri kıldığı belirtilmektedir. Ve bu beri kılma işi zata bir medh anlamında yapılmaktadır ki bunun aksi noksanlığı gerektirecektir. Noksanlık ise hiçbir halde Allah Azze ve Celle için düşünülemez[14] Bunun medh için olduğu ise ayetin siyakından anlaşılmaktadır. Bari Tealâ'nınmedh için kurduğu bir cümlede o kabilden olmayan şeyleri zikretmesi düşünülemez.[15]

2. Kendisiyle istidlal edilen "O gün bir takım yüzler ona bakıcıdır"[16] şeklindeki ayet-i Kerimede tabir olunan "nazar" savunulan manada "görmek anlamında kullanılmamaktadır. Zira bunun böyle kullanımına dair hiçbir delil yoktur. Şayet yukarıdaki ayetin âmm olup, bu ayetin hass olacağı ve bu gerekçeyle hassın amm olanı tahsis etmesi gerektiği üzerinden görmeyi nefyeden ayetin genelliği sınırlandırılacak olursa bu imkânsızdır. Çünkü Hass olanın amm olanı tahsis etmesi yahut mutlak olanın mukayyed'ehamlolunması her hangi bir mani' bulunmadığı durumdadır. Burada ise Allah azze ve Celle'nin zatına yönelik medh anlamında getirdiği ru'yet-i nefy durumu vardır ki zıddının isbatınoksanlığı gerektireceğinden ala külli hal zıddı olan "**ru'yet**" caiz değildir.[17]Burada bahsi yapılan nazar olsa olsa "bekleme" manasıdır.

3. Akli olarak düşünüldüğünde "Ru'yet" görülenin bir cihet ve mekan'a münhasır olmasını iktiza eder ki bu da Cismiyeti gerektirir. Allah'ın cisim olmadığı ise açıktır.Zira bu mesele aynı zamanda ilme'lyakin bilinen ve hasımlar katında müsellem olan bir meseledir.[18]

4. Sem'i olan delillerde de Ru'yetullah'ı ispat sadedinde sadra şifa verecek deliller mevcut değildir. Nitekim delil olarak öne sürülen Musa Aleyhisselam'ın Allah Azze ve Celle'yi görmek istemesi ve buna mukabeletenCenab-ı Hakkın zatını göstermesini dağın istikrarı/yerinde durması gibi mümkün olan bir şeye bağlaması şeklindeki yorum tutarsızdır. Zira bu ayette Cenab-ı Hakkın görülebileceğinden öte belki görülemeyeceğine işaret vardır. Çünkü dağın yerinde duramayacağı filhakika Allah Tealâ tarafından bilinen bir işti.Dolayısıyla Cenabı Allah'ın ru'yeti dağın istikrarı gibi olmayacağını bildiği bir işe bağlaması, mümküne ta'lik değil, bilakis muhale bağlamaktır. Muhale bağlanan bir şartın keza muhal olacağı izahtan varestedir.[19]

5. Musa (Aleyhisselâm)'ın Allah'ı görmeyi talep etmesi kavminin kendisine söylediği "Allah'ı açıkça görünceye dek sana inanmayacağız"[20] sözüne mukabildi. Yani Musa Allah Teâla'yı görmeyi kendisi muhal olduğunu bildiği halde, kavminin de bunun muhalliğini bilmeleri için istemişti.[21] Kendisi için talebi ise, bu işin ona muhal olmasının, kavmine muhal olmasını evleviyet yoluyla gerektirmesi içindir.[22]

6. Musâ'ın Allah Azze ve Celle'den ru'yeti taleb ettiğini anlatan ayet-i kerimede, görmenin dağın yerinde durmasına bağlanmasından öte kullanılan لن kelimesi vardır ki bu te'bid

ifade etmektedir. Dolayısıyla bu da bize Allah Tealâ'nın Dünya'da görülmesinin muhal olduğu kadar, Ahirette görülmesin de muhal olduğunu göstermektedir.[23]

7. Cenab-ı Hakkın Dünya'da görülebileceğini savunmak, onun cisim olduğunu savunmaktan farksızdır. Zira görülen şeyin bir mekân ve ciheti haiz olması muhakkaktır. Bu durumda Allah Celle Celaluhu'dan cisim olmasını nefyeden kimselerin görülmesini de nefyetmeleri gerekir.[24]

RU'YETULLÂH MESELESİ YAZISI 2. BÖLÜMDE DEVAM EDECEK

Dipnotlar:

1- Mu'tezile mezhebinin bu şekildeki tutumu bir kelâm meselesi olduğu kadar usul ilmine de konu olan "Hüsün Kubuh" bahsinde açıkça gözlemlenmektedir. Mesela bkz. İrşadu'lFuhu'l ila tahkiki'lHakk minilmi'l Usul, Muhammed bin Ali eş-Şevkani, 1/28 Daru'lKitabi'l Arabi, B.1 1999

2- Ve Haricilerden... Bkz. es-Seyfu'l Meşhur fi akidetiebi Mansur, Tacuddin es-Sübki, s. 14????? Bununla birlikte Hariciler, Neccariler, Zeydiler, Rafiziler Bk. Tabsıratu'l-Edille, 1/508 D.İ.B 1993 Ankara

3- Burada şu tabiri kullanmamızın sebebi Mu'tezili alimlerden bir kısmının "Ru'yetullah'ı inkâr sadedinde olan kavillerinin, Cenab-ı Hakkı noksanlıklardan tenzih menşe'li olmasıdır. Kadı Abdü'l-Cebbar'ın "el-Muğnî fî Ebvabi't-Tevhidve'lAdl"ininRu'yetu'l-Bari)el-Müessesetü'lMısrıyye el-Âmme...4/36-38.(Sahifeleri incelenirse bunun en azından kımi bir misaline şahit olunmuş olur.

4- Fahru'ddin er-Razi, MuhassaluEfkâri'lMütekaddiminve'lMüteahhirin, s.189 Mektebetü'lKülliyati'lEzheriyye, Mısır, Tarih-baskı yok

5- "Bir şeyde niza edecek olursanız onu Allah(ınkitabın)a ve Resul(unun sünnetin)'e havale edin" Nisa 59

6- Bu noktada İbnEbi Şerif "Şeriatın akılla sabit olduğunu, zira bir şeriatın ve dinin sabit ve makbul olabilmesinin onu tebliğ edenin göstereceği mu'cizenin, o peygamberin doğruluğuna delaletinden geçmektedir ki bunun muvazenesini yapacak olan da akıldır. Dolayısıyla akıl, Şeriata nisbeten şahit konumunda olması hasebiyle, şayet Din aklın reddedeceği bir şeyi emrederse din ve aklın ikisinin de batıl olmasıgerektiğini"söylemektedir. Bkz. İbnEbi Şerif, el-Müsamere Şerhu'lMüsayere, s. 31 Çağrı Yayınları (Tarih- Baskı yok)

7- Zira Hz. Ali RadıyallahuAnh'ın "Din akılla olsaydı, Mest'in alt tarafının mesh edilmesi üstünün mesh edilmesinden evlâ olurdu" -Beyhaki, es-Sünenü'l Kübra, Kitabu'tTahare 1 Babu'lİktisarbi'l Mesh alâzahiri'lHuffeyn 291 No: 1438,- şeklindeki sözü bu manayı desteklemektedir.

8- Bu tarz tartışmalar belli fırkalar arasında, bir ölçü maiyetinde deveran ederken, bir takımları ölçüyü kaçırıp Allah Azze ve Celle'nin Dünya'da dahi görülebileceğinden öte dokunulması ve musafaha edilmesi(!)nin bile mümkün olduğunu söylemişlerdir. Diğer bazıları sadece uykuda görülmesinin caiz olduğu, yakaza halinde bunun mümkün olmadığını söylemişlerdir.Aynı şekilde, gözle görülmesini kabullenmeyen Mu'tezile fırkası, kalple görülmesi (bilinmesi) hususunda da kendi arasında iki kısma ayrılmıştır Bkz. Ebu'lHasen el-Eş'arî, Makâlâtü'l-İslâmiyyîn287-288, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 1990 B.yok

9- İmam el-Eş'arî, Makalâtü'lİslâmiyyîn, s. 288

10- Kur'an, Mü'minûn 53

11- Kur'an, Bakara 26

12- Bu duruma misal olarak Hz. Ali'ye aleyhtar olarak ortaya çıkan ve mızrakların uçlarına geçirdikleri Mushaflarla "Hüküm Allah'ındır" şeklindeki ayet-i celileyi terennüm eden Harici fırkasının bu şekildeki sözlerini "Bu, kendisiyle batıl kastolunan hak bir sözdür" şeklinde tahlil eden Hz. Ali (RadıyallahuAnh)'in şu enfes sözü zikredilebilir. Yahut Münafikun süresinin ilk ayetlerinde anlatılan, münafıkların Peygamberin "Allah'ın elçisi" olduğuna şehadet etmeleri vs.

13- Kur'an, En'am 103

14- Kadı Abdü'lCebbâr, ŞerhuUsûli'l-Hamse, s. 233, MektebetüVehbe, Kahire 1996, B.3

15- Kadı Abdü'lCebbâr, ŞerhuUsûli'l-Hamse,s.235

16- Kur'an, Kıyame 22

17- Kadı Abdü'lCebbâr,a.g.e. s.242

18- Said Ramazan el-Bûtî, Kübra'l-yakîniyyati'l-Kevniyye, s. 170, Daru'l-FikrDımeşk 2010 B: 31

19- Said Ramazan el-Bûtî,a.g.e. s.171

20- Kur'an Bakara 55

21- Sa'düddin et-Teftâzânî,Şerhu'lAkâid, s.53, Mektebetu'lKülliyyati'lEzheriyye, 1987 B.1

22- et-Teftâzânî,Şerhu'l-Makasıd 3/136 ,Daru'l Kütübi'l-İlmiyye,2001, B.1

23- et-Teftâzânî,Şerhu'l-Makasıd 3/153, Bûtî, a.g.e. s.171 Mu'tezile'yenisbet edilen şu istidlal şeklinin Zemahşeriye ait olduğu belirtilmektedir.

24- Celaluddin el- Habbazî, el-Hâdî fî Usûli'd-Dîn, , s. 122 (dipnot) İstanbul 2006

Mahmud Efendi Hazretleri'nin
KIYMETLİ KELÂMLARINDAN

• Çok üzülüyorum, şu yaşananları gördükçe. Siz üzülmüyor musunuz?! Ya da benim gördüklerimi siz görmüyor musunuz?! İçimizde Kur'ân-ı Kerîm'i okuyup telaşa kapılan var mı?! Telaşa kapılıp: "Neler diyor bu Kur'ân, hemen başımızın çaresine bakalım" diyen var mı?! Yok, ancak sadece bakkaldan ekmek almayı düşünen var.

Allâh-u Teâlâ bize anamızdan babamızdan daha çok iyilik etmiştir. Fakat insan **Cenâb-ı Hakk**'a en büyük düşmanıymış muamelesi yapıyor. Evlenmek mi istiyorsunuz, nikâh ile helalinden evlenin.

Eşref-i mahlûk olan insana yakışmaz gece karanlığında duvar arkaları barlar, pavyonlar... Milletin içine düştüğü bu gibi yanlış durumlar düzeltilmelidir. Aksi halde âhirette verilecek cezalara dayanamayız, abdestimizi tutamayız.

• Biliyorsunuz günah insanı **Allâh**'tan uzak eder. **Allâh**'tan uzak olmak istemeyen günah işlemesin ama biz beşeriz, hata ederiz, o ayrı dava. **Allâh-u Teâlâ** şaşırarak yapılan işlerde kuluna sille atmaz. Ama bildiğin halde yaparsan silleyi yersin.

• **Allâh-u Teâlâ**'nın âyet-i celîleleri ne kadar açık. İnsan **Allâh-u Teâlâ**'ya inansa ne zarar eder?! Bir mal ki âhirette faydası olmayacak, işte o mal sahibi için hüsrandır. Hangi mal besmele ile kazanıldı ise, **Allâh** için kullanıldı ise, işte o âhirete gelecektir.

• Bu bozuk düzenin, bozuk yapının sebebi yine bizleriz. Bizim gevşekliğimiz. **Allâh-u Teâlâ** müminlere karz-ı hasen (borç para) vermeyi tavsiye edip özendiriyor. Karşılığında büyük mükâfatlar vaad ediyor. Lakin bizim Müslümanlar aldıkları paraları vaktinde ödemeyince insanlar bir daha vermek istemiyorlar. O parayı bankadan alsaydı ceza gelir diye illa vaktinde öderdi. Şimdi bankadan korktuğumuz kadar niçin **Allâh**'tan korkmuyoruz!

• **Efendimiz** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* buyuruyor ki:

«لَتَتَّبِعَنَّ سَنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ
حَتّٰى لَوْ سَلَكُوا جُحْرَ ضَبٍّ لَسَلَكْتُمُوهُ.»

"Sizler kendinizden önce geçen milletlerin (Yahudi ve Hıristiyanların) **yoluna karışı karışına, arşını arşınına muhakkak uyacaksınız. O dereceye kadar ki şâyet onlar** (daracık) **kertenkele deliğine girmiş olsalar, siz de muhakkak** (onlara uyarak) **oraya gireceksiniz."** *(Buhârî, Enbiyâ:51, no:3269, 3/1274)*

Halimiz deve ile farenin hikâyesine benziyor. Bir devenin boynundaki yuları fare kemirmeye başlamış, sonra dişi takılıp çıkarmak için uğraştıkça yular deveyi ikaz etmiş ve deve biri beni çekiyor zannederek yürümeye başlamış. Fare dişini kurtaramadığı için içeri girmiş deve de ip çekildiği için oradan girmeye uğraşıyor. Biz de peygamberlerin peşinden gitmiyoruz da Avrupa'nın, Amerika'nın kuyruğuna takılıyoruz!

• İslâmiyet'in her emri insanı diriltir. İsyan da ölümüne sebep olur. Hele bu faiz belası yok mu **Allâh**'a harp ilân etmektir. Şimdi bankaların önüne süslü püslü ışıklı tabelalar asarak güzel sözler ve isimlerle insanları kandırıyorlar. O tabelaların üzerine "Burası akrep yuvasıdır, burası cehennemdir, buraya sokulmayın!" diye yazmak gerekiyor.

• Bir adam bana geldi dedi ki: "Hoca efendi! Bankadan faizle para almadan işimizi yürütemiyoruz, çok zararımız oluyor." Ona dedim ki: "Bu dünyanın tamamı âhiretin zerresinin yanında hiç kalır. Nasıl âhiretini kaybetmeye razı olursun?!"

• Bütün kainatı ve canlıları yaratan **Allâh** olduğu için kainatta nasıl güzel yaşanacağını, nasıl doğru iş görüleceğini O bilir. Zararlı ve kârlı şeyleri O bilir. Kârlı olanları yapalım, zararlı olan şeylerden kaçalım.

• Ah bu gözler, neler yapar neler, ne çanaklar kırar, ne küpler döker. İhtiyar da olsanız muhafaza ediniz kendinizi. Bir dede vardı, ne dedi biliyor musunuz? "Genç bir hanım gelse karşıma, kendimi on beş yaşında hissediyorum."

Kalbin doğru olsa da bakma, eğri olsa da bakma, kendini ateşte yakma. Onun için tesettürsüz hanımlar, milletin başına bela oluyorlar. Açıyorlar kendilerini, millet de bir şey zannediyor.

• En güzel kadın bile bugün çürümezse, yarın çürüyecek. Ama Hûri?! Ne çürür, ne de başka birşey olur (bundan sebep harama düşmeyelim).

• Haramlarla dolmuş gözünden muhakkak yaş akıt, günahlardan pişmanlık himayesine (kalesine) yapış.

• Ramazan-ı şerîf ayında lokantalarını açanlar o Benî İsrail'in (Yahudilerin) cumartesi günü balık tutanlarına benzer.

İlm-i Hâl

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA
FIKIH KURULU

RABITANIN MEŞRÛİYETİ

Allah Teâlâ'ya hamt eder, Hz. Muhammed'e *(Sallalahu Aleyhi ve Sellem)*, âl ve ashabına selam ederiz.

Rabıta bidat midir? Şeri dayanağı nedir? Zikir esnasında rabıta yapmak şirk midir? Bu ayki köşemizde bu suâllere cevap vermeye gayret edeceğiz. Muvaffakiyet hiç şüphesiz Allah'tandır.

Rabıtada asıl olan muhabbettir. Yani, kişinin, Allahu Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri tarafından sevildiğine hüsnü zan ettiği bir zatı sevmesidir. Bunun övülmüş güzel bir şey olduğuna dair görüş birliği vardır. Bir hadisi kutside

(حقت محبتی على المتحابين في)

''Benim yolumda birbirini sevenlere muhabbetim vacip olur''[1] buyrulmuştur. Bu sevginin en yüksek mertebesi elbette ki Peygamber Efendimiz'i *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* sevmektir. Şu da bir gerçektir ki, seven kişi sevdiği kişiyi gayriihtiyari düşünür. Bu, kaçınılması imkânsız zaruri bir şeydir. Burada da ne bir şirk, ne bir küfür, nede bir bidat unsuru olmadığı aşikârdır. Fahr-i kâinat Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur

(من أشد أمتی لی حبا، ناس یكونون بعدی، لو رآنی بأهله و ماله)

''Ümmetimden beni en çok sevenler o kimselerdir ki, benden sonra gelirler de, onlardan biri, beni görmek için bütün malını ve iyalini feda etmeye razı gelir.''[2]

Öyleyse, şu senaya mazhar olan bahtiyar kimsenin, gayriihtiyari olarak, en sevgili Efendisini düşünmemesi mümkün olabilir mi?

Devamen, kişinin,

(إذا رؤوا ذكر الله)

''Onlar görüldüğünde Allah hatırlanır''[3] hadis-i şerifinin asıl mazharı olan Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* ve ona tebiyyetle bu sırra ulaşmış olan zevatı, sair zamanlarda ihtiyari olarak düşünmesi, hayalinde onu görmek suretiyle Allah'ı hatırlaması ve kalbindeki hutûratı ve küdûratı dağıtmasında ne gibi bir bidat unsuru olabilir. Netice olarak (إذا رؤوا ذكر الله) ''onlar görüldüğünde Allah hatırlanır'' hadisi şerifinde (ذكر الله) Allah hatırlanır hükmünün illeti ru'yeti cismani değildir. Mutlak ru'yettir. Bu ru'yetin de ihtiyari olması şart değildir. Bu şekilde kayıtlamak, hem bir delilden neş'et etmez, hem de hadisin maksadına ters düşer. Zira her hâlükârda, maksat olan zikrullah gerçekleşir.

Eğer: madem hatırlayacak o zaman direk Allah'ı hatırlasın! Neden Allah'ı hatırlatan kişiyi hatırlamaya çalışıyor? Denilirse...

Deriz ki: Elbette direk Allah'ı hatırlaması en güzelidir. Ve zaten Allah'ı hatırlatan kişiyi hatırlayan kişinin gayesinin, Allah'ı hatırlamak olduğu, akil kimseye izahtan varestedir. Mamafih, daha güzel olanın varlığı, güzel olanın terkini gerektirmez. Veya güzel olanı bidat ya şirk haline getirmez. Bununla beraber, insana, bazen asıl olanı yapmaktan, ona vesile olan şeyi yapmak daha kolay gelebilir. İnsanın gözü ile gördüğü şeyi hatırına getirmesi, onu düşünmesi; gözü ile görmediği şeyi hatırına getirmesinden, onu düşünmesinden mutlaka daha kolay olur. O hal üzere devam etmesi ve o halde mahv-ü müsteğrak olup kalması da böylecedir. Âlemlere rahmet Efendimizin *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*,

(تستحيي منه، كما تستحيي من الرجل الصالح من قومك)

'' Allah-ı Zülcelâl'den, cemiyet içerisinde ki salih bir zattan hayâ ettiğin gibi hayâ etmelisin''[4] şeklindeki nasihati bu hakikate işaret etmektedir. Öyleyse kişinin, direk Allah'ı hatırına getirme ve o hal üzere mahv-ü müsteğrak olup kalma derecesine ulaşıncaya kadar, daha kolay olanı seçmesi ve daha kolayı zora vesile kılmasında ne gibi bir bidat unsuru olabilir.

İşte rabıta-i şerif bundan ibarettir...

Ve böylece,

(و ابتغوا إليه الوسيلة)

''Allah'a ulaştıran vesileyi talep edin''[5] ayeti kerimesinin mâsadağına da dâhildir. ''Bu ayeti kerime de vesileden maksat kurandır'' demek doğrudur, ancak ''Sadece kurandır'' demek bilâ delil bir takyittir ki ayetin maksadına terstir. Zira ayeti kerimede istenen şey Allahu Teâlâ'ya ulaşmaktır. Hangi vesile bu maksadı tahsil vazifesi görüyor ise, o vesileye sarılmak emredilmiştir. Kuranda bir vesiledir, sünnet te, namaz da, rabıta da, zikir de, oruç ta birer vesiledirler. Öyleyse hepsi ayeti kerimenin mefhumuna dâhildir.

Eğer ''Sadece kurandır ifadesi yanlış değildir, zira sünnet te, zikir de, namaz da, Kuran'a dâhildir. Ayrı şeyler değildir'' denilirse...

El cevap: Geride zikrettiğimiz ve ileride zikredeceğimiz delillerden anlaşılacağı üzere, rabıta da Kuran'a dâhildir.

Ayrıca, Allahu Teâlâ ve Tekaddes hazretleri

(كونوا مع الصادقين)

''Sadık kullarımla beraber olun''[6] buyurmuştur. Bu ayeti kerimede ki emrin bir illeti de, sadıklarla beraber olmak suretiyle sadıkların hali ile hâllenmektir. Ve böylece devamlı Allahu Teâlâ hazretleriyle beraber olma halini yakalamaktır. Geride mezkûr bulunan

(تستحيي منه، كما تستحيي من الرجل الصالح من قومك)

''Allah-ı Zülcelâl'den, cemiyet içerisindeki salih bir zattan hayâ ettiğin gibi hayâ etmelisin''[7] hadis-i şerifi de bu ayeti kerimedeki emri, daha deruni anlamamıza yardımcı olmaktadır. Ancak, ne yazık ki sadık insanlarla beraber olmak her zaman mümkün olmayabilir. İşte rabıta-i şerife, bu ihtiyacı karşılamaktadır. Zira sadık bir insana rabıta yapmakla, onun yanında olmakla hâsıl olacak faide hâsıl olmaktadır.

(المرء مع من أحب)

''Kişi sevdiği ile beraberdir''.[8]

Böyle güzel bir şeyi, günlük olarak yapmayı adet edinmenin bir bidat olmayacağı, bidat bahsinde mezkûrdur. Öyle ise rabıtanın şeran hiçbir mahzuru yoktur. Bilakis güzel bir vesiledir.

Sonuç olarak, rabıta:

(و ابتغوا إليه الوسيلة) ''Allah'a ulaştıran vesileyi talep edin.''[9]

(كونوا مع الصادقين) ''Sadık kullarımla beraber olun.''[10]

Ayet-i kerimeleri ve

(حقت محبتي على المتحابين في) ''Benim yolumda birbirini sevenlere, muhabbetim vacip olur.''[11]

(من أشد أمتى لى حبا، ناس يكونون بعدى، لو رآنى بأهله و ماله) ''Ümmetimden beni en çok sevenler o kimselerdir ki, benden sonra gelirler de, onlardan biri, beni görmek için bütün malını ve ailesini feda etmeye razı gelir.''[12]

(إذا رؤوا ذكر الله) ''Onlar görüldüğünde Allah hatırlanır.''[13]

(تستحيى منه، كما تستحيى من الرجل الصالح من قومك) '' Allah-ı Zülcelâl'den, cemiyet içerisinde ki salih bir zattan hayâ ettiğin gibi hayâ etmelisin''[14]

(المرء مع من احب) ''Kişi sevdiği ile beraberdir.''[15]

Hadis-i şerifleri ile amel etmekten başka bir şey değildir.

Rabıta yapmanın şekline gelince: Bu erbabından öğrenilmesi gereken bir şeydir. Kuran-ı kerim okumayı öğretmeye veya usul eğitimi esnasında takip edilecek kitap sırasına benzer. (لا مشاحة فى الاصطلاحات) ''Istılahlar da tartışma olmaz'' kabilinden olup, gayri şeri bir unsur barındırmadığı müddetçe, şu şekli veya bu şekli doğru değildir demek veya inkâr etmek, abesle iştigaldir.

Bu husus böylece anlaşıldıktan sonra, zikrullah ile meşgul olurken rabıta yapma meselesini ele alalım…

Elbette kişinin, Allah, Allah derken bir Allahdostunu düşünmesi, ilk bakışta müşkil gibi görünse de, işin mahiyetine indiğimizde bir müşkil olmadığını görürüz. Zira zikir çekme esnasında, mezkûr olan Allahu Teâlâ'yı hatıra getirmek gerekir. Geride geçtiği üzere, rabıtada Allah'ı hatırlama yollarından birisidir.

Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bir hadisi şerifinde, Hazreti Ali Efendimize *(Allah ondan razı olsun)* şöyle buyurmuştur

(قُلِ اللَّهُمَّ اهْدِنِى وَسَدِّدْنِى وَاذْكُرْ بِالْهِدَايَةِ هِدَايَةَ الطَّرِيقِ وَاذْكُرْ بِالسَّدَادِ تَسْدِيدَكَ السَّهْمَ)

''De ki: Ey Allah'ım, bana hidayet et ve beni dosdoğru kıl! Hidayeti, yoldaki gidişin gibi; dosdoğru olmayı ise oku atışın gibi düşün.''[16] Görüldüğü gibi burada, duada asıl maksat olmayan şeyler düşünülmek suretiyle, asıl maksat olan şeylere geçiş yapılmaktadır. Zikir esnasındaki rabıtanın da, bundan hiçbir farkı yoktur.

Velhamdü lillahi rabbilâlemin…

Kaynaklar

1) Ahmed bin Hanbel, 5/239; Tahavi, Müşkilü'l-asar, r. 3276; İbn Hibban, r. 577; İbn Ebi Şeybe, r. 35235; Taberani, 20/168; Ebu Nuaym, el-Hilye, 5/121.

2) Müslim r. 2832; İbn Hibban, 7231.

3) Ahmed b. Hanbel, 27599-27601; Beyhaki, 36427; İbn Ebi Şeybe, 36427; Taberani, 10476; İbn Humeyd, 1580; Bezzar, 2719.

4) Ahmet b. Hanbel, Zühd, 46; Haraiti, Mekarimü'l-ahlak, 309; Beyhaki, Şuabu'l-iman, 7738; Deylemi, 1749; Darakutni, el-İlel, 669.

5) Maide, 35.

6) Tevbe, 119.

7) Ahmet b. Hanbel, Zühd, 46; Haraiti, Mekarimü'l-ahlak, 309; Beyhaki, Şuabu'l-iman, 7738; Deylemi, 1749; Darakutni, el-İlel, 669.

8) Buhari, 5817; Müslim, 2640; Ebu Davud, 5127; Tirmizi, 32529.

9) Maide, 35.

10) Tevbe, 119.

11) İbn Hibban, 577; Ahmet b. Hanbel, 5/239; Taberani, 20/168; Ebu Nuaym, Hilye, 5/121.

12) Müslim, 2832; İbn Hibban, 7231.

13) Ahmet b. Hanbel, 27599-27601; Beyhaki, 36427; İbn Ebi Şeybe, 36427; Taberani, 10476; İbn Humeyd, 1580; Bezzar, 2719.

14) Ahmet b. Hanbel, Zühd, 46; Haraiti, Mekarimü'l-ahlak, 309; Beyhaki, Şuabu'l-iman, 7738; Deylemi, 1749; Darakutni, el-İlel, 669.

15) Buhari 5817; Müslim, 2640; Ebu Davud, 5127; Tirmizi, 32529.

16) Ebu Davud, 4227; Ahmet b. Hanbel, 1321; Müslim, 2725; Mecmeu'z-zevaid, 17372; Ebu Ya'la, 418.

Hadîs-i Şerîfler

Enes *(Radıyallahu anh)* anlatıyor; Resûlüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* buyurdular ki:

"Nefsim kudret elinde olan Allâh'a yemin olsun ki, sizden biriniz Ben kendisine; anasından, babasından, evladından ve bütün insanlardan daha sevimli olmadıkça hakiki mânâda îmân etmiş olamaz."

(Buhârî, Îman, 8)

Ebû Hüreyre *(Radıyallahu anh)*'dan rivayet edildiğine göre Resûlüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu:

"Her şeyin bir zirvesi vardır. Kur'an'ın zirvesi de Bakara Sûresi'dir. Onun içinde Kur'an âyetlerinin efendisi olan bir ayet bulunmaktadır ki, o da âyet el-kürsî'dir."

(Tirmizi, Fezailü'l-Kur'an, 2/2878)

İbni Ömer *(Radıyallahü anhüma)*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu:

"Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir."

(Buhari, Ezan 30, Müslim, Mesacid 249)

Büreyde *(Radıyallahu anh)* anlatıyor: "Resûlüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* elindeki iki çakıl(dan birini yakına, diğerini uzağa) atarak:

- **Şu ve şu neye delalet ediyor biliyor musunuz?** dedi. Cemaat:

- Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dediler. Buyurdu ki:

- **Şu** (uzağa düşen) **emeldir, bu** (yakına düşen) **de eceldir.** (Kişi emeline ulaşmak için gayret ederken, ulaşamadan ölüverir)"

(Tirmizî, Emsâl 7, (2874)

Ebu Hüreyre *(Radıyallahu anh)* anlatıyor: Resûlüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* buyurdular ki:

"Müslümanın, müslüman üzerindeki hakkı beştir; selam verince selamını almak, hasta olunca ziyaretine gitmek, cenazesine katılmak, davetine icâbet etmek, hapşırınca 'yerhamükellah' demek."

(Buhari, Cenâiz 2; Müslim, Selam 4,(2162); Ebu Dâvud, Edeb 98, (5030); Tirmizî, Edeb 1, (2738); Nesâî, Cenâiz 52, (4,52).)

Süfyan b. Abdullah *(Radıyallahü anh)* şöyle anlatıyor:

- Ey Allah'ın Resûlü! Bana uyacağım bir amel tavsiye et, dedim.

Buyurdu ki:

- **Rabbim Allah'tır de, sonra dosdoğru ol!**

- Ey Allah'ın Resûlü! Benim hakkımda en çok korktuğunuz şey nedir?

Diye tekrar sordum. Eliyle dilini tutup sonra:

- **İşte şu**, buyurdu.

(Tirmizi, Zuhd 61, (2412)

Ebu Derda *(Radıyallahü anh)*'dan rivayet edildiği üzere, Resûlüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu:

- Kim gıyabında bir din kardeşi için dua ederse, mutlaka melek ona, 'aynı şeyler sana da verilsin' diye dua eder."

(Müslim, "Zikir", 86. Ebû Dâvûd, "Vitir", 29.)

Ebu Hureyre *(Radıyallahü anh)* anlatıyor: Resûlüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* buyurdular ki:

"Kulların sabaha erdiği her gün iki melek semadan iner ve bunlardan biri şöyle dua eder: 'Ey İlahımız! İnfak edene halef (devam) **ver.' Diğeri de şöyle dua eder: 'Ey İlahımız! Cimriye de telef ver."**

(Buhari, Zekat 28)

Güldeste
Mustafa Özşimşekler

ALLAH İÇİN SEVMEK ve BİRARAYA GELMEK

Mahmud Ustaosmanoğlu Külliyesi'nin açılışı

Rotamız kara kıta Afrika demiştik ya, gerçekten de öyle oldu. **Etiyopya**'dan sonra yine bir Afrika ülkesi olan **Gine**'ye yolculuğumuz oldu elhamdülillah... Etiyopya Afrika'nın doğusunda Kızıldeniz tarafındaydı, Gine ise Afrika'nın batısında Atlas Okyanusun kıyısındadır.

Takriben 170 kişilik bir kafileyle gittik Gine'ye... Başta Efendi Hazretlerimizin oğlu **Ahmet hocamız** olmak üzere, İsmailağa Camiamızın çok kıymetli hocalarının ve önemli isimlerin olduğu bir kafileyle yola çıktık. Ve **Gine**'nin başkenti **Konakri'**de **Mahmud Ustaosmanoğlu Külliyesi**'nin I. Etap açılışını gerçekleştirdik.

Yani bu yolculuğumuz turistik bir seyahat değil, bir tebliğ ve davet hareketiydi. **İDDEF**'in Gine'de inşa ettiği külliye'yi ve külliye içindeki **II Abdülhamid Han Camii**'ni ibadete açmak üzere, Allah için yapılan bir yolculuktu...

İnşâ edilen külliye, gerçekten de çok şümullü ve her türlü ihtiyaca cevap verebilecek bir proje olmuş.

Külliye içinde; açılışını yaptığımız II. Abdülhamid Han Camii bulunuyor. Camii'nin hemen yanında ise bir kız ve erkek medresesi yapılmış, tabi lojmanını da unutmamışlar. Ayrıca Aşevi, İhtisas merkezi ve Sağlık Ocağı da yapılacak. Yani Mahmud Ustaosmanoğlu Külliyesi'nin II. Etabı da tamamlanınca, o zaman tam teşekküllü bir külliye haline gelecek. Böylece oradaki halkın hem gönlüne, hem de midesine hitap edecek; hem ruhlarını, hem de bedenlerini tedavi edecek inşaAllah...

Gine gerçekten çok fakir bir ülke... Evler baraka, yollar berbat, yol kenarları ise çöpten geçilmiyor. Elektrik pek yok, imkânlar kısıtlı, ülkenin milli geliri ise yıllık 500 Dolar civarında. Gerçekten fakirlik ve yokluk ülkesi... İşte böyle bir memlekette İDDEF şehrin ortasındaki büyükçe bir meydana, muhteşem bir külliye inşâ etmiş.

Dünyanın bir ucunda böyle bir eser meydana getirmek hiç de kolay değil. Şöyle bir düşündüğümüz zaman işin parasal yönü bir yana; öncelikle lisan sorunu var, ayrıca oradaki bürokrasiyi aşmak, geniş bir yer tahsis ettirmek, bu projeyi resmi makamlara onaylatmak zaten başlı başına bir iş... İnşaata başlandıktan sonra ise inşaat malzemesi tedarik etmek, bu malzemeyi oraya götürmek, binaları inşâ etmek ve bunun için de uçakla dokuz saat süren bu uzun yolculuğa katlanarak defalarca oraya gidip gelmek...

Bütün bunlar kolay işler değil. Gerçekten de **İDDEF** gönüllüsü kardeşlerimiz zoru başarmışlar. Evlerinden barklarından ayrılıp belki senenin yarısından fazla bir zaman, Allah için o gurbet diyarında kalmışlar. Rabbim yardımcıları olsun, maddi manevi destekçilerini arttırsın ve daha büyük projelere imza atmak nasip eylesin. Amin!..

Allah için biraraya gelmek

Gine'de inşâ edilen külliye açılışı için gelen binlerce insan, 33 Afrika ülkesinden programa iştirak eden birçok hocaefendi ve pek çok kıymetli isim bu vesileyle orada toplandı.

Beytullah'ın Gine şubesi olan **II. Abdülhamid Han Camii**'ni ibadete açmak için, yani Allah için bir araya geldi elhamdülillah.

Dolayısıyla sırf Allah için yapılan yolculuklar, ziyaretler ve kurulan meclisler Allah'ın sevgisini kazanmaya vesiledir. Nitekim ashâbın sohbetleriyle yetişmiş ve çok sayıda hadis rivayet etmiş olan **Ebû İdris el-Havlânî, Muaz b.Cebel** *(Radıyalahü anh)*'dan **şu hadisi rivayet et**miştir:

"Resülüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* **buyurdular ki; Allah tebareke ve teala** şöyle hükmetti 'Benim rızam için **birbirini sevenlere, Benim için biraraya gelip meclis kuranlara, Benim için birbirini ziyaret edenlere ve Benim rızam için birbirlerine harcayanlara muhabbetim vacip olmuştur."** *(Muvatta, Si'r 16, (2, 953, 954).*

İşte bu hadis-i kutsî; Allah için bir araya gelen, toplanıp meclis kuranlar için büyük bir müjdedir ve Allah'ın o kimseleri sevdiğine dair Nebevî bir delildir. Rabbim bizleri de bu hadisi şerifin müjdesine muhatap eylesin. Sevgisine mazhar eylesin. Rızasını celbedecek ameller yapmaya cümlemizi muvaffak eylesin. Amin!...

Yine bu konuyla alakalı olarak, bir gün Hz. Muaviye (Radıyallahü anh) mescide geldiğinde halka halinde oturan bir topluluğa rastladı ve onlara:

- Burada niçin toplandınız? diye sordu. Onlar da:

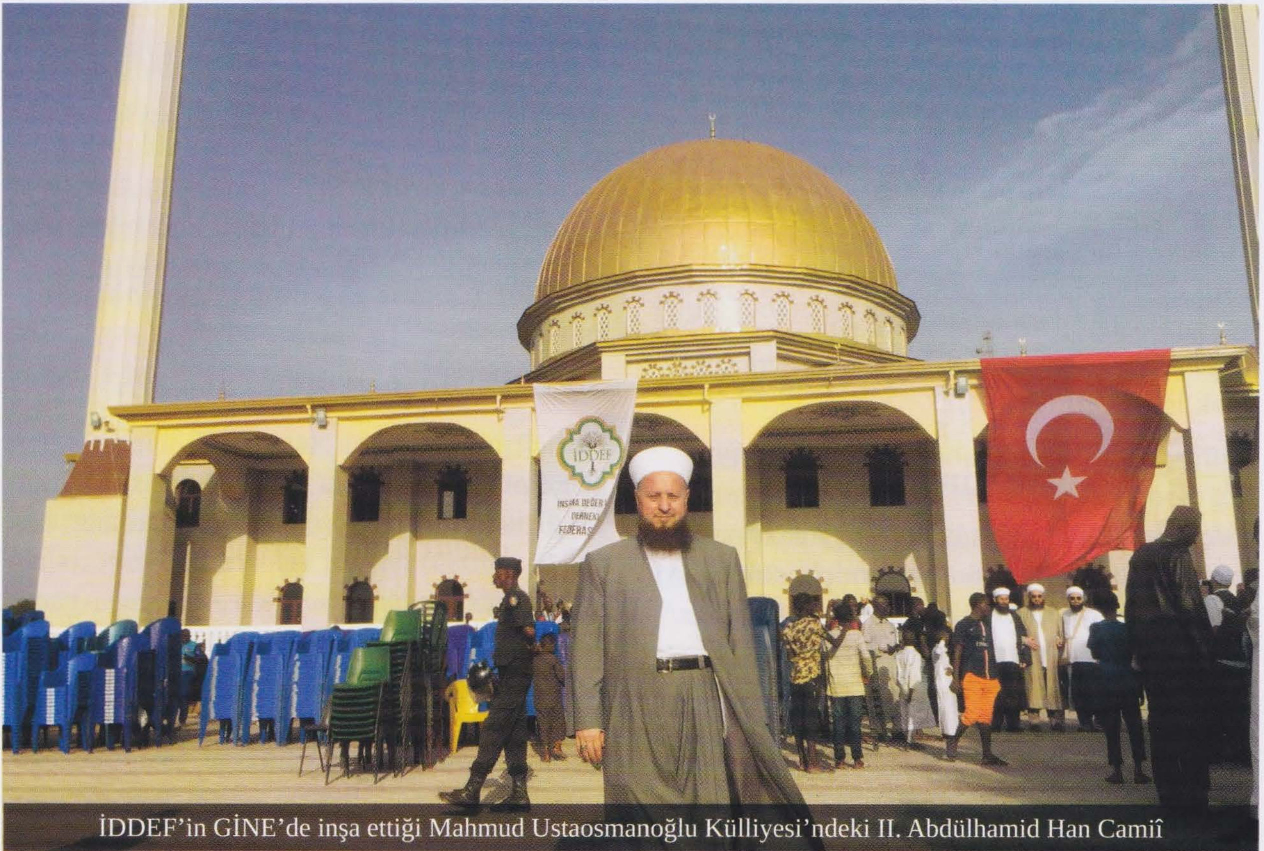
- Allah'ı anıp zikretmek maksadıyla bir araya geldik, dediler. O tekrar:

- Gerçekten burada sadece Allah için mi toplandınız? Diye tekrar sordu, oradakiler:

- Vallahi, başka bir niyetimiz yok. Sırf bu maksatla toplandık, diye cevap verdiler. Bunun üzerine Hz. Muaviye dedi ki:

"Ben sizin sözünüze inanmadığım için yemin teklif etmiş değilim. Resûlüllah'a benim kadar yakın olup da benden daha az hadis rivayet eden yoktur. Bir gün Resûlüllah, bir ilim halkasında oturan sahabîlerinin yanına gelmişti ve onlara; "niçin böyle toplandıklarını" sormuştu. Onlar da; "Bize İslâmiyet'i nasip ederek büyük bir lütufta bulunması sebebiyle Allah'ı zikretmek, Ona hamd-ü sena da bulunmak için toplandık" demişlerdi. Resûlüllah tekrar; "Allah için söyleyin, gerçekten bunun için mi toplandınız?"

İDDEF'in GİNE'de inşa ettiği Mahmud Ustaosmanoğlu Külliyesi'ndeki II. Abdülhamid Han Camiî

diye sorduğunda ashab-ı kiram da; "Vallahi, bunun dışında bir maksat için bir araya gelmedik" demişlerdi.

Bunun üzerine Resûlüllah şöyle buyurdu:

Ben size güvenmediğim için yemin teklif etmiş değilim. Cebrail *(Aleyhisselam)* **gelip Cenâb-ı Hakkın meleklere karşı sizinle iftihar ettiğini bildirdi de, sebebini öğrenmek istedim."** *(Müslim, Zikir: 40; İbni Mace, Mukaddime: 17; Tirmizî, İlim: 2)*

Ne büyük bir devlet ve ne eşsiz bir nimet ki; Allah için, O'nu anmak için bir araya gelip toplanan kimselerle, Mevla Teala meleklerine karşı övünüyor ve o kimselerden razı oluyor.

(Hz. Muâviye, Efendimizden duyduğu hadis-i şerifi O'nun uslûbuyla ifade etmiştir. Ashâb-ı kirâm da bazı hadisleri, aynen Efendimiz'in üslûbuyla rivayet etmişler, daha sonra tâbi'în ve sonraki nesiller de o hadisleri rivayet ederken hep aynı üslûbu kullanmışlardır. Böylece **"müselsel"** dediğimiz hadis türü meydana gelmiştir.

Ayrıca Hz. Muâviye; "Resûlüllah'a benim kadar yakın olup da benden daha az hadis rivayet eden yoktur" sözüyle, kız kardeşi Ümmü Habîbe *(Radıyallahü anha)*'nın Peygamber Efendimiz'in hanımı olması münasebetiyle Efendimize olan yakınlığını ifade etmektedir.

Kayın biraderi olması hasebiyle, Efendimizin yanına rahatça girebildiği için Kendisinden çok hadis duyduğunu, fakat rivayet konusunda titiz davrandığından dolayı çok azını rivayet ettiğini; işte bu sebeple şimdi nakledeceği hadis-i şerife kulak verip iyi dinlemelerini söylemek istemiştir.)

Allah için sevmek

Az önce zikrettiğimiz hadis-i kudsî'nin ilk maddesinde; "**Benim rızam için birbirini sevenlere muhabbetim vacip olmuştur."** Buyrularak, Allah için sevmenin ehemmiyeti **açıkça** ifade edilmiştir.

Allah için sevmek, aslında Allah'ı sevmektir. Dolayısıyla sen O'nu nasıl seversen, Şüphe yok ki Allah da seni öyle sever.

Peki, Allah için sevmek ne demektir?..

İnsan birçok şeyi tabiatı gereği sevebilir. Bir kimseyi akrabası olduğu için, aralarında iş ortaklığı veya menfaat bağı bulunduğu için, kaşı-gözü veya endamı güzel olduğu için sevebilir. Ancak birini Allah için sevmek; dünyevi bir beklentisi olmadan, bir menfaat ve çıkar endişesi taşımadan o insanı dindar, takva ve güzel ahlaklı olduğu için ibadet duygusuyla sevmektir. İslam davasına hizmet ettiği için ona muhabbet etmektir.

Böyle bir sevginin karşılığı ise Allah tarafındansevilmektir...

Allah bir kulunu severse, onu herkese sevdirir. Nitekim Ebu Hüreyre *(Radıyallahü anh)*'dan rivayet edildiği üzere Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

"Allah bir kulunu sevdiği zaman, Cebrail'e:

- **Ben filan kimseyi sevdim** (ondan razı oldum)**, onu sen de sev!** buyurur. Onu Cebrail de sever. Sonra O da gök halkına seslenerek:

- **Allah filan kimseyi sevdi siz de sevin!** der. Onu gök halkı da sever. Sonra onun sevgisi yeryüzünde, halk arasında da yayılır."

Mevla Teala bir ayeti kerimede şöyle buyurmuştur:

"İman edip sâlih amel işleyenler için Rahman, (gönüllere) **bir sevgi koyacaktır"** *(Meryem: 96)*

Birbirinizi sevmedikçe...

Allah için birbirini sevmenin âhirette kişiye kazandıracağı itibar ve şeref çok büyüktür. Sevgisine dünyevî ya da nefsânî herhangi bir duygu karıştırmayan ve dostluklarını buna göre tanzim eden kimselere, kıyamet günü Allah-u Teala bizzat hitab edecek ve herkesin binbir meşakkat içinde, endişeyle akıbetini beklediği o mahşer gününde, onları özel olarak ağırlayıp Arş'ının gölgesinde gölgelendirecektir. Nitekim Resûlüllah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* bir hadis-i şerifte şöyle buyurmuştur:

İDDEF'in GİNE'de inşa ettiği Mahmud Ustaosmanoğlu Külliyesi'ndeki II. Abdülhamid Han Camiî

"Allah-u Teâlâ kıyâmet günü şöyle buyuracak: 'Benim Celâlim için birbirini sevenler nerede?.. Gölgemden başka gölgenin bulunmadığı bugün onları Arş'ımın gölgesinde gölgelendireyim" *(Müslim, Birr 37. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 53)*

Bir başka hadis-i şerifte ise Efendimiz *(Sallallahü aleyhi ve Sellem)* hiçbir gölgenin olmadığı kıyamet gününde "Arş'ın altında gölgelenecek olan yedi grup insan"ı sayarken, bu grubu da zikretmiş ve:

"Birbirlerini Allah için seven, ictimaları (bir araya gelip toplanmaları) **ve dağılmaları Allah için olan iki insan."** Buyurmuştur.

Hadis-i şeriflerde de ifade edildiği üzere, "Allah için sevenler" daha mahşer gününden itibaren ilahi bir himaye altına alınacak ve onlara izzet-i ikramlar başlayacaktır… Fakat hadis-i şerifteki ifadeye dikkat edecek olursak Mevla Teala; "Nerde hac yapanlar, nerde namaz kılanlar, zikir yapanlar?" buyurmuyor da, **"Benim için birbirini sevenler nerede?"** diye nida ediyor. İbadet eden kullarını değil, birbirini Allah için seven ve muhabbet eden kullarını soruyor…

Çünkü, kişi belki haccını yapar ama herkesle kavga eder. Ona buna bağırır, huysuzluk eder. Veya camiye cemaate gider ama omuz omuza namaz kıldığı müslümanla problem yaşar. Belki saflar sık olsun diye araya biri girse, "camide kocaman yer var, araya girip niye bizi sıkıştırıyorsun?" diye kızar ve bulunduğu saftan geri çekilir. Yani diğer mümin kardeşleriyle arasında bir sevgi, muhabbet ve gönül bağı yoktur.

Dolayısıyla müminler arasında halisane bir muhabbet olmadıkça, kalpler arasında sevgi köprüleri kurulmadıkça kâmil manada iman etmiş olunmaz, hal böyle olunca yapılan ibadetin de pek bir faydası olmaz. Nitekim Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*:

"Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. <u>Birbirinizi sevmedikçe</u> de gerçek manada iman etmiş olmazsınız…" buyurmuştur.

Bu hadis-i şeriften anlaşılıyor ki; Cennete gitmenin yolu, müminlerin birbirini sevmesinden geçiyor. İlahi fermanla kardeş olan müminler birbirinin rengine, ırkına veya etnik kökenine bakmaksızın birbirini sevmelidir.

Hem Allah için sevmek, imana lezzet ve zevk de katar. Böylece mümin bu sevgi vesilesiyle imanın tadını alır. Zira Efendimiz şöyle buyuruyor:

"Üç haslet vardır ki, bunlar kimde bulunursa o kişi, imanın lezzetini tadar; Allah ve Resûlünü herkesten fazla sevmek. Sevdiğini Allah için sevmek. (Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra) **tekrar küfre dönmeyi, ateşe atılmak gibi çirkin ve tehlikeli görmek."** *(Buhârî, Îmân 9, 14, İkrah 1, Edeb 42; Müslim, Îmân 67.Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 10)*

Allah için olan sevgi ahirette menfaat verecek

Allah için olan sevgiden başka bütün sevgiler biter. Şayet o sevgi, dostluk ve para içinse, para bitince sevgi de biter. Makam ve mevki içinse, o mevki elden gidince veya o makamdan ayrılınca o sevgi ve dostluk da sona erer. Ama Allah için olan sevgiler bitmez ahirette de devam eder ve sahibine menfaat verir. Nitekim İmam-ı Gazali şöyle bir olay nakletmiştir:

"Kıyamet günü biri getirilir. Mizanda günah ve sevapları tartılır ve onun günah kefesi ağır gelir. Allah-u Teala Kendisinden bir rahmet olmak üzere o kimseye:

- İnsanlar arasına git, sana sevap verecek bir kimse ara. Ben de seni o sevapla cennete koyayım, buyurur.

Bunun üzerine o kimse önce annesine gider ve ondan sevap ister. Annesi der ki:

- Heyhât! Oğlum bu gün ben kendimi kurtaracağıma emin değilim. Hal böyleyken ben sana nasıl sevap bağışlarım?

O kişi annesinden istediği sevabı alamayınca, bu sefer babasına gider. Ona yalvarır yakarır, fakat ondan da olumlu cevap alamaz. Babası der ki:

- Bu gün benden sevap isteme de ne istersen iste!..

Sonra diğer yakınlarına gider, onları tek tek dolaşır, fakat onlardan da bir yardım bulamaz. Çünkü herkes kendi canının derdindedir... Orası can pazarı.

Orada önce can, sonra can, sonra yine can!.. Orada canan yok... Zira herkes terazinin hafif gelmesinden korkuyor. Nitekim Kur'an-ı kerimde şöyle buyrulmuştur:

"Kimin de tartıları hafif gelirse, işte onlar nefislerini hüsrana uğratanların ta kendileridir. Onlar cehennemde ebedî kalacaklardır." *(Müminûn: 103)*

Ve o kişi, tanıdıklarından hiçbir yardım göremeyince ümitsizce geri döner, yolda dünyada Allah için sevdiği birini görür ve onunla konuşur:

- Bana az bir sevap lazım ama kime gittiysem yardım etmediler. Vallahi yanında dağlar gibi sevapları olan bir kavme uğradım da, cimrilik edip bana vermediler.

Bunun üzerine, dünyada Allah için sevip dost olduğu o kimse der ki:

- Madem az bir sevap seni kurtaracak, öyleyse ikimiz birden cehenneme gitmeyelim bari sen cennete git, deyip istediği sevabı ona verir.

O kimse bu sevabı alır ve sevinçle cennetin yolunu tutar. Bunun üzerine Mevla Teala o kuluna şöyle buyurur:

- Madem o kulum, kendisine en lazım olduğu günde sevabını verdi. Benim merhamet ve cömertliğim onun iyiliğinden daha geniştir. Ben de onu affettim. Şimdi git kardeşinin elinden tut ve beraber cennete girin!.."

Kıyametin o dehşetli gününden kurtulup Rızâ-ı İlâhi'ye kavuşmak isteyenler sevdiklerini Allah için sevmelidir. Çünkü kişi, annesinden babasından alamadığı sevabı, dünyada Allah için sevdiği kimseden alacak. Mahşer gününün en zor anlarında Allah için sevenler birbirine yardım edebilecek...

Öyleyse kişi; anne-babasını, eşini, çocuklarını ve yakınlarını da Allah için sevmeye çalışmalıdır. Böylece bu sevgi ahirette kurtuluşuna, dünyada ise mutluluğuna vesile olacaktır. Tabi sadece "sevgi" değil, Allah için olan her şey hem dünya, hem de ahiret saadetimiz için bir vesiledir.

Fi emanillah

Bir Sahâbîyi Tanıyalım

HZ. ÂİŞE
(Radıyallâhü Anha)
(3. BÖLÜM)

Peygamber Efendimiz hanımları içinde yalnızca Hz. Aişe *(Radıyallahü anha)* ile birlikte bulunduğunda kendisine vahiy geldiğini ifade etmiştir. Ayrıca **"ifk"** olayı diye bilinen, münafıkların uydurduğu çirkin dedikoduların tamamen asılsız olduğu hakkında âyetler nazil olmuş, Allah-u Teala bizzat Hz. Aişe'yi tebrie etmiş ve Onu, Kur'an'la temize çıkarmıştır.

İmam-ı Zehebî'nin de ifade ettiği üzere, bu gibi hadiseler, Peygamber Efendimizin Hz. Aişe'ye duyduğu sevginin İlahi kaynağa dayandığını göstermektedir.

İfk Olayı

İfk; aslından ve esasından çevrilen, gerçeği değiştirilen söz demektir. Yani yalan, iftira ve bühtan demektir.

Bu iftirayı, bu yalan ve asılsız haberi yayanların başında münafıkların reisi Abdullah b. Ubeyy b. Selül gelmektedir. Zira bu baş münafık Abdullah b. Ubeyy'in, Peygamber Efendimiz ve Mekke'li muhacirler aleyhinde yaptığı fitneler ve kışkırtmalar meydana çıkmıştı. Kavmi içinde itibarlı ve sözü dinlenen biriyken bu fesatlığı aşikâre olunca itibarı zedelenmiş, makam ve mevkii sarsılmıştı.

Kendi kavmi bile onu kınamaktan, hatta onu azarlamaktan geri durmuyordu.

Dolayısıyla, insanların kendi üzerine çevrilen nazarlarını başka tarafa çevirmek için adeta fırsat kolluyor, sahabe-i kiramı kendi derdine düşürüp birbirleriyle uğraştıracak bir fitne çıkarmanın yollarını arıyordu. Böylece kendinin kötü bir şekilde gündem yapılmasını engelleyip bu olayı soğutmak istiyordu.

Ama ne yapabilirdi?.. Zira sahabe-i kiram son derece dürüst insanlardı. Fitneye mahal teşkil edecek yanlışları yoktu. Öyleyse bu baş münafığın, herhangi masum bir hadiseyi istismar ederek ortalığı karıştırmaktan başka çaresi yoktu.

Nitekim tarihi bir imtihan tablosunun şartları zuhur etmeye başlamıştı. Şöyle ki:

Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* bir sefere çıkmak istediği zaman zevceleri arasında kur'a çekerdi. Onlardan hangisinin ismi çıkarsa onunla giderdi. **Beni Mustalik Gazvesi**'ne hazırlanırken, yine adeti üzere beraberinde hangi hanımını götüreceği hususunda kur'a çekti. Ve kur'a Hz. Aişe annemize çıktı.

Gazaya gidildi ve netice olarak zafer kazanıldı. Muzaffer ordu tekrar Medine'ye doğru hareket etti ve nihayet Medine'ye yakın bir yerde konakladı. Gecenin bir kısmını orada geçiren Peygamber ordusu, kısa bir dinlenmeden sonra Efendimizin emriyle tekrar hareket etti. Fakat ordu hareket ettiği sırada Hz. Aişe annemiz def-i hacet ihtiyacı sebebiyle konaklama yerinden ayrılmıştı ve yolculuk ettiği devesi üzerinde bulunan **hevdec**in içinde değildi.

Hevdeç; Deve üzerine konulan her tarafı kapalı, içine kadınların bindiği bir odacıktır. Bu Gazve'ye, kadınlar hakkında **hicab ayeti** nazil olduktan sonra gidildiği için Hz. Aişe annemiz deve üzerindeki hevdeç içinde taşınır, konak yerine gelindiği zaman yine hevdeç içinde indirilirdi.

Ordudan geri kalma sebebi

Hz. Aişe annemiz şöyle anlatıyor:

"Orduya hareket emri verileceği zaman, ben kaza-yı hacet ihtiyacımı gidermek için yalnız başıma ordudan ayrılıp gittim.

Sonra dönüp bindiğim devenin yanına geldim. Göğsümü yokladığımda, Yemen göz boncuğundan dizilmiş gerdanlığımın kopmuş olduğunu fark ettim (Bu gerdanlığı annesi Ümmü Rûman, Hz. Aişe'ye düğün hediyesi olarak takmıştı).

Bunun üzerine tekrar geri dönüp düşen gerdanlığımı aramaya koyuldum. Fakat onu aramak beni yoldan alıkoymuştu. Ben öyle zannetmiştim ki, sefere iştirak etmiş olanlar ben dönmedikçe, velev ki bir ay bekleseler dahi benim devemi, ben hevdeçte bulunmadıkça sevk etmezler.

Oysa, yolda bana hizmet edenler gelip hevdecimi yüklemişler, bindiğim deveyi de hareket ettirmişlerdi. Onlar beni hevdeç içinde sanıyorlarmış. Ve deveyi sürüp gitmişler."

Tabi o zamanlar kadınlar hafifti, iri ve ağır vücutlu değillerdi. Hz. Aişe annemizde

kilolu olmayıp zarif yapılı olduğu için, hevdecin hafifliği görevlileri şüphelendirmemiş ve Hz. Aişe annemizi de hevdecin içinde zannetmişlerdi.

Resûlüllah'ın sefere çıktıklarında adetleri şöyleydi ki; askerin bir konak gerisinden gelerek ordunun arkasını teftiş eden, askerlerin düşürdüğü veya kaybettiği eşyaları bulan, bulduklarını da getirip sahiplerine teslim eden bir görevli tayin ederdi. İşte "o**rdunun artçısı"** olarak görevli o kimseler ordunun gerisinden gelirlerdi.

Bu gazvede, kalan veya düşen şeyleri sahiplerine teslim etmek üzere toplamak için Efendimiz **Saffan b. Muattal**'ı bu görevle vazifelendirilmişti.

Hz. Aişe annemiz anlatmaya şöyle devam ediyor:

"Gerdanlığımı, ordu ayrılıp gittikten sonra buldum. Hemen dönüp ordugâha geldim. Fakat onlardan kimseyi bulamadım. Hepsi çekip gitmiş. Ben de oradan evvelce bulunduğum yere geldim. Çarşafıma bürünüp yanımın üzerine uzandım. Hevdeçte beni bulamayınca, aramak için tekrar buraya gelirler diye düşündüm. O sırada gözlerimi uyku bürüdü ve uyumuş kalmışım.

Safvan b. Muattal ordunun arkasına kalır, halkın mallarını araştırır, yolda bir şey kalmışsa kaybolmaması için alıp diğer konak yerine götürürdü.

Safvan, askerin arkasından yürüyerek sabaha karşı bulunduğum yere doğru gelmiş. Uyuyan bir insan karaltısı görünce, gelip başucuma dikilmiş ve beni görünce tanımış. Çünkü bize hicab ayeti inmeden evvel, onun beni görmüşlüğü vardı.

Safvan, beni görünce şaşırarak 'İnnâ lillah ve innâ ileyhi râciûn/Şüphesiz biz Allah'tan geldik ve şüphesiz dönüşümüz O'nadır.' dedi. Onun bu "istirca" sesine uyandım. Çarşafımla yüzümü örtüp büründüm. Vallahi onunla ne bir kelime konuştuk, ne de istircadan "İnnâ lillah ve innâ ileyhi râciûn" dan başka ondan bir kelime işittim.

Bundan sonra Safvan devesini çöktürdü. Bana 'bin' deyip kendisi geri çekildi.

Ben de hemen kalkıp deveye bindim. Böylece devenin yularını çekerek askere yetişmek için süratle ilerlemeye başladı. Sabaha kadar askerin arkasından yetişemedik. Nihayet asker, konak yerine inip yerleştiği sırada idi ki onlara yetişebildik."

Henüz daha Hz. Aişe annemiz orduya yetişmeden önce, Efendimizin emriyle yola çıkan ordu Medine'ye ulaşınca, Hz. Aişe annemizin devesi çökertildi ve devenin üzerindeki hevdeç yavaşça yere indirildi. Fakat baktılar Hz. Aişe annemiz hevdecin içinde yok…

Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* ve ashab-ı kiram bir müddet endişeyle beklediler, hatta bazıları aramaya çıktılar. Daha sonra baktılar ki, Hz. Aişe annemiz bir deveye binmiş, önde ise devenin yularını tutmuş olan ordunun artçısı Safvan b. Muattal'ın getirdiğini gördüler. Allah'a hamd olsun ki sağ salim gelmişlerdi.

Fakat ortalığı karıştırmak için fırsat kollayan baş münafık Abdullah ibni Selül denen alçak, şaibeden son derece uzak, sıradan ve çok normal olan bu olayı, fitne yapmak için bulunmaz bir fırsat olarak gördü. Ve hiç vakit kaybetmeden hayâsızca iftira şebekesini harekete geçirip son derece çirkin bir iftira kampanyası başlattı.

DEVAM EDECEK

KISSADAN HİSSELER

RESÛLÜLLAH NEREDE?

Nice kahramanlık destanlarının yazıldığı, pek çok fedâkarlık ve sadâkat tablosuna şahid olunduğu Uhud'da; **Ayneyn Tepesi**'ne yerleştirilen okçuların Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*'in sözünü tevil ederek mevzilerini terk etmesi neticesinde, müthiş bir kargaşa yaşandı. Müşrik ordusu arkadan dolanarak İslam ordusuna baskın yaptı. Kaçan müşrikler bunu görünce onlar da geri döndüler ve müslümanlar iki ateş arasında çok zor durumda kaldılar.

İşte bu hengamede birçok şehit verilirken, Peygamber Efendimiz de yaralandı. Mübarek dişi şehid oldu, miğferinin halkaları şakaklarına battı. Hatta Efendimizin vefat ettiğine dair asılsız bir şâyia yayıldı.

Bu asılsız haber, kızgın bir çöl fırtınası gibi bir anda ortalığı kasıp kavurarak yıldırım hızıyla Medine'ye kadar ulaştı. Bütün Müslümanlar; kadınıyla, çocuğuyla, yaşlısıyla bu acı haber üzerine derin bir üzüntüye boğuldular.

Sümeyra binti Kays *(Radıyallahu anha)*, Uhud savaşına babasını, kocasını, erkek kardeşini ve iki oğlunu gönderirken onlara şu tembih de bulunmuştu:

- Eğer Nebiler Nebisine birşey olur da, siz geriye sağ dönerseniz, hiç birinizin yüzüne bakmam!

Şimdi Uhud'dan gelen bu netâmeli haber onu derinden yaralamıştı. Peygamber Efendimiz hakkında doğru ve sağlam bilgi alabilmek için hanım sahabilerden bir grupla birlikte derhal Uhud'a koştu.

Uhud'a vardığında Sümeyra Hatun'u gören sahabe-i kiramdan biri üzüntüyle; "çocuklarının şehit olduğunu" söyleyip, onu teselli etmek istedi. Ama Sümeyra Hatun sanki bu sözü hiç duymamıştı. Feryad edercesine dedi ki:

- Resûlüllah nerede? Bana Ondan haber verin!

Biraz daha ilerlediğinde bu sefer başka bir sahâbî onu görünce, şehid olan babasını gösterdi. O yine sormaya devam etti:

- Resûlüllah nerede, Resûlüllah nerede?!

Biraz daha ilerlediğinde ona kocasının da şehid olduğunu söylediler. Sümeyra Hatun'un evindeki bütün erkekler savaş meydanında teker teker şehâdet şerbetini içmişlerdi. Hatta onların, ok ve kılıç darbeleriyle parçalanmış cesetlerini gördü. Ashab-ı kiram Sümeyra Hatun'a baş sağlığı diliyor, sabır tavsiye edip onu teselli etmeye çalışıyorlardı. O ise metânetini kaybetmeden, vakarlı bir şekilde arayışına devam ediyor ve ısrarla:

- Resûlüllah nerede, Resûlüllah Nerede?! diye haykırarak Peygamber Efendimizi aramaya devam ediyordu. Çünkü Peygamber Efendimiz rûhumuzun rûhu, canımızın cânı, manâ âleminin güneşiydi. Hiç güneşsiz bir âlem düşünülebilir miydi?

Ve Sümeyra Hatun'un istediği cevap geldi:

- Merak etme, Allâh'a hamd olsun ki O sağdır, iyidir!

Sümeyra Hatun'un yüzünde sevinç pırıltıları belirdi, sanki dünyalar onun oldu. Ama iyice emin olmak için Onu gözleriyle görmek istiyordu. İşaret edilen tarafa yönelip süratle oraya gitti. Allah Resulünün sağ olduğunu gözleriyle görünce şükürler etti ve dedi ki:

- Anam-babam Sana feda olsun Ya Resûlellah! Sen hayattasın ya, değil çocuğumun, eşimin, kocamın ölmesi, gökler yarılıp başıma dökülse, yer parçalanıp beni yutsa, başıma hangi musibet gelirse gelsin artık gam yemem!..

Sümeyra Hatun'un Uhud günü gösterdiği bu örnek davranış, ortaya koyduğu sabır, metanet ve muhabbet kıyamete kadar gelecek müminlere bir meş'ale olacaktır. Kendi şehitlerinin acısına aldırış etmeden ısrarla Rasûlüllah'ı arayıp sorması, peygamber sevgisine dair çok güzel bir örnek olarak kıyamete kadar zikredilecektir.

Prof.Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL

BAYEZİD-İ VELİ HAN

II. Bayezid Han son derece adil, merhametli, alim, takva ve hilm sahibi idi. Bu hasletleriyle "Bayezid-i Veli" olarak tanınırdı. Güzel hasletleri pek çoktu. Savaşlarda bir adet edinmişti. Her seferden dönüşünde elbisesinde biriken tozları toplar ve bir kavanozda biriktirirdi. Yine bir harp dönüşü Bayezid Han elbisesini çıkartmış, üzerindeki tozları, büyük bir itina ile toplamaya çalışıyordu. Hanımı Gülbahar Hatun, merakla sordu:

"Efendim, merakımı hoş görün, her cihad dönüşü o tozları niçin biriktirdiğinizi sorabilir miyim"? Padişah, tebessümle:

"Benim senden gizlim yoktur Gülbahar Hatun. Bu tozların mezarıma konulmasını vasiyet edeceğim. Çünkü hadis-i şerifte, "ayakları Hak yolunda tozlananları Allahü tealanın cehennem ateşinden koruyacağı" buyurulmaktadır. İşte Hak yolunda, kafirlerle cihat ederken üstümüze bulaşan tozları bu yüzden topluyoruz. Vasiyetimizdir; öldüğümüzde bunları kabrime koysunlar".

Gerçekten de II. Bayezid Han, biriktirdiği bu tozlardan bir tuğla yaptırdı. Vasiyeti gereğince de bu tuğla, öldüğü zaman kabrine konuldu.

Beyazıt semtinde yaptırdığı caminin açılışında yaşanan şu hadise de Bayezid Han'ın dini yönüne ışık tutmaktadır.

Padişah mahşeri bir kalabalığın bulunduğu açılış gününde ilk namazı büluğ çağından o güne kadar, ikindi namazının sünnetini hiç terketmemiş olan birinin kıldırmasını istemişti. Cemaate ilan edilince kimse çıkmadı. Padişah mecbur kalıp:

"Elhamdülillah müddet-i ömrümüzde hiçbir vakit kaçırmadık", diyerek bizzat imamete geçti.

Şu şiiri ise Bayezid Han'a veli lakabının niçin verildiğini işaret eder gibidir.

Hudâyâ Hudalık sana yaraşır
Nitekim gedalık bana yaraşır

Çü sensin penâhı cihan halkının
Kamudan sana iltica yaraşır

Şeh oldur ki kulluğun etti senin
Kulun olmayan şeh geda yaraşır

Şu dil kim mariz-i gamındır senin
Âna zikrin ile şifâ yaraşır

Şu kim dürr-i gufranın almak diler
Der-i gamın bahrine âşnâ yaraşır

Eğerçi ki isyanımız çok durur
Sözümüz yine Rabbena yaraşır

Ne ümmîd ü ne bîmdür işimiz
Hemân bize havf ü recâ yaraşır

Eğer adl ile sorarsan Adlî'yi
Ukubettir ana seza yaraşır

Ben ettim anı ki bana yaraşır
Sen eyle anı kim sana yaraşır

Şu günde ki hiç çaresi kalmaya
Ana çare-res Mustafa yaraşır

Açıklamasını da yine bir şiirle yapalım:

Allah'ım azizlik sana yaraşır.
Nitekim fakirlik bana yaraşır.

Madem sensin sığınağı cihanın. Herkesten
Sana iltica yaraşır.

Şah oldur ki sana kulluk eyledi.
Kulun olmayan şah geda yaraşır.

Gönül ki gamından hastadır Senin.
Ona zikrin ile şifa yaraşır.

Kim ki mağfiret incisi diler.
Gam denizine aşina yaraşır.

İsyanımız ne kadar çok olsa da,
Sözümüz Rabbena olmak yaraşır.

İşimiz ne ümit ve ne korkudur.
Lakin bize korku ve ümit yaraşır.

Adli'yi (Bayezid') adl ile sorarsan eğer.
Nimet değil ona ceza yaraşır.

Ben ettim onu ki bana yaraşır.
Sen onu eyle ki Sana yaraşır.

Herkesin çaresiz kaldığı günde,
Ona imdâd-ı Mustafa (Muhammed
aleyhisselam) yaraşır.

II. Bayezid dönemi, Fatih devrinde yetişen büyük şairlerin şöhretlerini devam ettirdikleri ve yenilerinin de onlara katıldığı bir dönem olmuştur. Ahmed Paşa ve Necati'nin yanı sıra Zati, Cafer Çelebi, Safi, Behişti, Sinan Bey, Çakeri ve Basiri bu dönemin tanınmış şairleridir.

Adli mahlası ile şiirler yazan Bayezid Han daha sonra bunları bir divanda toplamıştır. Oğlu Selim Hanın emriyle yazıldığı rivayet edilen yazma divanının dört kıymetli nüshası Fatih Millet Kütüphanesi'nde kayıtlıdır. Şiirleri mizacının bir yansıması olarak tasavvufi özellikler taşır. Gazel tarzındaki bu samimi aşk ve muhabbet şiirleri sade ve tabi bir Türkçe ile söylenmiş manzumelerdir.

Kudret-i Hakka nazar kıl revnak-ı ezhara bak
Hab-ı gafletten uyanub zıynet-i eşcara bak

(Çiçeklerin parlaklığına, canlılığına nazar ederek Cenab-ı Hakkın kudretini anla. Ağaçların ziynetini ve süsünü (yeniden doğuşunu) gör de Gaflet uykusundan uyan), beyti II. Bayezid Han'ın dış tabiata, imanla ve olgun bir gönülle bakarken neler duyup düşündüğünün ifadesi gibidir.

Şu matlaında ise tam bir hükümdarca ifade sezilmektedir

Ey süvar-ı esb-i nas olan rikab-ı cana bas
Hüsn meydanı senindir ayağın merdana bas

(Ey naz atının binicisi can özengisini basmaktan çekinme, güzellik meydanı senindir, ayağını yere mertçe bas).

II. Bayezid Han; Melihi, Ahmed Paşa ve Fatih Sultan Mehmed arasında ortak bir söyleyiş meydana getiren gönül redifli murabba' ve muhammeslere gözüm redifiyle iştirak etmiştir.

Göreli ol sanemün kaşlarını yay gözüm
Kaldı cevr oklarına sine siper vay gözüm
Demedüm mi sana ben bakma ana hay gözüm
Gözüm eyvay gözüm vay gözüm eyvay gözüm

Bayezid Han şuara meclislerinde bulunur, sohbetler eder, onları teşvik ederdi. Bir keresinde devrinin ünlü şairlerinden Behişti yanlış bir iş yapmış ve padişahın gadabından çekinerek İran'a kaçmıştı. Orada Mevlana Cami ile Nevayi'nin hizmetinde bulundu.

Bir süre sonra onlar tarafından eline bağışlanıp affedilmesini dileyen, hatanın insana özgü bir hal, suçları bağışlamanın ise merhamet sahibi Cenab-ı Hakkın sıfatı olduğunu belirten bir mektup verildi.

"Onlar öfkelerini yutkunurlar, insanları affederler" *(Al-i imran suresi, 134)* ayetini ima edip padişaha adı geçen için mazeret beyan eden, çokça örnek ve eserden bir yığın nükte söylendi.

İsaet ehline eyle ihsan
Kul olur hür iken ihsana insan

Küçükler gerçi suç etmek hatadur
Ulular afv-ı cürm etmek atadur.

Kötülük yapana sen bağışta bulun; zira insan hür iken bağışa kul olur. Küçüklerin suç işlemesi hatadır amma büyüklerin suçu bağışlamaları büyük ihsandır

Bayezid Han alimlerden gelen mektubu okuyunca Behişti'yi affettiği gibi ihsanlarda bulunup görev verdi.

Bazan da şairlerle şakalaşır latife yapardı. Rivayete göre dönemin şairlerinden Çakeri'nin daha gençliğinde nezle rahatsızlığı yüzünden sakalı erken ağarmıştı. O da bu duruma üzülüp sakalını boyardı.

Bayezid Han bir gün "nuru niçin karaya boyayıp rengini değiştiriyor ve ak sakalın yüzüne kara çalıp suçlular gibi teşhir ediyorsun" diye kızgınca sordu. Çakeri ise:

"Devletli sultanım! Ben kulunuz şüphesiz yaşımı biliyorum. Sakalım ise yalan söylüyor. Görünüşte güvenilir gibi duruyor ama kesinlikle yalan söylüyor. Bu yüzden ben de yüzüme kara çalıp onu teşhir ettim ve küçük düşürüp intikam aldım" diye cevap vermişti. Bu nükte karşısında padişah Çakeri'yi överek ihsanlarda bulundu.

Alim ve şairleri teşvik edişi o derece ileri idi ki sanatlı, güzel bir gazel görse sahibini tanımıyor olsa bile buldurur ve ödüllendirirdi. Bunlardan biri de Sa'yi namındaki bir şairdi. Fermanla buldurup padişahça himmetler ve sultanca bağışlarda bulunduğu Sa'yinin o gazeli şöyle idi:

Suretin nakşını yazınca gönül namesine
Kanlar ağlattı gözüm kirpiğimin hamesine

Ne bilir hüsni kitabında ne sır var idiğin
Kaşının her ki nazar etmeye ser-namesine

Şeref-i şemste yazıldığıçün hatt-ı ruhun
Nüsha-i mihr ü muhabbet dediler namesine

Bir gümüş serv-i kaba-puştur ol mah ki anın
Güneş altın gül olursa yaraşır camesine

(=Yüzünün resmini gönül mektubuna yazınca gözüm, kirpiğimin kalemine kanlar ağlattı.

Kaşını kaldırıp yüzüne bakmayan kimse senin güzellik kitabında ne sır olduğunu nereden bilsin.

Yanağındaki tüyler yüce güneşte yazıldığı için onun mektubuna sevgi ve muhabbet nüshası dediler.

O ay yüzlü güzel kaftan giymiş bir gümüş servidir. Güneş onun elbisesine altınlı gül olsa yakışır).

Hoca Sadeddin Efendi, II. Bayezid Han'ı şöyle anlatmaktadır:

Lütufları bol sultanın ve övülecek nitelikleri olan hakanın ahlaki güzelliklerinin ve şefkati kereminin açıklanmasından kalemin boynu bükülür. Ağaçların yaprakları kâğıt, denizler mürekkep olsa yine de yazmaya yetmez. Gölgesi güven ve huzurun temeli idi. Lütuf ve bahşişi, fukaraya, gariplere gösterdiği ilgi öyle bir ölçüde idi ki, devrinde dilenme hiç anılmamışçasına yoktu. Uzleti seçen, kenarda köşede kalmayı yeğleyen taat sahiplerini bahşişçi casuslarıyla araştırıp bulurdu. Her gün nice bin kişi armağanlarından yararlanırdı.

Sehi Bey onu, "Âlim, Fazıl, kâmil, şiirleri çok, yetenek sahibi ve her konuda mahir bir kimseydi. Ok atanların seçkiniydi. Zamanında çektiği yayı kimse çekememiştir. Salih, dindar, doğruların ve âlimlerin dostu, maarif ehline karşı alakadar, adalet ve cömertlikte eşi bulunmaz, hayır sahibi bir padişahtı" diye tanımlarken ünlü şair Necati Bey ise bir gazelinde şöyle tanımlamaktadır:

Afitâb-adl Sultan ibn-i Sultan Bayezid
Kâmi- şirk ü dalâlet lâmi-i nûr-i yakîn

Ger seferdir ger hazar elhamdülillah kim olur
Feth ü nusrat hem-inân u baht u devlet hem-nişîn

Heybetin düşmanlara rahat mı kor kim gösterir
Geceyi bebr-i beyan gündüzü şir-i gurîn

Devletinde halk-ı âlem bermurad ü muntazam
Böyle olur Padişahım olucak devlet yeğin

Şevket ü adl ile Sultan ibn-i Sultansın veli
Zühd ü takva ile olmuşsun Emîrü'l-mü'minin

Askerine devletine zâtına evlâdına
Sen inayet eyle daim ya İlâhe'l-âlemin

Diğer taraftan Sultan II. Bayezid dönemi Osmanlı ülkesinde imar faaliyetlerinin hızlandığı bir devir olarak göze çarpar. Bayezid Han'ın özellikle şehzadeliğinde Amasya'da padişahlığında ise Edirne ve İstanbul'da inşa ettirdiği külliyeleri görenleri hayran bırakmaktadır. Osmancık, Geyve, Saruhan ve Boyabat'ta da hayratı vardır.

Hoca Sadeddin Efendi onun bu güzide hayır eserlerini şöyle anlatmaktadır:

"Cömertliği, el açıklığı, kerem ve lütufdaki geniş yürekliliği söz edilemeyecek durumda olan II. Bayezid Han, Osmanlı tahtına oturmadan önce sancakbeyi olarak bulunduğu Amasya şehrini saltanata geçince unutmamış ve burada beldeye ayrı bir güzellik katan ırmağın (yeşilırmak) kenarında güzel bir hayır eseri vücuda getirmiştir. Külliye safa ve neşe dolu parlak bir cami, zaviye, hangah, mektep, imaret ve büyük bir medreseden oluşmaktadır. Medresedeki öğretim üyesinin fetva verecek yetenekte bilgili bir kişi olması şart koşulmuştur".

II. Bayezid Han tahta çıkışının üçüncü yılında Edirne'deki ünlü Bayezid külliyesini yaptırmaya başladı. Dört yıl süren inşaat sonunda cami, imaret, medrese, tabhane, hamam ve darüşşifadan meydana gelen binalar hizmete girdi.

Külliyenin darüşşifa denilen hastanesi akıl ve ruh hastaları için tedavi yeri idi. Avrupa ülkelerindeki akıl hastaları şeytanla işbirliği içindeki kişiler olarak görülüp cezalandırılır hatta bazen diri diri yakılırken Osmanlı ülkesinde aynı dertten muzdarip olanlar, Bayezid Han'ın yaptırdığı şifa yurdunda yeşillik ve su şakırtılarına kuş nağmelerinin karıştığı muazzam güzellikte bir ortamda doktor tedavileri neticesinde yeniden sıhhate kavuşuyorlardı.

Evliya Çelebi bu güzel eseri şu ifadelerle anlatmaktadır:

"Adı geçen bağın ortasında, göğe baş uzatmış bir kağir yüksek kubbedir ki güya aydınlık hamam camekanı gibi tepesi açıktır. Bu açık yerde altı adet ince mermer sütunlar üzerinde Kiyanıyan tacı gibi bir kubbecik vardır. San'atkar iş üstadı, bu küçük kubbenin ta tepesine halis altın ile yaldızlanmış bir çeşit demir mil üzerine bir bayrak yapmış, ne taraftan rüzgar eserse, o bayrak o tarafa döner. Garip görünüşlüdür. Ama aşağı büyük kubbe sekiz köşelidir. Bu kemerli kubbe içinde dahi sekiz kemer vardır. Her kemerin altında bir kış odası vardır. Bu odaların her birinde ikişer pencere vardır. Bir penceresi odanın dışında olan gülistanlı ağaçlığa bakar, diğeri de bu büyük kubbenin ortasındaki büyük havuz ve şadırvana bakar. Bu sekiz adet kış odalarının önünde yine büyük kubbe içinde sekiz adet yazlık odalar vardır".

Darüşşifada lale, sünbül, karanfil, şebboy, yasemen, nesrin, deveboynu vs. gibi çiçekler bol miktarda yetiştiriliyordu. Bu çiçeklerin yalnız renkleri değil, kokuları da akıl hastalarının tedavilerinde olumlu sonuçlar veriyordu.

Hastanede çok dikkatli bir gıda rejimi uygulanmaktaydı. Uzman tabiplerin kontrolü altında, hastaların durumuna göre kaz, ördek, keklik, sülün, üveyik ve tavşan etleri yedirilirdi.

Darüşşifada tabiplerin musikinin bazı hastalıklara iyi geldiğini özellikle zihni açma, hafızayı güçlendirme, heyecanlı hastaları sakinleştirme, sıkıntılı, durgun ve karamsar hastaları neşelendirmede etkili olduğunu belirtmeleri cihetiyle hastaların musiki ile de tedavileri yoluna gidilmiştir. Bu konuda yeterli bilgi ve deneyime sahip Darüşşifanın hekimbaşısı, hastalarına önce çeşitli makamlar dinletiyor, kalp atışlarının hızlanıp yavaşlamasını dikkate alarak uygun melodiyi belirliyordu. Ardından şikayetleri benzer hastaları bir araya getirerek Darüşşifanın musiki ekibine haftanın belirli günlerinde konser düzenlettiriyordu. Musiki ekibinde on adet erkek hanende ve sazende görev yapmaktaydı

Nihayet şadırvandan fışkıran suların çıkardığı sesler de, tedavinin önemli bir kısmı olarak hastayı huzura kavuşturmak amacıyla kullanılmaktaydı.

Kuruluş yıllarında her türlü hastanın bakıldığı darüşşifa, daha sonraki yıllarda sadece akıl ve ruh hastalarının tedavi edildiği bir merkez durumuna gelmiştir.

Darüşşifa'nın başlangıçtaki kadrosunda, bir baştabip, iki tabip, iki göz mütehassısı, iki cerrah ve bir eczacı vardı. Bunların dışında yardımcı sağlık personeli ve idari görevli olarak on üç kişi daha çalışmaktaydı. Yatak kapasitesinin ise otuz iki olduğu tahmin edilmektedir. O dönemde en yüksek maaşı Darüşşifa'nın başhekimi günlük otuz akçe ile almaktaydı. Bu, Osmanlı döneminde hastaneye verilen önemi göstermektedir.

Tedavinin parasız olarak yapıldığı şifahanede, şehirdeki muhtaç hastaların ilaçları haftanın iki günü ücretsiz olarak temin edilirdi.

Avrupalılar kuş seslerinin, su şırıltılarının, musikinin ve hele de çiçek kokularının tedavi için kullanılmasını Rönesans devrinde ve hastane tarihinde bir eşi daha olmayan Türk psikiyatrisi ve medeniyetinin eşsiz bir abidesi olarak görmektedirler.

II. Bayezid Han'ın İstanbul şehrinde yaptırdığı hayır kapılarından en güzelinin özellikleri ise saymakla bitirilebilecek gibi değildir. Hoca Sadeddin Efendi'nin ifadesiyle: Ol cenneti andıran cami ki safa ve muradı bir araya getirmede eşsizdir. Genişlik ve ferahlıkta örnek olup kurucusunun pak ve temiz niyetine işarettir. Ol ulu şehrin ortasında yapılmakla öğleden güneş batıncaya dek yeni yeni cemaatle dolup taşmaktan bir an bile geri kalmaz. Renkli nefis somakilerle öyle bir bezenmiştir ki iş bilen mimarlar dahi onu gördükçe hayran ve dembeste kalırlar. Yüksek duvarlarının mermerleri öyle parlatılmıştır ki namaz kılanların akisleri onlarda ayna gibi yansır.

Safalı avlusunda akan şadırvanı tanıtmaya kalkarsam, kalemin şekerler saçan ağzından sular dökülür. Ol kevseri andıran selsebilin olukları hasretten susamışlar için şifa kaynağıdır.

Yanıbaşında yaptırılan imaretteki bol ve çeşitli yiyeceklerden, her gün binden ziyade insan yararlanır. İştah verici yiyeceklerle dolu sofralar, kaseler söz ve yazıyla anlatılabilecek gibi değildir.

Medresesi ise ilimlerin derlendiği, bilgilerin aktarıldığı kutlu bir duraktır. Zamanın olgun, seçkin, yetenekli alimleri burada talebelere her çeşit dersleri vermektedirler.

II. Bayezid Han'ın bunlardan başka daha nice yerlerde mescid, kale, köprü, han, hamam ve ribat gibi eserleri olup kimini temelden yaptırmış, kimini ise tamir ettirip yıkılmaktan kurtarmıştır.

ŞEFAAT YA RESÛLELLAH
(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)

Gözlere nur başlara taçsın,
Şefaat ya Resûlellah!
Hasta kula bir ilaçsın,
Şefaat ya Resûlellah!

Günahkârım yüzüm kara,
Belki düşer isem nâra,
Ancak olur senden çare,
Şefaat ya Resûlellah!

"Ümmetim" diye yanarsın,
Dar günde bizi anarsın,
Mümine Kevser sunarsın,
Şefaat ya Resûlellah!

Ehl-i Beyt'in babasısın,
Gönüllerin sevdasısın,
Sen Muhammed Mustafa'sın,
Şefaat ya Resûlellah!

Mümin olan sever seni,
Sevgi ile över seni,
Mahşer günü çağır beni!
Şefaat ya Resûlellah!

Ahirette gülmek için,
Yanınıza gelmek için,
İman ile ölmek için,
Şefaat ya Resûlellah!

DR.İHSAN ŞENOCAK

YÜREKLERDEKİ AKSA DÜŞERSE SELAHADDİNLER KUDÜS'TEKİ AKSA'YA MUHAFIZ OLUR MU? -I-

Müslümanlar yüz elli yıldır tarihteki bütün saldırı şekillerinden daha tehlikeli bir taarruza maruz kaldı. Bu; İslam'ı bizzat müdafaaya memur olanların planlayıp icra ettiği bir saldırı olduğundan gerektiği gibi anlaşılamadı, önlemler alınamadı. Bu yüzden sorunlar her geçen gün biraz daha çözülmez bir hâl aldı. Siyaset cephesinde kanlı mücadeleler veren Müslümanlar, sokakları çocukların ve gelinlik kızların kanıyla dolan İslam şehirlerinde, üniversitelerde "sömürge valilerinden daha insafsız", "oryantalistlerden daha ölçüsüz" ilim, fikir, sanat ve siyaset adamlarının tahkir, tezyif ve bühtanına maruz kaldı.

Kudüs, Direnen Çocuklar ve Alfred Guillaume

Filistin'de İzzeddin Kassam'ın direnen çocukları karşısında çaresiz kalan Siyonist İsrail'in imdadına Oryantalist Alfred Guillaume yetişti ve Mescid-i Aksa'nın Kudüs'te değil, Mekke'ye 8 km mesafedeki Ci'râne'de olduğunu söyledi.[1] Gayesi ise, Mescid-i Aksa esaret altında olduğundan dolayı uykularını kaçıran Müslüman gençlerin gündeminden Kudüs'ü düşürmekti.

Alfred'in, İsrail'in yaramadığı safları dağıtmaya, Kudüs davasını akamete uğratmaya matuf olan ısmarlama çalışması Müslüman gençler nezdinde ilgi uyandırmadı; bu yüzden rafa kaldırıldı. Müseccel İslam düşmanı Rudi Paret, tahrifin de bir ölçüsü olmalı dercesine Alfred'in iddiasını reddetti.

Paret; bu görüşün ne bir delili, ne de Alfred'ten başka bir savunucusu var, dedi.[2] Batı'da, -hiçbir şekilde müdafaa edilemeyeceğinden dolayı- çöpe atılan bu iddia, İslâmiyatla alakalı bazı şahıslar tarafından müdafaa edildi. Pek çok meşhur zevâtın üzerinde yazıp-çizdiği, yeni bir görüşmüş gibi gösterdiği bu mevzu, esasında "Oryantalizm'in hakikati tersyüz eden yönünü" ifşa ettiğinden dolayı çöpe attığı bir "eskisi"dir. Allah Rasûlü'nün Kur'an-ı Kerim'den başka bir mucizesinin olmadığını iddia eden Mealciler; hadisleri inkar, ayet-i kerimeyi de tevîl ederek Alfred'in Mescid-i Aksa'nın Ci'râne'de olduğu iddiasına taraf oldu. İslamî ilimlerle tek irtibat noktası, onlar vasıtasıyla akademik kariyer kazanmak olan gürûhun, Alfred gibi müseccel İslam düşmanlarının iddialarına taraftar olmasının sıradanlaştığı bir zamanda,

anlaşılması güç olan ise Süleyman Ateş'in[3] bu tahrifi benimsemiş olmasıdır. Kendisine verilen bir vazifeyi îfa edebilmek için -adeta- her yolu meşru addeden bir muvazzaf hassasiyetiyle hareket eden, sahih rivayetleri "Ben zayıf dedim, oldu." basitliğinde reddeden, siyer ve megazi kitaplarındaki senedsiz nakilleri hüccet kabul eden, bununla hedefe ulaşamayacağını anlayınca da, "mukteda bih" olarak kabul ettiği müseccel yobaz Alfred gibi, alakasız istinbatlar yaparak "hüküm" veren Mehmed Azimli'nin[4] yazısının tahlîl edileceği bu makale, zahirde, İsrâ hadisesini aklî temelde ifade edebilmek için, hem aklın, hem de naklin tahammül sınırlarına tecavüz hadisesine "dur" demeye; hakikatte ise Oryantalizmin tesir alanının ne kadar etkili olduğunu resmetmeye matuftur.

İdeolojik Okumaya Şaheser Olmaya Namzet Bir Çarpıtma

Büyük/küçük, yakın/uzak gibi kelimeler, izafe edildiği şeye nisbetle değişir. İnek; koyuna nispetle büyükken, file nispetle küçüktür. Hakkari, Edirne'ye en uzak vilayetken, Van'a en yakın il merkezidir. Kur'an-ı Kerîm'de Mescid-i Aksa bağlamında zikredilen ve Kabe'ye nispetle "el-Aksa/en uzak" olarak nitelenen Kudüs'teki musalla, mevsufu olan "mescid"le birlikte isim olmuş; "el-Mescidu'l-Aksa" denince Ümmet, Kudüs'teki bu mabedi anlamıştır.

Azimli ise "bir şey söylüyor olmak" ya da en bilindik bir mevzuda ne kadar müptedi olduğunu izhar etmek için isnat edildiği şeye göre değişen kelimelerden "el-Aksa"nın zıddı olan "el-Ednâ" çerçevesinde şunları söyler: "Kur'an'da, Mescid-i Aksa tabiri konusunda tek bir kullanım bulunmaktadır. İsra Suresi'ndeki ayette geçen Mescid-i Aksa tabirini bilginler genelde Kudüs'teki mescit olarak yorumlarlar. Ancak bunu kesin olarak bildiren bir karine bulunmamaktadır.

Ayrıca ayette geçen Mescid-i Aksa için "En Uzak Mescit" olarak bir niteleme yapılırken, Rum Suresi'nde gelen bir ayette ise Kudüs'ten bahsedilirken, "yakın yer" diye nitelendirilmesi, üzerinde düşünülmesi gereken ilginç bir kullanımdır: "Rumlar en yakın bir yerde yenildiler."[5] Sonuç olarak Kur'an'dan Mescid-i Aksa'nın yeri konusunda net bir bilgi öğrenemiyoruz."[6]

Tahrîfin Sidre-i Müntehâsı

Yazar, ideolojik okumaya "şaheser" olmaya namzet makalesinde taassubun nelere malik olduğunu gösteren bir tahrif denemesinde bulunur ve kurduğu cümlenin doğru ya da yanlış olmasına bakmadan mevzuyu kendince terkip eder, bu bağlamda isme dönüşen "Mescid-i Aksa" terkibini parçalayarak, Alfred'in iddialarını farklı vurgularla tekrar eder.

Mescîd-i Aksâ

"Rum Suresi'nde gelen bir ayette ise Kudüs'ten bahsedilirken, 'yakın yer' diye nitelendirilmesi"[7] ifadesiyle de sanki "yakın yerin" Kudüs olduğu ayette belirtilen, ya da icmâ edilen bir hususmuş gibi verilerek şuna işaret edilir:

"İsrâ suresinde 'en uzak mescid' olarak geçen mabet, Rum Suresi'nde 'en yakın yer' olarak geçen Kudüs'te nasıl olabilir?!".

Makalesinin sonunda "Mescid-i Aksa" Mekke'ye birkaç kilometre mesafede olan Ci'râne'deki mescittir, diyerek Oryantalist Alfred'e ait iddiayı benimsediğini ilan eden yazarın Ci'râne'deki mescide, Mescid-i Aksa demesinden daha garip olanı, ayetin anlamını çarpıtarak "فِي أَدْنَى الْأَرْضِ / en yakın yeri" Kudüs'e tahsis etmesidir.

Halbuki müfessirler "en yakın yer"i ifade etme noktasında, Rumların Araplara en yakın olan bölgesi[8] ya da Şam'ın İran'a en yakın noktası gibi tayinler de bulunmaktadır.[9]

Ayet-i kerimede geçen "الْأَرْضِ" kelimesinin başındaki "ال" "tarif" için olunca, mana "söz konusu mekan", "Arab'ın bildiği yer" şeklinde olur ki, o da kendi topraklarıdır.[10] "أَدْنَى الْأَرْضِ", kendilerine ait toprakların adı olduğuna göre bu "el-Mescidu'l-Aksa"'da olduğu gibi isimleşen bir terkip değil, bizzat yakınlığa ve uzaklığa göre değişen bir ifadedir.

Nitekim müfessirler "أَدْنَى الْأَرْضِ" terkibini özel bir isim olarak kabul etmemiş, hangi şehir olduğu noktasında da farklı görüşler beyan etmişlerdir.

Bu çerçevede Âlûsî üç farklı görüş nakletmektedir: "Savaş Ezra'at (Der'a) ile Busra arasında, İbn Abbas ve Süddî'ye göre ise; Ürdün ve Filistin'de, Mücahid'e göre ise el-Ceziretu'l-Ömeriyye'de[11] olmuştur."[12] Müfessirlerin cumhuru "en yakın yeri" Suriye ya da Irak'ta belli noktalar olarak tefsir ederken yazarın burayı sanki Kur'an'da "Edna'l-Ard" için "Kudüs" denmiş gibi, bizzat Kudüs olarak vermesi, buradan da "el-Mescidu'l-Aksa/En uzak Mescid" nasıl "en yakın yer olan Kudüs'te" olabilir?! sonucuna ulaşması, tahrifin sidre-i müntehâsıdır.

Akademik Ünvanları İptal Ettirecek Bir Tahrif: Hadislerde Mescid-i Aksa Meselesi

"Kur'an'dan Mescid-i Aksa'nın yeri konusunda net bir bilgi öğrenemiyoruz." diyen yazar, -eğer- bu hususta oryantalist Alfred'e değil de, Kur'an-ı Kerim'in beyan yetkisi kendisine verilen Allah Rasulü'ne ﷺ müracaat etseydi Mescid-i Aksa'nın Kudüs'te olduğunu anlayacak, Alfred'in tahriflerine taraftar olmayacaktı.

Lakin -makaleden anlaşıldığına göre- yazar hadis-i şeriflere mevzuyu anlamak için değil, anlamsızlaştırmak ve Mescid-i Aksa'sız bir Kudüs fotoğrafı ortaya çıkararak, Kudüs'ü Ümmet'in gündeminden düşürmek için bakmakta.

Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in üzerinden Mîrac'a yükseldiği mübârek kayanın üstüne inşâ edilen Kubbetü's-Sahrâ

Bizi bu hükme götüren ise yazarın şu ifadeleridir: "Hadislere bakıldığı zaman bu konuda bir netlik oluşmamaktadır. Hz. Peygamber'den ﷺ gelen rivayetlere baktığımız zaman Kudüs'teki mescitten bahseden hadislerde, genel olarak Mescid-i Aksa olarak değil, Beytu'l-Makdis olarak kullanılmaktadır.

Mescid-i Aksa olarak kullanımı ise çok azdır. O kadar ilginçtir ki, Miraç anlatımları aktarılan hadislerde ve benzer rivayetlerde bile burası Mescid-i Aksa olarak değil de, Beytu'l-Makdis olarak nitelendirilmektedir."

Yazar, hadislerde "Mescid-i Aksa" kullanımının az olduğunu iddia ediyor.

Bu makalenin hakemli bir dergide yayımlanmasına onay verenler insaf edip de hadis mecmualarına müracaat etselerdi; Ebû Hureyre,[13] Ebû Said el-Hudrî[14], Abdullah b. Ömer[15], Abdullah b. Amr b. Âs,[16] Ebu Basra el-Gıfârî[17] gibi en az beş sahabinin Allah Rasûlü'nden rivayet ettikleri ve sahih isnatlarla nakledilen hadisi şerifte ziyaret edilecek üç mescitten biri olarak bizzat Mescid-i Aksa'nın da zikredildiğini göreceklerdi.

Fakat hiçbir rivayette, hatta tarih kitabında İsrâ hadisesinin Allah Rasulü'nün ﷺ bir gece Ci'râne'ye götürülmesinden ibaret olduğu yazmamaktadır.

Bu hususta tek bir sahabiden gelen sahih bir rivayet dahi yeterli iken Yazar'ın "bu konuda kimin ne rivayet ettiğine bakmadan", "Ben dedim, oldu." anlayışıyla hüküm vermesi ilme, irfana olduğu gibi, okura da hakarettir.

Eğer bu hâdise ilmin onurunun korunduğu bir ülkede olsaydı, hem bu makalenin neşrine onay veren hakemlerin hakemliği iptal edilir, hem derginin yayını durdurulur, hem de milleti aldatmaktan dolayı yazarın akademik unvanları geri alınırdı.

Beyt-i Makdis'in Mescid-i Aksa'dan Başka Bir Yer Olduğunu Söyleyen Bir Âlim Var mı?

Eğer Yazar ilgili rivayetlere doğrudan ulaşabilmiş olsaydı, Beyt-i Makdis'in Mescid-i Aksa'dan başka bir yer olmadığını görecekti. Zira Kur'an'ın bir gece Mescid-i Aksa'ya yürütüldüğünü haber verdiği Peygamber-i Ekber ﷺ buyuruyor ki; "Kureyş beni yalanladığında Hicr'de durdum.

Allah bana Beyt-i Makdis'i gösterdi de O'na baktığım halde alâmetlerini Kureyş'e anlatmaya başladım."[18]

Diğer bir rivayette ise Allah Rasûlü Kur'an'da geçen Mescid-i Aksa'nın, Beytu'l-Makdis olduğunu şu detay çerçevesinde haber vermektedir: "Kendimi Hicr'de, Kureyş'in bana İsrâ yolculuğumu sorduğu halde buldum.

Bana Beyt-i Makdis'te tam olarak tespit edemediğim şeylerden sordular. Bir anda o derece sıkıntıya düştüm ki, o ana kadar o derecede hiç üzülmemiştim.

O sırada Allah Teâlâ Beyt-i Makdis'i yükseltip göreceğim seviyeye getirdi, ben de ona bakıyordum. Ne sordularsa hepsine cevap verdim."[19]

Kur'an-ı Kerim'in bildirdiği bir hakikati anlama cehd ve gayreti içerisinde olan bir mümin için Allah Rasûlü'nün beyanı yeterlidir. Nitekim Efendimiz de Mescid-i Aksa'dan Beyt-i Makdis olarak bahsederek ikisinin de aynı olduğunu haber veriyor.

Üç Mescid Hadisi ve Akademyadan Manzaralar

Yazar, Mescid-i Aksa ve O'nun yeriyle alakalı rivayetleri alakasız çıkarımlarla reddeder, Allah Rasûlü'nün bizzat Mescid-i Aksa adını zikrettiği rivayetleri yine "Ben yaptım, oldu." anlayışıyla ve ancak onun kabul edebileceği bir hadis tahlili sistemiyle değerlendirip avam nazarında itibarsızlaştırır:

"(Namaz ve ibadet için) hiçbir mescide sefer edilmesi doğru değildir. (Ziyade sevap umarak) yalnız (şu) üç mescide sefer edilir: Mescid-i Haram, Mescid-i Resul ve Mescid-i Aksa."[20]

Ne gariptir ki yazar, başta Ebu Said el-Hudrî ve Ebû Hureyre olmak üzere birçok sahabinin[21] Allah Rasûlü'nden sahih senedle rivayet ettiği "şedd-i rihâl" hadisinin senedinde yer alan raviler hakkında cerh ifadesi bulamayınca,

Buharî'deki rivayetlerin birinde, bir de Sünen-i İbn Mâce'deki[22] rivayette adı geçen Kazae b. Yahya üzerinden hadisi tenkid eder. Ne var ki bütün ricâl alimleri Kazae'nin "sika/güvenilir" bir ravi olduğunu söylemektedir.

Hakkında olumsuz bir şey bulamamış olmasından dolayıdır ki, yazar, Oryantalist Alfred'in iddialarını tasdik edebilme adına isnad disiplininin esaslarını devre dışı bırakarak Kazae'yi mevlası olduğu Ziyad üzerinden tenkid eder.

Beraat-i zimmetin asıl olduğunu bilmediğini farz edebileceğimiz Yazar'ın, hiçbir günahkârın başka bir günahkârın yükünü yüklenmeyeceğini[23] bildiren Kur'anî ilkeden de habersiz olduğuna şahid olmak doğrusu bizi bu topraklardaki ilmî seviye adına fevkalade üzmüştür. Bütün İslamî tahsili cami dersleriyle sınırlı olan bir Müslümanın bile yapmayacağı bir hataya, Yazar'ın son derece mağrur ifadelerle irtikab etmesi akademya adına ağlanacak bir haldir.

İşte Buyrun Cinayet!

Yazar, hiçbir oryantalistin yapmayacağını yapar ve mevzuyu Hz. Hüseyin'in şehadeti bağlamında tartışarak Kazae'yi katillerle birlikte zikreder: "Bilindiği gibi Ziyad ve ailesi kendilerini Emevilere adamış bir ailedir.

Nitekim Ziyad Emeviler adına Kûfe ve Basra'da önemli görevler yaparken, oğlu Ubeydullah ise Kerbela'da Hz. Hüseyin'in öldürülmesini emreden Kûfe valisidir. Buhari'nin rivayetini aktardığı ravi "Kazae" işte bu aileye bağlı olup mevaliden bir şahıstır. Ravi Kazae'nin hakkında Abdulmelik b. Mervan'ın kölesi olduğuna dair bilgiler de vardır. Zehebi, onun hakkında: "Sağlam olmadığı ve kendisine güvenilmeyen biri olduğunu" söyler.

Her ne olursa olsun sonuç olarak bu rivayetin ravisi bir Emevi sempatizanıdır ve Buhari'deki iki rivayetin de bu şahıstan aktarılması, ihmal edilemeyecek kadar önemli bir detaydır." [24]

Bütün Ünvanların İadesine

Yazar'ın iddia ettiği gibi Buharî'deki iki rivayetin, ikisinde değil, yalnızca bir tanesinin isnadında Kazae vardır. Diğeri ise İbn Şihab tarikiyle rivayet edilmektedir.[25]

Bu durumda ya Azimli, Buharî'ye hiç bakma ihtiyacı duymadı ya da bakmasına rağmen bilerek yanlış söyledi. Bu noktada akademyaya düşen vazife ise, "bilimsel namusunu" korumak için Yazar'ın bu yalanlarla aldığı bütün ünvanları ilgili bir yazıyla ondan geri almaktır.

Siyeri Farklı Okuyayım Derken

Akıl sağlığı yerinde olan hiç kimse kendi arzusuyla köle olmayı tercih etmez. Köleler de efendilerine "Ne iyi yaptınız da beni köle eylediniz" diye hayran olmazlar. Kazae'nin köle ya da azatlı olmasından hareketle Emevi sempatizanı olduğuna hükmetmek, köle olan Bilal-i Habeşi'nin ya da Sümeyye'nin de kafir olan efendilerine hayran olduğu yönünde bir kanaatin oluşmasına zemin hazırlar. Hakikat ise bunun tam zıddıdır. Fakat Yazar, "Siyer-i farklı okuma" başlıklı eserler telif ederken o kadar farklı okumalar yapmış olmalı ki, tarihi hakikatleri değil de oryantalist yalanları "hakikat" olarak görmüş.

"Emevî Sempatizani" Kim?!

Ne İslam, ne de beşeri sistemler babanın yaptığından dolayı evladı dahi sorumlu tutmazken Yazar'ın Emevilerin şenaatinden hareketle Kazae'yi sorumlu tutup mahkum etmesi, hiçbir delile dayanmadan ona, "Emevî Sempatizanı" demesi ancak totaliter rejimlerde görülebilecek bir durum, ya da akademyanın totaliter anlayışa evrilmesi olarak izah edilebilir.

Kim Söylemiş "Mevali'nin Hadisi Alınmaz" diye?

Tâbiûn döneminin büyük âlimleri mevâlidir. İlim bayrağını Araplardan onlar teslim almıştır. Ata b. Ebi Rebah Mekke'de fetva verirken beyaz âlimlerin arasında pamuk tarlasındaki bir karga gibi simsiyah görünürdü, fakat bu durum beyazların ona talebe olmasına mani olmadı. Çünkü İslam, efendilerin kölelerden üstün olduğunu reddettiği gibi, ırkların üstünlüğü anlayışını da bütünüyle lağvetti. Bunun içindir ki Allah Rasûlü Mekke-i Mükerreme fethedilince beyazların bakışları arasında Kabe'nin damına Bilal-i Habeşi'yi çıkarmıştı. Yazar'a gelene kadar hiçbir muhaddis bir ravinin mevali olmasından dolayı aşağılandığı ya da cerh edildiğini söylememiştir.

﴿وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظ۪يمٍ﴾

"Yine muhakkak ki sen elbette (mâhiyeti kimse tarafından idrak edilemeyecek kadar) **pek büyük bir ahlâk üzeresin."** *(Kalem Sûresi:4)*

Muhal farz… Yazarın elinde Kazae'nin Emevileri sevdiğine dair bir rivayet olsa bu O'nun rivayet ettiği hadislerin reddedilmesine gerekçe olabilir mi?! Hangi kitapta "Bir hadisin makbul olmasının esaslarından biri de Emevileri sevmemektir." diye yazmaktadır?!

Uydurulan Dinin, Uydurma Delilleri

Bütün rical âlimleri Kazae'nin sika bir ravi olduğunu söylemekte, Azimli ise Zehebî'nin Mizânu'l-İ'itidâl'ini kaynak göstererek onun "Sağlam olmadığı ve kendisine güvenilmeyen biri olduğunu"[26] iddia ediyor. İlgili eserde –belki vardır fakat- ben böyle bir ibare göremedim. Eğer Yazar kitapta olmadığı hâlde böyle tasarrufta bulunduysa bu, bir özürle geçiştirilecek basitlikte bir tahrif değildir.

Bunu yapan her nev'i yalanı da uydurur. Bu noktada şöyle bir ihtimal de söz konusudur:

Zehebî, adı geçen eserde Ammar b. Harun isimli ravinin tercemesinde[27], Kazae b. Süveyd isimli bir ravinin de senedinde bulunduğu bir rivayeti tenkit edip bu ravi hakkında cerh ifadesi olan, "Leyse bi şey" ifadesini kullanmaktadır. Muhtemeldir ki, yazar bu iki Kazae'yi birbirine karıştırdı ya da bilerek çarpıttı. Bütün bunlar ihtimal dahilindedir. Zira -biraz sonra da zahir olacağı üzere- yazar, Kazae'nin adını dahi tesbit etmekten aciz bir haldedir.İşte buyrun… Ancak Azimli'nin irtikab edebileceği, nev'i şahsına münhasır bir bilimsel cinayet örneği: Öncelikle bilinmelidir ki, Kazae'nin adı Yazar'ın yazdığı gibi "Kazae b. Haruş" değil, "Kazae b. Yahya"dır.[28]

Rical kaynaklarında bu isimdeki ravilerden[29], biri "Kazae b. Yahya" diğeri ise "Kazae b. el-Esved"tir. -Görebildiğimiz kadarıyla- "Kazae b. Haruş" ise sadece Azimli'nin makalesinde geçmektedir. Ayrıca önemli rical kitaplarından olan Tehzibu'l-Kemal başta olmak üzere sair pek çok eserde Kazae'nin aidiyeti noktasında da bir ihtilaftan söz edilmektedir. Bu husustaki rivayetler ise üç başlık altında tasnif edilebilir:

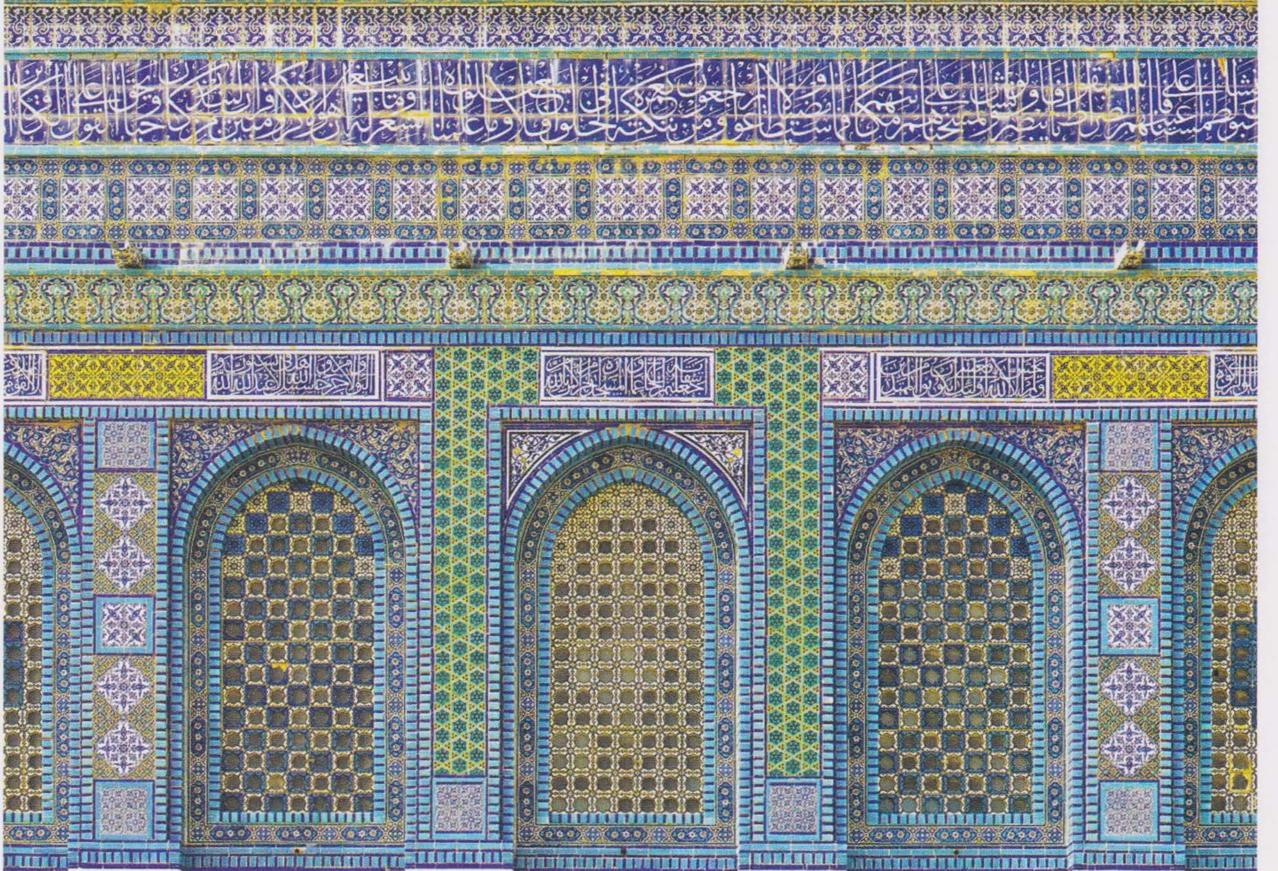
Buna göre, Kazae; ya Ziyad'ın Mevlası, ya -yazarın da belirttiği gibi-[30] Abdülmelik b. Mervan'ın Mevlası ya da Mevla olmayıp Arap olan "Benû el-Harîş" kabilesine bağlı biri olarak Şam'a gelip yerleşmiş bir mümindir.[31]

Muhtemeldir ki yazar buradaki "Benû el-Harîş" ifadesini "İbn el-Haruş" olarak anladı. Bu ise bedahat derecesindeki bir bilgi hatasıdır.

Yerler Gök, Gökler de Yer Oldu

Kazae'nin Ziyad'ın Mevlası olduğunu söyleyen Yazar diğer taraftan onu, "Haraşî" nisbesiyle (yazım hatasıyla birlikte "b. Haruş" olarak) zikrederek Mevla olmadığını, bilakis Arap olan Benû Harîş kabilesinden olduğunu söyler.

-Öyle zannediyorum ki Yazar, Haraşî nisbesini zikrederek nasıl büyük bir çelişkinin içerisine düştüğünden habersizdir.- Bir taraftan Kazae'nin Arap asıllı olduğunu söyleyen, diğer taraftan ise O'nun Mevla olduğunu savunan Azimli ilmî vasatta öyle büyük bir hataya irtikap etmektedir ki bu yere gök, göğe de yer demek kadar büyük bir kusurdur.

Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle Kubbetü's-Sahrâ'da yapılan tâdilat sırasında yenilenen çiniler ve panellerin detaylı görünümü

Yazar'ın kurduğu bu cümleler Arapça'ya tercüme edilir ve Azimli'nin de bu makalelerle akademik kariyer aldığı söylenirse, hiçbir şey Türkiye'deki ilmî neş-u nemâya bunun kadar darbe vuramaz.

Bu yüzden Akademya, "Tek bir paragrafında bu kadar bilgi yanlışı olan bir makale nasıl olur da hakemlerden onay alarak yayımlanır?!" sorusuna cevap aramalıdır.

İbn Şihab ez-Zührî Üzerinden İşlenen Bilim Cinayetleri

Yazar, Buhari'de geçen diğer bir rivayetin senedinde yer alan ve muhaddislerin "sika" bir ravi olduğunu belirttiği İbn Şihab ez-Zührî ile alakalı da kitaplarda onu cerh eden bir ifade bulamamış olmalı ki, tarzı gereği "Emevi sempatizanıydı" ibaresi ile mugalata yapar.

Şu ifadeler Azimli'ye ait: "Yine, bu rivayeti aktaran İbn Şihab ez-Zühri'nin bir Emevi sempatizanı olup Emevilerden yardım almak üzere Şam'a gittiği bilinmektedir.

Yakubi; Emevi halifesi Abdulmelik'in Kabe'yi elinde tutan rakibi Abdullah b. Zübeyr ile mücadele ettiği sırada Şam bölgesi hacıları için Kabe'nin yerine Mescid-i Aksa'yı ikame ettiğini, Haccı yasakladığını ve halkın Kabe'de tavaf yapar gibi Kudüs'te tavaf yapmaya zorlandıklarını, bunun üzerine halkın Abdulmelik'e: "Allah'ın farzı olan haccı niye yasaklıyorsun?" şeklindeki itirazına, Abdulmelik'in; Zuhri'den rivayet ettiği ve yukarıda aktardığımız üç mescit hadisini naklederek cevap verdiğini aktarır.

Bunlar Abdullah b. Zübeyr'e karşı mücadele eden Emevilerin, Mekke ve Medine gibi iki önemli şehri ve bu şehirlerdeki iki önemli mescidi ellerinde bulundurmasından dolayı, İbn Zübeyr'e karşı Kudüs'ü ön plana çıkarma gayretleri sonucu bu tür rivayetlerin ortaya konulduğunu ve Beytu'l-Makdis kullanımlarının Mescid-i Aksa kullanımına dönüştürüldüğünün göstergelerindendir.

Ayrıca o dönemin müelliflerinin kitaplarında bu rivayetteki Mescid-i Aksa tabirinin Beytu'l-Makdis veya Mescid-i İlya olarak geçmesi de ayrı bir göstergedir."[32]

Bir Şia Klasiği: Ya'kubi

Azimli, Oryantalistlerin mütalaalarını esas alarak İbn Şihab'ın Emevi sempatizanı olduğunu, nitekim Abdülmelik'in halk kendisine itiraz edince, onun rivayet ettiği bu hadisi okuduğunu söyleyerek İbn Şihab'ın "şedd-i rihâl" hadisini uydurduğunu ima etmektedir. Esasında yazar makalesinin sonunda Mescid-i Aksa'nın Kudüs'te değil, Mekke'ye 8 km mesafedeki Ci'rane'de olduğunu söyleyerek bu rivayetleri uydurma kabul ettiğini de bizzat ilan etmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken mühim bir mevzu var ki o da, Azimli'nin, Abdulmelik'in talebiyle İbn Şihab'ın hadis uydurduğunu nakleden Ya'kubi'nin kim olduğunun tayini ve eserinin kıymet ölçüsü...

Yaku'bî'nin (ö. 290) iki ciltlik eserinden özetle aktardığımız şu ifadeler kalın çizgileriyle onun kişiliğini de resmetmektedir:

Hilafet'in Hz. Ali ve çocuklarının hakkı olduğunu söyleyen, Hz. Ebu Bekir, Ömer ve Osman'dan bahsederken "Halife" ifadesini kullanmadan sadece "Falan idareyi aldı" gibi terkipler kuran, Hz. Ali dışındaki üç halife başta olmak üzere pek çok büyük sahabeyi cerh eden, Hz. Aişe ile alakalı ağır ifadeler kullanan, Sahabenin Sakîfe çardağındaki toplantısının Hz. Ali'den Hilafet'i gasp etmek için tertip edildiğini iddia eden bir tarihçi, bir Şia propagandistidir, Ya'kubi. Eserini Şia'nın telif sistemi çerçevesinde kaleme alan müellif, haberi ya tamamen uydurur, ya alır kendinden bir şeyler ekler, ya da anlamını bozacak derecede bağlamından koparır. Emevi halifelere "sultan", Abbasi devlet başkanlarına ise "halife" der. Hurafeciliğin en baş yapıtlarından kabul edilecek "Tarihu'l-Ya'kubi" bu yönünden dolayı oryantalistlerin en önemli müracaat kitaplarından olmuştur."[33]

Buhari ve Müslim'deki sahih hadisleri alakasız ifadelerle reddeden yazar, adeta eserini içindeki sahabe ve Emevi düşmanlığını tatmin edebilmek için kaleme alan Yaku'bî'yi yanlış hükümlerinin mercii kabul eder.

Ayrıca şu da bilinmelidir ki Ya'kubi söz konusu hâdiseden bahsederken hiçbir şekilde İbn Şihab ez-Zühri'nin, Abdulmelik'in talebi üzerine hadis uydurduğunu ne sarahaten ne de delaleten söylemez.[34]

Nerelerdesin Ey İnsaf!

Ayet'te olmayanları "var"[35] gibi gösteren, "şedd-i rihâl"le alakalı sahih hadisleri ise "yok" sayan Azimli, fanatik bir Şii ve aynı zamanda Emevi düşmanı olan Ya'kubi'yi esas alarak Abdülmelik'in halkın tepkisini kırmak için İbn Şihab'ın kendine rivayet ettiği "Şedd-i rihâl" hadisini okuduğunu nakletmesi karşısında insan, "Ey insaf nerelerdesin?" diye sormaktan kendini alamıyor.

İbn Şihab ve Hadis Uydurmacılığı

Raviler içerisinde Oryantalistlerin en fazla hücum ettiği alimlerden biri de İbn Şihab ez-Zührî'dir. Gerçekte durum nedir? Hakikaten İbn Şihab, Emeviler adına hadis uydurmuş olabilir mi? Buyrun… Oryantalistler de, -Ya'kubi'ye dayanan bazı tarih kitaplarındaki nakilleri esas alarak- Abdulmelik'in Şam bölgesi hacılarının Kabe'ye gidip İbn Zübeyr'e biat etmelerini önlemek için Kubbetu's-Sahra'yı yaptırdığını, bu ameliyesine dini bir renk verebilmek için de dostu İbn Şihab ez-Zühri'ye "Şedd-i Rihâl" hadisini uydurttuğunu iddia etmektedirler.

Kaynaklar

1. Algis Uzdavinys, "Ascent to Heaven in Islamic and Jewish Mysticism", London, 2011, The Matheon Trust. s.7.

2. Rudi Paret, "Die Ferne Gebetsstätte in Sure 17,1", Der Islam, Tübingen, 1959, sy. 34, s.150-152.

3. http://www.gazetevatan.com/suleyman-ates-69701-yazar-yazisi-mescid-i-aksa-nerede-/ [28.11.2016]; http://www.erdemyolu.com/isra-mirac/isra-mirac-prof-suleyman-ates.html [28.11.2016]

4. "İSRA VE MİRAÇ OLAYLARI ÜZERİNE BAZI MÜLAHAZALAR", Bilimname XVI, 2009/1, 43-58.

5. Rum: 2.

6. Mehmet Azimli, "İsra ve Miraç Olayları Üzerine Bazı Mülahazalar", Bilimname, XVI, 2009/1, 43-58, s. 45.

7. Azimli, a.g.m, 45.

8. Fahruddin er-Razî, Mefâtihu'l-Gayb, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, XXV, 85; Nesefî, Medâriku't-Tenzîl, III, 384.

9. İbn Cerîr et–Taberî, Camiu'l-Beyan fî Te'vîli'l-Kur'an, X, 162.

10. Er-Razî, a.g.e., XXV, 85.

11. Bununla Musul'un üst tarafında yer alan "Ceziret-u İbn Ömer"i kastetmiş olabilir. Bkz. Yakut el-Hamevi, Mu'cemu'l-Büldan, Darul-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, ty. II, 160.

12. Mahmud el-Alusi, Ruhu'l-Meani, Daru'l-kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2005, XI, 19.

13. Buharî, H. No: 1197; Müslim; H. No: 1397; Ahmed, H. No: 7191.

14. Buharî, H. No: 1205.

15. Taberani, Kebir, H. No: 13283; Taberani, Evsat, H. No: 9419; Abdurrazzak, Musannef,, H. No: 9390 (mevkuf olarak).

16. İbn Mace, H. No: 1410; Tahavi, Müşkilül Asar, H. No: 579. Darakutni, bu rivayetin senedini illetli bulmuş, rivayetlerden sadece Ebu Sa'id el-Hudri'nin adının zikredildiklerinin doğru olduğunu, Abdullah b. Amr'ın da zikredildiği rivayetlerin doğru olmadığını belirtmiştir.

17. Ahmed, H. No: 23848, 23850.

18. Buharî, H. No: 3886, 4710; Müslim, H. No: 276; Tirmizî, H. No: 3133, Nesâî, Kübra, H. No: 11282.

19. Müslim, H. No: 278; Nesâî, Kübrâ, H. No: 11284; Ahmed, 2/528; İbni Sa'd, 1/215; Beyhakî, Delâil, 2/358; Begavi, 4/138; Ebû Avane, Müsned, 1/131.

20. Buharî, H. No: 1197; 1188.

21. Bunlar arasında biraz evvel de zikredilen Abdullah b. 'Amr, Abdullah b. Ömer, Ebu Basra el-Gıfari, Ali b. Ebi Talib, Ebu'l Ca'd ed-Damrî ve daha başkaları vardır.

22. İbn Mace, Sünen, H. No: 1410.

23. Fâtır: 18.

24. Azimli, a.g.m., 46.

25. Buharî, H. No: 1197. Not: Buharî'de "şedd-i rihâl" hadisi iki farklı sahabiden toplam beş senetle zikredilmektedir. Bunlardan dördü Kazae yoluyla Ebu Said el-Hudri'ye dayanan rivayet, bir tanesi ise Zühri tarikiyle Ebu Hureyre'ye dayanan rivayettir.

26, 30. Azimli, a.g.m., s. 46.

27. Zehebi, Mizanü'l-İ'tidal, Darul Ma'rife, Beyrut, 1963, III, 172.

28. İbn Hacer, Tehzîbu't-Tehzib, Daru'l-kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, V,

29. Mizzi, Tehzîbu'l-Kemâl, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1980, XXIII, 597.

31. Mizzi, a.g.e., XXIII, 597. Ayrıca Sem'ani Ensâb'ında (4/121), el-Haraşî nisbesinden bahsederken bu nisbenin El Harîş b. Ka'b b. Rabî'a b. 'Âmir b. Sa'sa'a b. Kays'a nisbeten olduğunu söyler. Ve hemen peşinden "وأكثرهم نزلوا البصرة" (çoğu Basra'ya yerleşmiştir) der, ki bizim râvimiz de az önce zikredildiği üzere aslen Basralı'dır.

32. Azimli, a.g.m, 47.

33. Ahmed b. Ebi Ya'kub Ya'kubi , Tarihu'l-Ya'kubi, Şeriketu'l-A'lami li'l-Matbuat, Beyrut, 2001; Eseri tab' eden yayın evi gibi, muhakkiki Abdulemir Mühenna da mutassıb bir Şii olmakla iştihar etmiştir.

34. Ya'kubi, a.g.e., II, 177-8.

35. Bkz. Yazarın Rum Suresi'nin ikinci ayetiyle alakalı tahlili.

Yük. Kimyager
Ali Rıza KURUM

ET ÜRÜNLERİNDE HELALLİK - 2 -

Rahman ve Rahim olan Allahın adıyla. Hamd alemlerin rabbi olan ve kullarını sayısız nimetler ile rızıklandıran Rezzak'a dır. Salat ve Selam öğüt verenlerin en hayırlısı olan Muhammed Mustafa (s.a.v) ve onun al ve ashabı üzerine olsun.

Önceki yazılarımızda Büyükbaş kesimindeki helal sertifikalama standartları ve çıkan ürünün işlenmesi esnasında kullanılan sağlık açısından zararlı ve haram olabilen katkı maddeleri hakkında genel bir bilgi verilmişti *(Bkz. Lalegül Dergisi Şubat 2017)*

Bu yazımızda da sorularla beyaz et (tavuk vb..) deki helal sertifikalama standartlarından bahsetmeye çalışacağız. Müslüman Kardeşlerimizin en çok akıllarına takılan sorulara birkaç örnek vererek devam edelim;

1. Günümüzde Tavuk kesimi nasıl yapılmaktadır?
2. Helal sertifikalı kanatlı kesimi nasıl olmalıdır?
3. Şoklama dinen uygun mudur?
4. Kuru yolum ve sulu yolum nedir?
5. Nasıl oluyor da bir civciv 45 günde kesime hazır hale gelebiliyor veya Tavukların Genleri ile oynanıyor mu, Yani GDO'lu tavuk mu yiğiyoruz?
6. Civcivlerde dişi olanlar sağ bırakılıyor. Erkek civcivler öldürülüyor mu?
7. Bu tavukların beslenmesinde antibiyotik ve hormon kullanılıyor mu?
8. Günde yüzbinlerce tavuk el ile kesilemez mi?
9. İşlenmiş tavuk ürünlerinde helallik sıkıntısı nedir?
10. Hindi kesimindeki sıkıntılar nelerdir?

Günümüzde Tavuk kesimi nasıl yapılmaktadır?

• Kesilmesi planlanan tavuklar kesimhanelere nakledilir yolculuk esnasında bazı tavuklar şartların ağırlığı veya bünyelerinin zayıf oluşu sebebiyle yolculuk esnasında ölebilmektedir. Normalde ölü olanların ayrılması gerekir fakat bazı Allah korkusu olmayan zevat ölü tavuğu da kesim hattına alabilmektedir

• Kesim hattına alınan tavuk konveyör sistem ile önce şoklamadan geçer (buradaki değerler firmanın insafına kalmış şayet firma değerleri yüksek tutarsa tavuklar ölü olarak kesilebilirler) yarı baygın bir halde kesim hattına doğru ilerleyen tavuklar burada döner bıçaklar ile makine tarafından kafası koparılarak kesilir.

• Kafası kesilen tavuklar kanı aktıktan sonra tüy ıslatma havuzlarına alınır. Bura da haşlanan tavuklar tüy yolma hattına geçer,

• Tüyleri yolunan tavuklar yıkamaya alınır, ayakları kesilir, yağ bezeleri alınır, iç organları temizlenir, kontrolleri yapıldıktan sonra soğutulur ayrımları yapılır depo ve sevkiyat ile tavuk kesim işlemi tamamlanmış olmaktadır

Helal sertifikalı kanatlı kesimi nasıl olmalıdır?

A-) Kanatlıların Kesim Öncesi Şartları

Yalnızca aşağıdaki şartları yerine getiren hayvan ve kanatlılara kesim izni verilebilir:

1. Bütün hayvan ve kanatlılar beslenmede etobur ve sürekli necasetle beslenir duruma sokulmayacak bir yem rasyonuna tabi tutulmalıdır.

2. Bütün hayvan ve kanatlılar, sağlıklı olmalıdır, hastalık ve yara izinden arî olmalıdır ve hiçbir şekil bozukluğu göstermemelidir.

3. Kesimden önce, hayvan ve kanatlılara insanî bir tarzda muamele edilmelidir. Kesime hazırlanmış bütün hayvan ve kanatlılara, onları hastalandıracak, vuracak, stres ve korkuya neden olacak hareketler kesinlikle yasaktır.

4. Kesimden önce kesme ve yaralama gibi davranışlardan kaçınılmalıdır.

B-) Kanatlıların Helal Kesilmesi

Hangi şekilde olursa olsun mekanik bıçakla kanatlı kesimine izin verilmez !!!

1. Kesim öncesi şoklama kullanan firmalar minimum 600 Hz olacak şekilde şoklama uygulayabilir

2. Kanatlılarda tesisin üretim hacmine uygun olacak şekilde bir veya birden fazla Kasap vasıtası ile elle kesim yapılmalıdır. Kasaplar Müslüman olmalıdır. Kasap/veya Kasaplar hareketli hatla gelen kanatlıları “Bismillahi Allahuekber” veya “Bismillah” lafzını söyleyerek bıçakla elle kesim yapacaktır.

3. Bıçak olarak tek ağızlı tip kullanılmalıdır ve daima bilenmiş durumda muhafaza edilmelidir.

4. Kesim işlemi esnasında, kanatlının gırtlak, yemek borusu ve boyun bölgesindeki ana kan damarları kesilir.

5. Kasap, her bir kanatlının tam olarak boğazlandığını kontrol etmelidir. Kanatlılar yolunmaya gitmeden önce kesimin sonucu olarak ölmüş olmalıdır.

6. Tüy ıslatma işleminde azami **50-54 C** derecede temiz bir sudan geçirilmesine izin verilir.

Helal standartlarında beyan edilen kesim şartları ile ilgili olarak birkaç açıklama yapılması gerekmektedir;

Şoklama dînen uygun mudur?

Maalesef günümüzde firmaların geneli şoklama kullanmadan kesim yapamamaktadır. Sebebini kendilerine sorduğumuzda bizlere “Şoklama uygulanmadığı takdirde tavuklar kesimi görmeleri sebebiyle kanatlarını hızla çırpıyor bunun sonucunda hayvanda kanat kırıkları, ödemler ve morluklar oluşuyor bu durum ise

binlerce hayvanın kesildiği düşünüldüğünde bizim açımızdan ciddi bir maddi kayıp olarak yansıyor bundan dolayı ki şoklamadan vaz geçemiyoruz" diyorlar. Şoklama kullanmayan firmaların ise kesim sayısı az olduğu için sıkıntı olmuyor bu sıkıntı günlük kesim miktarları yüz binler ile ifade edilen firmalarda karşımıza çıkmaktadır.

Muteber bir helal sertifikalama da şoklamadaki uygulama şu şekilde seyr etmektedir;

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda hiçbir şekilde şoklamaya izin verilme. Kanatlı hayvanların ölmesini ve bayılmasını önleyecek sadece sersemletecek şartlara uygun elektrik akımının verilmesi max. 30 volt 0.3 – 0.9 Amper, Min. 400 Hz lik akımın 15 sn. uygulanmasına izin verilmektedir. Burada ise dikkat edilecek bir diğer husus elektrik kesimlerinin olması durumunda havuzda kalan hayvanlar boğularak ölebilmektedir. Bundan dolayı çeşitli önlemler alınarak ölümlerin önüne geçilmektedir.

Bir diğer sıkıntı ise kesim işleminden çıkan hayvanların kanının akması gerekiyor ki ölüm gerçekleşsin şayet kan akıtma süresi kısa olursa hayvan ölmeden haşlama kazanına giriyor bu durumda ise kesimden dolayı değil suda boğulmaktan dolayı ölmüş oluyor ki bu da hayvanın murdar olmasına sebep oluyor. Bundan dolayı tespitlerimize göre yaklaşık 2.5 - 3 dk. boyunca kan akmalı sonra havuza sokulmalıdır

Şahsi kanaatim şoklamalı piliçlere sertifika verilmemelidir fakat bunun uygulanması şuan için zor görünmektedir. Şayet vatandaş şoklama olan piliç almaz ve Türkiye geneline yayılırsa firmalarda Dünyada örneklerini tespit ettiğimiz şoklamasız kesime geçeceklerdir. İnşallah helal bilinci gelişir de rahatlıkla bu tarz kesime son verilmiş olur

Kuru yolum ve sulu yolum nedir?

Kanatlı hayvanların Tüy ıslatma / yumuşatma işlemine gelecek olursak, Sektörde iki çeşit uygulama bulunmaktadır;

a-Kuru Yolum; Kanı akıtılan tavuk suyun bulunduğu bir kazana girmeyip sıcak su buharından geçerek tüyleri yumuşatılır. Bu yöntem Müslümanın tercih etmesi gereken bir yöntemdir ki en sağlıklı yöntemdir.

b-Sulu Yolum; Kanı akıtılan tavuk yaklaşık 50-54 C derecedeki suya daldırılır ve böylece tüyleri yumuşatılmış olur. 50- 54 C derecenin hikmetine gelecek olursak insan vücudu da dâhil olmak üzere proteinler 55 derecede denatüre (bozulmaktadır) olmaktadır. Buda derinin gözeneklerinin açılmasına sebep olup haşlama suyunda bulunan kan ve dışkı gibi necasetlerin deriye nüfuz etmesine sebep olur. Havuzdan çıkan hayvanın dış ortamda soğuması sonucu gözenekler bir miktar kapanır böylece necasetler deri içinde kalır ki bu durumda o derinin yenmesi uygun olmaz. Fakat su sıcaklığı 50 -54 C derece olunca hayvanın deri sıcaklığı takriben 42 – 44 C derece civarında olmaktadır böylece hayvanın derisi necasetten korunur daha sonraki yıkama işlemi ile de necaset deri ve iç organlardan uzaklaştırılmış olur, yine de Müslüman kardeşlerime ve bil hassa ihvanıma tavsiyem kuru yolum ve GİMDES helal sertifikalı tavukları tüketmelidirler

Nasıl oluyor da bir civciv 45 günde kesime hazır hale gelebiliyor veya tavukların genleri ile oynanıyor mu? yani GDO'lu tavuk mu yiğiyoruz?

Günümüz dünyasında Saf ve Hibrit olmak üzere iki ırk tavuk bulunmaktadır. İddia edildiği gibi GDO'lu tavuk bulunmamaktadır.

Saf ırk; Saf ırklarda anne ve babadan elde edilen yavrular ebeveynleri ile aynı verim ve biyolojik özellikleri gösterirler. Bunlar et ve yumurtası için tercih edilen kombineler ve sadece yumurtacı özellikleri ile öne çıkan et verimi düşük ırklar veya cüce süs tavuğu olarak kullanılan ırklar olabilir. Örneğin; Denizli ve Gerze (hacı kadın), Plymouth Rock, Rhode İsland Red vb.. ırklar saf ırk olarak belirtilebilir.

Hibritler

Genetik yapı bakımından birbirinden farklı ebeveyn hatların çiftleştirilmeleri ile elde edilen yüksek verimli, bir özelliği öne çıkan ve yaşama gücü yüksek döllere denir.

Hibrit veya melez çeşitlerde yavruların kendi arasında çaprazlanmasıyla elde edilen yeni nesillerde 1. derece ebeveynlerinin değil, uzak ebeveynlerinin özellikleri ortaya çıkabilir.

Yumurtacı Hibritler; Lohman Brown (RIR horoz ve Ligorin tavuk melezi)

Etçi Hibritler ise Tavuk eti üretiminde kullanılırlar. Özellikle bu ırk kısa sürede (45 gün) kesim olgunluğuna ulaşabilmektedir. Ayrıca bir ayrıntıyı daha belirtmek gerekir ki köylerinizdeki tavuklar bütün gün yiyecek avındadır ve hareket halindedir ve kesimlik kıvama yaklaşık 3 ay da gelirler. Et Hibriti olan tavuklar ise aramaz çiftlik sahibi önüne koyar onlarda hazır yemler ile beslenmiş olurlar ki bu yemler onların ihtiyacı olan vitamin, mineral, protein vb. içermektedir. Böylece kısa sürede kesime uygun hale gelmiş olurlar. Fakat gezen tavuk yemenizi öneririm çiftlik tavuklarına nazaran daha sağlıklı tavuklardır.

Civcivlerde dişi olanlar sağ bırakılıyor. Erkek civcivler öldürülüyor mu?

Yumurta tavukları ile Et tavuklarında civciv seçiminde farklılıklar vardır Şöyle ki;

Yumurta tavukçuluğu yapan bir çiftlik sadece dişi civcivleri alır çıkan erkekler ise öldürülerek renderinge (yem yapımına) gönderilir

Et tavuklarında ise böyle bir ayrıma gerek yoktur. Yapılan denetimlerde görüldü ki yarı yarıya horoz ve tavuk kesimi yapılabilmektedir

Bu tavukların beslenmesinde antibiyotik ve hormon kullanılıyor mu?

Helal Sertifikalama sisteminde kesinlikle hormon kullanımına izin verilmez. Antibiyotik ilaç konusunda ise besicilikte bulunan bütün hayvan çeşitlerinde kullanımı bazı şartlarda kaçınılmaz olmaktadır. Bu kullanım veteriner kontrolünde yapılır ve bu gibi ilaçların vücuttan atılma süreleri beklendikten sonra kesime gönderilmeleri durumunda da bir risk teşkil etmediği bilinmektedir.

Ayrıca her türlü şartlar dikkate alınarak Helal Sertifikalama sisteminde kesimden 3 gün öncesinde yem rasyonunun daha özel bir rasyon da yürütülmesi istenmektedir. Neticede, bu ilaçların verildiği hayvanların yeterli süre bekletildikten sonra kesime gönderilmesiyle ilaçlar ve diğer bilinmeyenler vücuttan arınmış olduğundan helallik ve insan sağlığı için bir risk oluşturmamaktadır...

Ayrıca bu ilaç kalıntılarının sadece tavuklarda sorun oluşturuyor gibi gündeme gelmesi de anlaşılır gibi değil, çünkü; Büyükbaş, küçük baş hayvanlarda ve balıklarda da bu tür ilaçlar kullanıldıklarında vücuttan atılma süreleri beklenmeden kesilmesi ve tüketime sunulması durumunda da benzer riskler ortaya çıkmaktadır. Ancak iddia sahiplerinin bu konularda sesleri çıkmamaktadır

Günde yüzbinlerce tavuk el ile kesilemez mi?

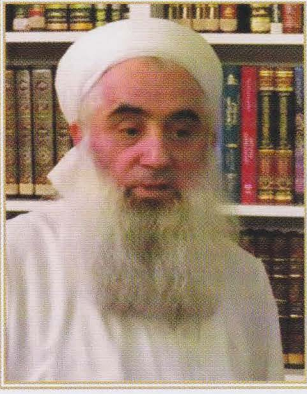
Büyükbaş, küçükbaş ve kanatlıların kesim şartlarını her an takip edebilmek için Helal Sertifikalama sistemi kesimlerin elle bir Müslim tarafından yapılması ve bunun takibi için kesimhanelerin kamera sistemi ile teçhiz edilme mecburiyetini şart koşmuştur. Bu sistem ile firmaların IP'leri alınarak sisteme bağlanılır ve tüm kamera görüntüleri canlı olarak takip edilir Kamera kaydı olmadığını tespit için aranarak kamerayı silmeleri istenir böylece firma yetkilisi kamerayı silerse kamera kaydı olmadığı canlı bağlantı olduğu gözlemlenir. Bu sistemle her gün **2 milyona** yakın kanatlının elle kesimi gerçekleştirilmektedir.

İşlenmiş tavuk ürünlerinde helallik sıkıntısı nedir?

Gerek kırmızı et gerekse kanatlı etin sunumunda pek çok katkı maddesi kullanılabilmektedir. Bu konu bir sonraki yazımızda detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Hindi kesimindeki sıkıntılar nelerdir?

Hindi kesimi de tavuk ile aynı olup tek fark şoklama değerleri ve su sıcaklığındadır. Tavuğa nazaran daha dayanıklı bir hayvan olan hindi için daha yüksek değerler uygulanmaktadır.

RÂBITA'NIN USUL-İ FIKIH IŞIĞINDA TAHLÎLİ -2-

HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

Bu yazının ilk kısmı evvelki ay dergimizde yayınlanmıştı. Şimdi de ikinci kısmını arz ediyoruz:

Beşinci Nokta

Bid'at Ne Demektir, Hükmü Nedir?

Râğib el- İsfehânî, Müfredâtü'l-Kurânda şöyle dedi: **İbdâ'** bir san'atı bir şey hizâsında bulunmadan ve bir şeye uymadan yoktan var etmektir. (Bu **ibdâ'** kelimesi) Allah celle celâlühû hakkında kullanılırsa, bir şeyi, âletsiz, maddesiz, zamansız ve mekânsız olarak var etmek demektir. Bu da ancak Allah celle celâlühû'ya âiddir. **Bedî', mübdi'**/modelsiz olarak yoktan var eden için kullanılır. Allah celle celâlühû'nün **Göklerin ve yerin bedî'i** sözü(nde olduğu) gibi.[35] **Bedî'** kelimesi, **mübde'**/misâlsiz/modelsiz olarak yoktan var edilen için de kullanılır. Aynı şekilde, **el-bid'u** kelimesi de, misâlsiz/**modelsiz olarak yoktan var eden** ve modelsiz olarak yoktan var edilen ma'nâlarında kullanılır. Ahkâf sûresinin dokuzuncu âyetinin ma'nâsı, denildiğine göre, **ben peygamberlerden, kendimden önce bir peygamber geçmeyen bir mübda' değilim,** bir ma'nâlandırmaya göre de, **söylemekte olduğum şeyler husûsunda bir mübdi' değilim,** demektir.

Mezhebde bid'at, bir kanaat bildirmektir ki, onu söyleyen ve yapan o husûsta Şerîat sâhibinin yolundan gitmemiş ve geçmiş misâlleri ve sağlam kılınan usûllerine riâyet etmemiştir. Her bir sonradan îcâd edilen şey bid'attır. Her bir bid'at sapıklıktır. Her sapıklık (sâhibi) de cehennem ateşindedir.[36]

İbnü'l-Esîr, **en-Nihâye**'de şöyle demiştir: **Bid'at** iki türlüdür; hidâyet bid'ati, sapıklık bid'ati. Allah celle celâlühû ve Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'in emrettiğinin zıddına olan bid'at kınanılacak ve inkâr edilecek bid'attir.

Allah celle celâlühû'nün teşvik etmiş olduğu husûsların umûmu/geneli altında/çerçe-vesinde bulunan, Allah celle celâlühû ve Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'in teşvik ettikleri, medhedilenler altındadır. Bir tür cömertlik ve iyi işi yapmak gibi mevcud bir misâli bulunmayan şeyler ise övülen işler zımnındadır. Bunun Şerîat'ın getirdiğine zıt bir şekilde olması câiz olmaz.

Çünki Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bunun için şu husûsta bir sevab koymuş ve **kim güzel bir çığır açarsa, o kişi için onun ecri ve onunla amel edenlerin ecri vardır**, buyurmuştur. Bunun zıddı hakkında da **kim de kötü bir çığır açarsa, onun üzerine onun günahı ve onunla amel edenin günahı vardır**[37] buyurdu. Bu Allah celle celâlühû ve Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem efendimizin emri zıddına olduğu zamandır. Hazreti Ömer radıyallâhu anh'in **bu ne güzel bir bid'attir**[38] sözü bu türdendir. Bu (terâvîh namazının topluca kılınması) hayırlı fiillerden olunca ve medhedilen fiillere dahil bulununca onu bid'at diye isimlendirip medhetmiştir.

Çünkü Nebî sallallâhu aleyhi vesellem onu (bu şekliyle) onlara sünnet kılmamıştır. Onu bazı gecelerde kılmış, sonra da terk etmiş, ona devam etmemiş, onun için insanları toplamamıştır. Hazreti Ebû Bekir radıyallâhu anh zamanında da yoktu. Sadece Ömer radıyallâhu anh insanları onun için topladı ve ona teşvik etti. Bu yüzden ona bid'at ismini verdi. Hâlbuki o gerçekte sünnettir. Çünkü aleyhi's-salâtü ve's-selâm efendimiz **sünnetime ve benden sonraki raşid halîfelerin sünnetine yapışınız**[39] ve **benden sonra iki kişiye Ebû Bekir ve Ömer'e uyunuz**[40] buyurdu. Diğer **her îcâd edilen bid'attir** hadîsi bu te'vîle hamledilir. Sadece şunu murâd etmektedir: Şerîatın asıllarına ters düşen, sünnete uymayan şeyler.[41](**İbnü'l-Esîr'in sözleri burada son buldu**.)

Feyyûmî el-Mısbâh'daşöyle dedi: Allah celle celâlühû mahlûkatı **ibdâ**' etmekle **ibdâ**' etti, onları modelsiz olarak yarattı demektir. **Ebda'tü** ve **Ebda'tühû** onu çıkardım ve ihdâs ettim demektir. Bu ma'nâdan olarak muhâlif hâle **bid'at** denilmiştir. Bid'at ibtida'dan isimdir. Nasıl ki, **rıf'at** (yükseklik)**irtifa'**dan ise. Sonra bunun (bid'atın) dinde noksanlık ve yahud fazlalık olan şeylerde kullanılması galib oldu. Lâkin kimi zaman bir kısmı mekrûh olmaz ve **mübâh bid'at** diye isimlendirilir. Bu mübâh bid'at cinsine Şerîat'ta bir aslın şâhidlik yaptığı, yahud kendisiyle bir zararın savulduğu bir maslahatın gerektirdiği bid'at demektir. Halîfenin insanlarla içli dışlı olmaktan perdelenmesi gibi.(**Feyyûmî'nin sözleri bitti**.)[42]

Kamus ve **Şerhi**'nde şöyle denmiştir: **Bid'at** dinin ikmâl edilmesinden sonra, onda yeni bir şey yapmak demektir.[43] **Sizi işlerin sonradan îcâd edilenlerinden sakındırırım. Zîrâ her sonradan îcâd edilen bid'attır, her bid'at da dalâlettir** hadîsi bundandır. Yahud o Leys'in sözüdür. İbnü's-Sikkît, **bid'at her sonradan îcâd edilen şey demektir**, dedi. Sonra **Şârih** (**Zebîdî**) Nihâye'nin kelâmını yukarıdaki gibi nakletti.

Geçen bilgilerden her sonradan îcâd edilenin lüğatte ve Şerîat'te bid'at olduğu ve Şerîat örfünde bid'atın övülen ve yerilen iki çeşide ayrıldığı ortaya çıkmaktadır. Kaçınılmaz olarak bilinen şeylerdendir ki Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem mübâhların tamamını işlememiştir. Çünkü onlar çoktur. Hiçbir beşerin gücü onları saymaya yetmez. Nerede kaldı ki onları kullanabilsin. Çünkü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem zâhid ve mübâhları az kullanan birisiydi.

Onlardan ihtiyacı giderecek kadar ve hacetin davet ettiği kadarıyla yetinir bundan fazlasını terk ederdi. O yüzden kim Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bir şeyi yapmadı da'vasıyla bir şeyin harâmlığını iddiâ ederse, hakkında delîl bulunmayan bir şeyi iddiâ etti demektir. Da'vası da merduddur.

Gene kaçınılmaz olarak bilinen şeylerdendir ki Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem mendûbların tamamını da işlememiştir. Çünki o vaktinin büyük bir kısmını içine alan da'veti tebliğ etmek, müşrikler ve ehl-i kitâbla mücadele etmek, kâfirlerle cihad etmek, İslâm yumurtasını himaye etmek, sulh anlaşmalarını akdetmek ..... gibi mühim işlerle meşguldü. Hattâ kendisi işlediği zaman Ümmet'ine farz olması yahud onlara meşakkatli hâle gelmesi korkusuyla bazı mendûbları kasden terk etmiştir.

Müslim Sahîh'inde Cabir radıyallâhu anh'den o da Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den şöyle dediğini rivâyet etti. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem hutbesinde şöyle derdi: Hiç şübheniz olmasın ki sözlerin en hayırlısı Allah celle celâlühû'nun hitâbı, yolların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in yolu, işlerin en şerlisi sonradan îcâd edilenleridir ve her bid'at sapıklıktır.[44]

Nevevî şöyle demiştir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in **her bir bid'at sapıklıktır** sözü sınırlandırılmış bir umûmî hükümdür. Kasdedilen bid'atlerin çoğunluğudur. Lugat âlimleri demişlerdir ki; bid'at demek geçmiş misâli olmadan yapılan her bir iştir.

Âlimler bid'at'ın beş kısım olduğunu söylemiştir: Vâcib, mendûb, harâm, mekrûh ve mübâh. Vâcib olan bid'atlerden birisi kelam âlimlerinin mülhid ve bid'atçılara karşı delîlleri dizmeleri ve benzeri şeylerdir. Mendûb olan bid'atlerden biri de ilim kitâblarını yazmak, medreseleri, tekkeleri ve başka şeyleri bina etmektir. Mübâh olan bid'atlerden biri de değişik yemekler ve benzeri şeylerde genişliktir. Harâm ve mekrûh olan bid'atler ise açıktır. Bu anlattığım bilinirse hadîsin aslında ma'nâsı genel olan ama sınırları (başka delîller yüzünden) daraltılan bir hadîs olduğunu bilir. Gelen buna benzer sâir hadîsler de böyledir.

Ömer radıyallâhu anh'in **ne güzel bid'at** sözü de bunu te'yid etmektedir. Hadîsin **tahsîs edilen bir âmm** oluşuna, **her bir bid'at** sözünün **her bir** ifâdesiyle pekiştirilmesi mâni' değildir. Aksine buna rağmen hadîse bir sınırlandırma gelmektedir. Bu, Allah Tealâ'nın **her bir şeyi tedmîr**/kahr **ve helâk edersin**[45] sözü gibidir.[46]

Hâfız ibn-i Receb, Erbaîn Şerhi'nde şöyle demektedir: **Bid'at**'le murâd edilen Şerîat'ın kendisine delâlet edeceği aslı bulunmayan şeyler türünden yapılan ihdâslar/îcâdlardır. Şerîat'tan kendisine delâlet edecek bir aslı bulunan şeyler ise, lüğat olarak her ne kadar bid'at ise de Şerîat'ça bid'at değildir.[47] (**İbn-i Receb'in sözü bitti**)

İbn-i Hacer şöyle demiştir: **Muhdesât**, (sonradan îcâd edilen ma'nâsına gelen) **muhdese** kelimesinin çoğuludur. Bununla murâd edilen, Şerîat'ta aslı olmadığı hâlde îcâd edilen şey demektir. Bu, Şerîat örfünde **bid'at** diye isimlendirilir. Şerîat'ın delâlet edeceği aslı bulunan bir şey ise **bid'at değildir**. O hâlde Şerîat örfünde bid'at mezmûmdur ama lüğattaki bid'at böyle değildir. Zîrâ misâlsiz olarak ihdas edilen her bir şey övülen olsun, yerilen olsun **bid'at** diye isimlendirilir.[48] (**İbn-i Hacer'in sözü bitti.**)

Ben (Ğumârî) derim ki; Şerîat'ın şâhidlik yapacağı bir aslı olduğu hâlde sonradan îcâd edilen şeye**sünnet-i hasene**/güzel sünnetismi verilir. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem onu böyle isimlendirmiştir. Bunun mukabili de **sünnet-i seyyie**/kötü sünnetdiye isimlendirildiği gibi, **bid'at** diye dahî isimlendirilir.

Ebû Nüaym İbrâhim ibnü'l-Cüneyd'den şöyle dediğini rivâyet etti: **Şâfi'î'**yi şöyle derken işittim: **Bid'at**iki çeşittir; **övülen bid'at** ve **yerilen bid'at**. Sünnet'e uyan övülen, Sünnet'e ters düşen de yerilen bid'at demektir.[49]

Beyhaki, **Menâkıbu'ş-Şafi'î**'de İmâm Şâfi'î'den şöyle dediğini rivâyet etmiştir: Sonradan îcâd edilen şeyler iki çeşittir: Bir âyete veya bir sünnete, yahud bir esere, yahud da bir İcmâ'a ters düşen bid'at. Bu sapıklık olan bid'atıdır.[50]

İbn-i Hacer, Fethu'l-Bâri'de şöyle demiştir: 'İrbâz b. Sâriye'nin hadîsindeki **sizi işlerin sonradan îcâd edilenlerinden sakındırırım** sözünden sonraki, **zîrâ her bir bid'at bir sapıklıktır** ifâdesi, sonradan îcâd edilen şeyin bid'at diye isimlendirildiğini göstermektedir. **Her bir bid'at bir sapıklıktır** sözü mantûku/açık ibaresi ve mefhûmu yani ma'nâsıyle küllî bir Şer'î kaidedir. Mantûkuyle bunun böyle olması sanki şöyle denilmesi gibidir; şunun hükmü bid'attır, her bir bid'at sapıklıktır, o hâlde bid'at Şerîat'ten olmaz, çünkü Şer'îat'ın tamamı, hidâyettir. Eğer sözü geçen hükmün bid'at olduğu sâbit olursa, iki mukaddime yani öncül sahîh olur ve matlûbu netice verir. **Her bir bid'at bir sapıklıktır** sözüyle anlatılmak istenen, sonradan îcâd edilip de Şerîat'tan ne husûsî ne de umûmî bir yolla delîli bulunmayan şey demektir.[51] (**İbn-i Hacer'in sözü burada bitti**)

İmâm Nevevî, **Tehzîbu'l-Esma ve'l-Lüğât** isimli eserinde şöyle demiştir: Şerîat'ta bid'at, Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem zamanında bulunmayan bir şeyin sonradan ihdâs edilmesi demektir ki, güzel ve çirkin diye ikiye ayrılmaktadır.Abdülazîz b. Abdisselâm **el-Kavâid** isimli kitâbının sonunda şöyle demiştir: Bid'at, vâcib, harâm, mendûb, mekrûh ve mübâh'a ayrılmaktadır. Bundaki yol, Şerîat'in kaidelerine arzedilmesidir. Eğer vâciblik kâidesine dâhil oluyorsa, vâcibdir. (**Abdülazîz b. Abdisselâm'ın sözü bitti.**)

وَاَنْفِقُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا تُلْقُوا بِاَيْدِيكُمْ اِلَى التَّهْلُكَةِ وَاَحْسِنُوا اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“Allâh yolunda (mallarınızı cömertçe harcayarak) **infakta bulunun,** (isrâfa kaçarak yâhut Allâh yolunda cihat ve infaktan geri kalarak) **ellerinizle** (kendinizi) **tehlikeye atmayın ve** (Allâh-u Te‘âlâ’ya karşı) **hüsnü zanda bulunun. Şüphesiz ki Allâh iyilik edenleri sever.”** *(Bakara Sûresi:195)*

İmâm Beyhekî, **Menâkıbu’ş-Şâfiî**de, isnâdıyla İmâm Şâfiî’den, şöyle dediğini rivâyet etti: Sonradan îcâd edilen işler iki kısımdır: Birincisi, bir âyete veyâ bir hadîse, yâhud bir eser’e, yahud da bir icmâa ters düşen şeylerdir ki, işte sapıklık olan bu bid’attır. İkincisi de, îcâd edilen hayırlı şeylerdir. Bunun hakkında âlimlerden hiç birinin muhâlif görüşü yoktur. Bu kınanmayan bir sonradan îcâd edilen şeydir. Ömer radıyallahu anhu Terâvîh namazı için **bu ne güzel bir bid’attir** derken, “önceden mevcûd olmayan, olduğu zaman da kendinde geçmişi inkâr bulunmayan bir îcâd olduğu”nu, kasdetmektedir. Bu, Şâfiî’nin -Allah celle celâlühû ondan râzı olsun- sözünün sonudur. [52] **(Nevevî’nin sözü bitti.)**

Yukarıdaki nakillerden anlaşılmaktadır ki, âlimler bid'atın mahmûd/övülen ve mezmûm/yerilen diye ikiye ayrıldığında ve Hazreti Ömer radıyallâhu anh’in bunu ilk defa konuşan olduğunda söz birliği hâlindedirler ve gene âlimler Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’in **her bir bid'at bir sapıklıktır** sözününâ**mm-i mahsûs** olduğunda da müttefiktirler.

İmâm Şâfi'î şöyle demiştir: Şerîat’tan dayanağı olan her bir şey, Selef onu yapmasa da bid'at değildir. Zîrâ Selef’in onunla amel etmeyi terk etmesi bazen o anda kendileri için mevcûd olan bir ma’zeret sebebiyle, yahud ondan daha üstün bir şey sebebiyle, yahud da onun bilgisi tamamına ulaşmaması sebebiyle olmuş olabilir. **(Şâfi'î nin sözü bitti.)**

İbnü'l-Arabî şöyle dedi: **Bid'at** ve **muhdes,** lafızları veya ma'nâları yüzünden zemmedilen iki lafız değildir. **Bid'at**ın Sünnet'e muhâlif olanı kınanır. Muhdeslerin yani sonradan îcâd edilen şeylerin sapıklığa çağıranları zemmedilir. (**İbnü'l-Arabî'nin sözü bitti.**)

Ulemânın **Her bir bid'at bir sapıklıktır** hadîsinin tahsîs edildiğine, yani sınırlarının daraltıldığına dâir olan görüşlerinin hadîslerden bir çok delîli vardır. (Bunlardan biri de şu hadîsdir:) "Kim İslâmda güzel bir çığır açarsa, onun için o çığırın ecri ve kendisinden sonra onunla amel edecek kimselerin, onların ecrinden hiçbir şey noksan olmaksızın ecri vardır..

Kim de islâmda kötü bir çığır açarsa onun günahı ve kendisinden sonra onunla amel edecek kimselerin günahı, o kimselerin günahlarından hiçbir şey eksilmeksizin onun üzerinedir."[53]

Nevevî şöyle dedi: Hadîsde, hayırlı işleri ilk yapan olmak ve güzel sünnetler îcâd etmeye teşvik ile bâtıllar ve çirkin görülen şeylerden sakındırmak vardır.

Bu hadîsde, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in,**Sonradan îcâd edilen her bir şey bir bid'at, her bir bid'at da bir sapıklıktır** sözünün sınırlandırılması ve bununla anlatılmak istenenin **sonradan îcâd edilen bâtıl şeyler** ile **kınanan bid'atlar** olduğu vardır.[54]

Sindî İbn-i Mâce Hâşiyesinde şöyle demektedir: **Güzel bir sünnet** demek, **uyulacak ve gidilecek güzel bir yol** demektir. **Güzel** ile **kötü**nün arası Şerîat'ın ölçülerine uyup uymamakla ile ayrılır.. (**Sindî'den nakilson buldu.**)

Bu hadîs (ve buna benzer hadîsler) bid'at'in, **hasene** ve **seyyie** diye ikiye ayrıldığını açıkça ifâde etmektedir. **Hasene** şahsı bakımından **bid'at** ise de **nev'i**/türü bakımından, Şer'î bir kâide veya bir âyet yahud, hadîsin geneli altına girmesi sebebiyle meşrû'dur. İşte bundan dolayı **hasene** diye isimlendirilmiştir.

Ve ecri o çığırı açan üzerinde öldükten sonra devâm eder. **Seyyie** de Şerîat'in kaidelerine muhâlif olandır. Kınanan sünnet ve sapık olan bid'at da budur.[55] (**Ğumârî'den nakiller bitti.**)

Bu husûsta geçmiş bir çok büyük âlimden nakil yapılabilir. Lâkin buna lüzûm görmüyoruz.

Mühim Bir Süâl: Râbıta inkârcıları bize sorsalar; Ey Râbıtayı kabûl eden Nakşî Tarîkati mensûbları!.. Yukarıdaki nakillerinizden **bid'atin**, **hasene**/güzel ve **seyyie**/kötü diye ikiye ayrıldığı görülmektedir. Hâlbuki, **Râbıta**'yı kabûl edip onunla amel eden sizlerin imâmlarınızın en büyüklerinden olan İmâm Rebbânî, bunu kabûl etmemektedir; **bid'atin hepsi kötüdür, güzeli olmaz** demektedir;[56] buna ne dersiniz?

Cevâb: Büyük Muhaddis ve Fakih Abdülğenî el-Müceddidî, İbn-i Mâce Hâşiyesi **İncâhu'l-Hâce**'de, Kim bizim bu dîn işimizde ondan olmayan şeyi uydurursa o (uydurduğu) merdûddur hadîsini îzâh ederken şöyle diyor: **Ondan** (dînden) **olmayan şeyi** demek, **dînin vesîlelerinden** (de) **olmadıkça** demektir.

Zîrâ vesîleler, ona (dîne) dâhildir. İşte bundan dolayı, Müceddid (İmâm Rebbânî) -Allah celle celâlühû ondan râzı olsun- dîn işinin vesîleleri olan sarf ve nahiv gibi ilimlerin, Sünnet'e dâhil olduğunu**bid'at** ta'bîrinin bunlar için kullanılmayacağını, söylemiştir. Zîrâ O'na göre, -Allah celle celâlühû Ondan râzı olsun- **bid'at**ta kesinlikle bir güzellik yoktur. İşte bu yüzden O şöyle diyor: Nûru, sabâhın aydınlığı gibi de olsa, **bid'at-i hasene**[57] terk edilir. Çünki **bid'at** kesinlikle Sünnet'i kaldıran bir şeydir. Bir kişi Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yapmadığını yaparsa o hususta ona muhâlif olur. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yaptığını yapmazsa yine öyle olur. (O'na muhâlif olur. İmâm Rebbânî) İşte bundan dolayı, namaza başlarken dil ile yapılan niyyeti men' etti. Zîrâ niyyetin dille yapılması ne Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem, ne Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim, ne de müctehidlerden birinden sâbit olmamıştır.

Âlimlerden **bid'at**-i **hasene**/güzel ve **seyyie**ye ayıran da vardır. Bununla beraber âlimlerimiz şöyle demişlerdir: Helâya girerken önce sol ayağı içeriye sokmak gibi küçük bir şey de olsa, **Sünnet**'i işlemek, medreseler inşâ etmek gibi büyük bir iş de olsa **bid'at-i hasene**den evlâdır, daha iyidir.[58] **(El-Müceddidî'nin sözü bitti.)**

Hâsılı, **bid'atin, hasenesi**/güzeli **olmaz; hepsi, seyyiedir**/kötüdürdiyenler Şer'î ıstılâhı kasdediyorlar; lügat ma'nâsındaki bid'at'i kasdetmiyorlar. **Bid'atin güzeli de vardır** diyenler, Şer'î Istılâhı kasdetmeyip lüğat ma'nâsını murâd ediyorlar. Yani her iki guruba göre de **bid'at-i hasene** Şer'î ma'nâda **bid'at**değildir. İmâm Rebbânî Şer'î ıstılâhı esas alarak Şer'îat'ı ve Sünnet'in temel esaslarına uyan ama şeklen sonradan ortaya çıkan bir şeye **bid'at** demez.

Diğerleri de şeklen sonra ortaya çıkmasından dolayı lügat ma'nâsıyla **bid'at**, Şerîat esasına dayandığından dolayı **hasene** demişlerdir. Kısacası hilâf/anlaşmazlık **lafzî**dir, **ma'nevî** değildir. Esâsda hepsi bir kapıya çıkmaktadır.[59]

Mecmuamızın ileriki sayılarında delîller getirildiğinde de görüleceği ve anlaşılacağı gibi, **Râbıta**'ya Şer'î ma'nâda **bid'at** denemez. Çünki, Kur'ân ve Sünnet'e uymayan bir yanı bulunmadığı gibi, onlarla emredilen zikrin vesîlesi olmanın yanında, Şer'î delîllerden bir nicesinin umûmu/geneli ve kapsamı çerçevesinde düşünülebilecekleri çok açık ve esaslı dayanakları vardır.

Altıncı Nokta

Tekfîrde Lüzûmlu Dayanak Nedir?

Bir kimseyi kâfirlik veya müşriklikle suçlamak için lâzım olan yeterli delîl nedir?

Bunun için te'vîl/yorum kaldırmayacak seviyede **açık âyet** veya yine **te'vîl götürmez mütevâtir Sünnet**, yahud **İcmâ**''a ihtiyac vardır. Başka şekilde, Kıyâslarla veya ictihâdlarla, hele Kıyâs ve ictihâd bile olmayan saçmalamalarla bir işe **küfür** veya **şirk**, bunu gördükleri kimseye kâfir veya müşrik diyenler, ya câhil ahmaklar veya hâin zındıklardır. Mütevâtir olmayan ve başka şekilde te'vîl edilemiyen sahîh hadîslerle Ehl-i Sünnet'in cumhûruna göre kesin harâmlık bile sâbit olmaz, sadece mekrûhluk ve inançlaştırma bahis mevzûu ise küfre sokmayan bid'at hâsıl olur. Ya, câhil ve sapık Râbıta düşmanlarının yaptıkları gibi abuk subuk yorumlamalarla olursa? Bu, düpedüz Allah celle celâlühû ve Resûlü ile alay etmek olur.

Şunların hâlleri berbat… Câhillikleri ma'zeret olarak kabûl edilmezse işleri hepten kül…

Yedinci Nokta

Her Mes'elenin Delîli İllâ da Mantûk mu Olmalıdır?

Başka bir tâ'bîrle, ona âid husûsî bir ibâre midir? Hayır… Bir husûsun delîli illâ da onun için getirilen ibâre değildir. Bu dediğimizi daha iyi anlayabilmek için aşağıdaki soruyu cevâblandırmamız lâzımdır; **Sözün ma'nâsını anlama kaç şekilde olur**? veya, **bir sözden bir ma'nâyı anlamanın kaç yolu vardır**? Dört şekilde olur; veya dört yolu vardır;

Bir: Söz, ma'nâyı, nazmı (kendi dizilişi) ile gösteriyor ve o ma'nâ için getirilip söylenmiş ise, bu, **ibaresiyle** (ma'nâyı) gösterendir.

İki: Değilse, yani bir ma'nâyı göstermek için söylenmemişse, fakat yine de o ma'nâyı nazmıyla gösteriyorsa, **işaretiyle** o ma'nâyı gösterendir.

Üç: Eğer söz, nazım (kendi dizilişi) ile bir ma'nâyı göstermiyor fakat lügatin mefhûmu (dilden anlaşılan ma'nâ) ile gösteriyorsa, **delâletiyle** o ma'nâyı gösterendir.

Dört: Değilse, (yani, ma'nâ lüğatten de anlaşılmıyorsa), **iktizası ile** o ma'nâyı gösteren bir lafız olur. (Yani, sözde o ma'nâ gözükmese de lafız o ma'nâyı gerektirir.)

Dolayısıyla, **Râbıta**'nın meşrû'luğu için illâ ona âid husûsî bir ibâre aramak, bu yoksa, diğer yollara bakmadan onu reddetmek ya câhillik veya hâinlikdir. Câhil olanlar, ibâre ma'nâsının dışındaki diğer üç ma'nâyı görmeyip, meselâ, **bunun neresi Râbıta delîli**? diyebilirler. Zîrâ bu onların cehâlet ve ona paralel olan idrâksizliklerinin muktezasıdır. Bu gibi gülünçlüklere sıkça rastlamaktayız... Delîl isterlerken illa, **ibâresiyle** delâlet eden delîl isterler. Ama kendileri delîl getirirlerken bu dördün de dışına çıkarak kısmen zann ifâde eden Kıyâsın hiçbir şey ifâde etmeyen (hattâ yalan ifâde eden) batılıyla insanları **şirk** ve **küfür**le suçlayabilirler…

Sekizinci Nokta

Sözün Açık Veya Kapalı Oluşu Kaç Çeşittir?

Lafzın/sözün ma'nâsı, eğer açıksa, ya, **tahsîs**/sınırlandırma kabûl eder veya etmez. Ederse, ma'nâsının açıklığı, ya sırf sîğesi (kalıbı) sebebiyledir, ki o zaman **zâhir** (açık)dir; Veya (sırf sîğesi sebebiyle) değildir, ki o takdîrde **nass**dır. Lafızda te'vîl ve tahsîs ihtimâli yoksa, ya nesh kabûl eder veya etmez. Ederse, **mufesser**dir/tefsîr edilendir. Kabûl etmezse **muhkem**dir.

Eğer lâfzın ma'nâsı gizli kaldıysa, bu kapalılığı, ya sîğeden başka bir şey sebebiyledir, ki, bu **hafî**dir**,** yahud sîğeden dolayıdır, ki bu da, eğer düşünmekle idrâki mümkin ise, **müşkil**, değilse, açıklanması, (başka delîllerle) umulan bir şeyse **mücmel**, değilse, **müteşâbih** olur.

Ayrıca, Lâfzın ma'nâda kullanılması, ya **hakîkattır**, veya **mecâz**dır. Bu ikisinden her birinin murâdı açıksa **sarîh**, kapalıysa, **kinâye** olur.[60]

Râbıta inkârcıları, onun meşrû'luğu için illâ apaçık delîl isterler. Oysa ilimde mu'teber olan delîllerin hepsi aynı açıklıkta değildir. Kimileri kısmen kapalı delîllerdir. Şunların hepsi de delîl olmaya elverişlidir.

Lâkin yapılan sınıflama, bilhassa iki noktada mühimdir: **Birincisi**: Bunlardan her birinin bir husûs için delîl oluşunu inkâr etmenin hükmü ayrıdır. **İkincisi**: Şunların kendi ayarında zıd delîl bulunması hâlinde tevakkuf edilmesi, ikisininde i'tibârdan düşmesi, daha açık başka zıdd delîllerle teâruz/çelişki ânında da, daha açık olanların tercîh edilmesi gerekir.

Râbıta kendinden daha açık veya kendine denk hangi delîlle çelişmektedir? Bu ortaya konulmadıkça, onun meşrû'luğuna dâir getirilen delîllerin şu yollarla delîl olamayacakları gösterilemedikçe, yapılacak her bir karşı çıkmanın câhillikten veya sapıklıktan doğduğu inkâr edilemeyecektir.

Halbuki biz, Râbıta inkârcılarında bu dediklerimizin hiçbirini göremiyoruz.

Dokuzuncu Nokta

Sükûtî İcmâ' Bir Hüküm Bildirir mi?

Evet, **Sükûtî İcmâ'**, Sözlü İcmâ' seviyesinde değilse de birçok âlime göre bir hüküm bildirir.

Alâuddîn Buhârî şöyle diyor: **Ruhsat icmâ'ı**nın bu ismi alması, âlimlerin tamâmının fâsıklık ve dîn işlerinde kusûr etmekle suçlanmalarından korunmuş olmak için zarûret icâbı icmâ' kabûl edilmesi sebebiyledir.[61]

Mes'elenin sûreti/şekli şudur: Bir asırda Ehl-i Hall ve Akd'dan[62] bir kimse, bir mes'elede, bu mes'ele üzerinde mezheblerin hükmü yerleşmeden evvel bir hükme kanâat getirse, şu kanâat, asrının ahâlisi arasında yayılsa, üzerinden düşünme zamânı geçse ve ona muhâlif biri ortaya çıkmasa, bu ashabımız(Hanefî âlimlerin)in çoğuna göre kesin bir **İcmâ'** olur. Fiil/iş de böyledir.

Ya'nî İcmâ' ehlinden birisi bir iş yapsa, onu zamânının âlimleri bilse hakkında düşünme müddeti geçtikten sonra ona hiçbir kimse karşı çıkmasa bu onlar tarafından şu işin mubâh olduğuna dâir bir icmâ' olmuş olur. Buna, onu kabûl edenlere göre **Sükûtî İcmâ'**/susmakla olan icmâ' ismi verilir.[63] (**Alâuddîn Buhârî'nin sözü bitti**.)

Râbıta amelini/işini yapan veyâ yapılmasını emreden bir değil sayılamayacak âlimler, ârifler ve sâlihler olmuştur… **Râbıta**, Müctehidler, Fakîhler Muhaddisler, Müfessirler ve Akâid âlimlerinin bol olduğu zamanlarda hemen hemen herkesin bildiği ve şâhid olduğu bir seviyede şöhretle işlenmekteydi. Buna rağmen, **Râbıta**'ya karşı gelen veya onu **şirk** yâhud **bid'at** diye vasfeden hiçbir ilim sâhibi bilinmemektedir. Bu da bir **Sükûtî İcmâ**dır.

Zamânımızın akıl, ilim, hidâyet ve edeb müflislerinin söylemekte olduklarının ise bizce peş paralık bir kıymeti bile yoktur…

Onuncu Nokta

Sâlihlerin Örf ve Âdeti Meşrû'luk İfâde Eder mi?

Evet, eder. Nitekim bu husûs, Usûl-i Fıkıh kitablarında,[64] birtakım müstakıl risâlelerde,[65] Eşbâh ve Mecelle gibi Küllî veya Ekserî kâidelerden de bahseden eserlerde[66] etraflıca anlatılır.

Mü'minlerin güzel gördüğü, Allah celle celâlühû katında da güzeldir.[67] Örf ile sâbit olan Şer'î bir delîl ile sâbit olmuştur.[68] Örf ile sâbit olan Nas ile sâbit olmuş gibidir.[69] **Örf**ün makbûl olmasının da elbette şartı vardır: Nassa muhâlif **örf**e i'tibâr edilmez.[70]

Netîce

İşte size tam on tane usûl kâidesi... Bunlar çerçevesinde de işte size **meşrû**' bir amel; **Râbıta**... Bahsi geçen âyetler, hadîsler ve fıkhî istinbâtlar dâiresindeki şu kâidelerin veya Râbıtanın bunlar çerçevesinde olduğunun yanlışlığı isbât edilmedikçe, onu inkâr etmek, en hafîfinden hevâ ile amel etmektir. Nefse ve hevâya tapınmaktır da diyebilirsiniz. Âbidler, ârifler ve zâhidler topluluğu olan Sûfiyye tâifesi gibi salâh ve takvâda mü'minlerin nümûneleri olan nezîh zâtların **örf**ü hâline gelen **Râbıta** Allah celle celâlühû katında da elbette güzeldir.

Kaynaklar

35 Bakara:117, En'âm: 101

36 İsnadı sahîhtir. Ebû Dâvûd, es-Sünne (4607), Tirmizî el-İlm (2676), Tirmizî **bu hadîs hasen ve sahîh**tir demiştir. İbn-i Mâce Mukaddime (42, 43), Ahmed İbn-i Hanbel (4/126,127), Hâkim (1/95,1/96), Hâkim, bu hadîs illeti olmayan sahîh bir hadîstir, dedi ve Zehebî O'na muvâfakat etti.

37 Müslim, Zekat (69/1017)

38 Buhârî, Terâvîh Namazı (2010)

39 Önceki hadîsin kendisi (Ebû Dâvûd ve Tirmizî hadîsi)

40 Ahmed İbn-i Hanbel (5/382), Tirmizî, Menâkıb (3662, 3805), İbn-i Mâce (97),

Taberânî el-Kebîr (8426), İbn-i Hibbân (İhsân-6863)

41 En-Nihâye fî Ğarîbi'l-Hadîs: (1/106, 1/107)

42 El-Mısbâhu'l-Münîr: (38). El-Mektebetü'l-ilmiyye Beyrut.

43 Feyrûz Âbâdî, Kâmûs-i Muhît, (b,d,a) maddesi, (907) Müessesetü'r-Risâle

44 Müslim Cumu'a: (43/867)

45 Ahkâf 25

46 Sahîh-i Müslim, Nevevî şerhi ile beraber (6/154-155)

47 Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem (397, Darü'l-Fürkân-Ürdün)

48 Fethu'l-Bârî (13/266, 13/267), Reyyan Baskısı

49 Ebû Nüaym, Hilyetü'l-Evliyâ (9/113)

50 Fethu'l-Bâri (13/267)

51 Fethu'l-Bâri (13/267-13/268)

52 İmâm Nevevî, Tehzîbu'l-Esma ve'l-Lüğât: 3/22-23

53 Müslim, Zekât (1/1017), Nesâî, Zekât (5/75-77), İbn-i Mâce, Mukaddime (203)

Cerîr b. Abdillâh el-Becelî'den

54 Sahîh-i Müslim, Nevevî Şerhi ile (1/226-227)

55 Ğumârî'nin İsmi geçen risâlesinden hulâsa

56 İmâm Rabbânî, Mektûbât:1/159-160, 186. Mektûb

57 Allahu a'lem, vesîlelerden olmamasına rağmen isâbetsiz olarak, vesîle kabûl edilip kendisine **hasene**/güzel denilen **sonradan îcâd edilen şeyler**i kasdediyor. Namaz niyyetinin dille yapılması ve kefene yapılacak ilâve, açıktır ki, niyetin ve kefenin vesîlelerinden değildirler, ve bu hususlardaki sünneti ortadan kaldırmaktadırlar. Ama O, buna rağmen bunların **güzel** bulunmasına -haklı olarak- bir ma'nâ veremiyor. Bunların **hasene** diye isimlendirilişleri, **bid'at**i, **hasene** ve **seyyie**ye ayıranların ta'rîfine de uymuyor.

58 İncâhu'l-Hâce:3

59 Bu **bid'at** husûsunda Allâme Leknevî'nin, **İqâmetü'l-Hucceh** isimli kıymetli bir risâlesi vardır.

60 Her hangi bir Usûl-i Fıkıh kitabının Hakîkat, Mecâz ve Kinâye bahisleri.

61 Ya'nî, âlimlerin susup da inkâr etmedikleri bir söz veya işin biz yanlış olduğunu kabûl edecek olursak, şu âlimlerin tamâmını **fâsık olmak** ve **dînî işlerde kusûr işlemek**le suçlamış oluruz. Bu ise kesinlikle yanlıştır. Şu yanlıştan sakınmış olmak için de onların bu susmasını bir **icmâ'** olarak kabûl etmeye mecbûruz.

62 Mü'minlerin müşkillerini/problemlerini ve işlerini Şer'î ölçüler içinde çözen ve karâra bağlayan, onlar tarafından tabiî olarak dînî liderler kabûl edilen Rabbânî âlimler topluluğu

63 Alâuddîn Buhârî, Keşfu'l-Esrâr alâ Usûli'l-Pezdevî: 3/228

64 Alâuddîn Buhârî, Keşfu'l-Esrâr:2/95, Lafızların hakîkatlarının kendisiyle terk edileceği şeyler bahsi.

65 İbn-i Âbidîn, Neşru'l-Arf fî Binâi Ba'zı'l-Ahkâmi ale'l-'Urf, Mecmûatü'r-Resâil:2/ 114

66 İbn-i Nüceym, El-Eşbâh ve'n-Nezâir, Altıncı Kâide:1/126-139, Mecelle-i Ahkâm-i Adliye:36,37ve 38. maddeler.

67 Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned, Abdullah İbn-i Mes'ûd'dan, mevkûf olarak. Tahrî ci ileride etraflıca gelecek.

68 Şerh-i Eşbâh'ı Bîrî'den naklen, İbn-i Âbidîn, Neşru'l-Arf fî Binâi Ba'dı'l-Ahkâmi ale'l-'Urf, Mecmûatü'r-Resâil:2/115,

69 Mebsût'tan naklen, İbn-i Âbidîn, Neşru'l-Arf fî Binâi Ba'dı'l-Ahkâmi ale'l-'Urf, Mecmûatü'r-Resâil:2/115,

70 İbn-i Hümâm'dan naklen, İbn-i Âbidîn, Neşru'l-Arf fî Binâi Ba'dı'l-Ahkâmi ale'l-'Urf, Mecmûatü'r-Resâil:2/115,

Prof. Dr. Volkan TUZCU

AĞZIMIZIN TADINI BİLİYOR MUYUZ ?

Tat duyumuz hayatımızda önemli rol oynamaktadır. Dilimizdeki minik tat duyu reseptörleri ile daha yutmadan ağzımıza aldığımız şeyler hakkında bilgi sahibi oluruz. Rabbimizin bize bahşettiği bu önemli nimetin arkasında nice hikmetler bulunur.

Acı, tatlı, ekşi, tuzlu temel tatlarının yanında tabii bunların farklı karışımlarının tatlarını da ayırt edebilmekteyiz. Tat duyusunu, tat tomurcuklarında bulunan ilgili tat reseptörlerinin uyarılması başlatır ve kimyasal ve elektriksel bileşenlerden oluşan uyarı daha sonra sinirler aracılığı ile beyindeki talamusa, daha sonra da beynin en dış kısmı olan kortekse ulaşır. Sonuçta tüm bu farklı tatlar elektriksel uyarılar haline dönüşür ve ancak beyinde tat algısı olgunlaşır. Aslında bu durum görme, koku alma gibi diğer duyulardan da farklı değildir. Tüm duyularımız, algı reseptörlerinden beynimize giden sinir ağlarındaki elektrik uyarıları ile iletilir. Bütün bu farklı algıların beynimize çok benzer şekilde iletildiği halde sonuçta bu denli farklı özelliklere bürünmesi büyük hikmetlere işaret eder.

Kendine has cazip bir tadı olan suyun uyardığı tat reseptörlerimizden çıkan sinirleri, acı tat reseptörlerinden çıkan sinirlerle değiştirsek acaba ne olurdu ? Tabii ki o zaman suyu acı olarak algılayacaktık. Şimdi bize çok güzel gelen aynı su bize acı ve itici gelebilecekti. Vakıa Suresinde (68-70) bu konuya çok mucizevi ifadelerle işaret edilmektedir: "Siz, içmekte olduğunuz suyu gördünüz mü? Sizler mi, onu yağmur bulutundan indiriyorsunuz, yoksa onu indiren Biz miyiz? **Şayet** dileseydik onu tuzlu kılardık, teşekkür edenlerden olmalı değil miydiniz?" Yani Rabbimiz dileseydi bizim **çok** ihtiyacımız olan aynı suyu, kötü bir tat oluşturacak **şekilde** başka tat reseptörlerinin uyarılmasını murad edebilirdi. O zaman suyu adeta acı bir ilacı içer gibi içmek zorunda kalırdık. Demek ki, bizim için faydalı olan yiyeceklerimizin birbirinden ayrı güzellikteki tatlarını düşünüp yediklerimizi de, bunların tatlarını da, bizleri de yaratının aynı olduğunu tefekkür ederek bize verilen nimetleri yine bizi yaratının belirlediği sınırlar **çerçevesinde** tüketmeliyiz.

Tabiattaki diğer canlılarda bulunan tat duyuları ile ilgili insandakinden **çok** farklı ilginç **örnekler** mevcuttur. **Örneğin** nehirlerin dip kısmında yaşayan kedi balıkları bulanık suyu olan bir ortamda yaşarlar ve tat duyularını sadece dilleri ile değil tüm vücudları ile alırlar. Vücudlarının tamamı tat reseptörleri ile dolu olan bu balıklar adeta yüzen dil gibidir. Bizim yaklaşık 10,000 adet tat tomurcu**ğumuz** varken, kedi balıklarında bu sayı 250,000 dir. **Örneğin** bir içecekten 1 damla bir havuz dolu suya düşse kedi balıkları bunu algılayabilir. Sinekler ve kelebekler ise ayaklarındaki reseptörlerle tat duyusunu algılar. Bu sayede **üzerine** kondukları **şe**ylerin tadını hemen alır ve beğenmeyip yemeye uygun bulmazlarsa uçup giderler.

Genelde hepimiz ağzımızın tadını biliyoruz. Ama bizim asıl vazifemiz ve yaratılış gayemize de uygun olan, sadece ağzımızın tadını değil, daha **önemlisi** ağzımızın tadını vereni de bilmektir.

Hikmetli Sözler

"Evden önce komşu, yoldan önce de arkadaş edin."

Lokman Hekim

"Ecel gelip çatmadan yapabileceğiniz iyiliği hemen yapınız."

Hz. Osman (Radıyallahü anh)

"Şeytan insanların rengini ortaya çıkartmak için yaratıldı"

Mahmud Efendi hazretleri (Kuddise sirruhu)

"Ey İnsan! Etrafındakilerin çokluğuna bakıp da aldanma. Çünkü yalnız ölecek, yalnız kabre girecek ve kabirden yalnız kalkıp hesabını yalnız vereceksin."

Hasan-ı Basrî (Rahmetullahi aleyh)

"Sende bulunduğu zaman gizli kalmasını istediğin şeyi, başkalarında görünce ifşa etme.

Hamdun Kassar

"Kılıç kınından Çıkmadıkca it sürüsü dağılmaz."

Sultan II. Mahmud Han

"Bunu hiç unutma evlat; Batı hiçbir zaman medeni olmamıştır..."

Aliya İzzetbegovic

"Tükürün milleti alçakça vuran darbelere!
Tükürün onlara alkış dağıtan kahpelere!

Mehmet Âkif Ersoy

RECEB-İ ŞERÎF AYININ ORUÇLARI, NAMAZLARI, DUÂLARI VE ZİKİRLERİ

Receb-i Şerîf'in Üç, Dört ve Beşinci (31 Mart Cuma, 1 Nisan Cumartesi ve 2 Nisan Pazar) **Günlerinde, On Üç, On Dört, On Beşinci** (10 Nisan Pazartesi, 11 Nisan Salı ve 12 Nisan Çarşamba) **Günlerinde, Yirmi Üç, Yirmi Dört ve Yirmi Beşinci** (20 Nisan Perşembe, 21 Nisan Cuma ve 22 Nisan Cumartesi) **Günlerinde Kılınacak Bir Hâcet Namazı:**

Emîrü'l-müminîn **Ali ibni Ebî Tâlib** *(Kerremallâhu Vechehû)*den nakledilen ve "**Üveys el-Karanî** (Veysel Karânî) *(Radıyallâhu Anh)*ın namazı" diye bilinen bu hâcet namazını başlıkta geçen günlerin birinde kılmak isteyen kişi, geceden oruca niyet eder ve zikrolunan günlerde oruçlu olur, işraktan sonra gusül abdesti alır ve kimseyle konuşmaz.

Zevalden önce (kuşluk vaktinde) dört rekâtta bir selâm vererek on iki rekât kılar. İlk dört rekâtta Fâtiha'dan sonra Kur'ân-ı Kerîm'den kolayına gelen âyet-i kerîmeleri okur, bu dört rekâtı bitirince 70 kere:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ، لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ.»

"Gerçek varlık olan ve her şeyi açığa çıkaran o Yüce Pâdişah olan Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilâh yoktur, O'nun benzeri hiçbir şey yoktur ve hakkıyla işiten de, gören de ancak O'dur." zikrini söyler.

İkinci dört rekâtın her rekâtında Fâtiha'dan sonra üç kere Nasr Sûresi'ni okur, selâmdan sonra ise 70 kere: «أَقْوَى مُعِينٍ وَأَهْدَى دَلِيلٍ بِحَقِّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ.»

"Ey en güçlü yardımcı ve en iyi yol gösterici olan Allâh! 'Ancak Sana kulluk ederiz ve ancak Senden yardım dileriz.' âyet-i kerîmesinin hakkı için (duâmı kabûl et)**."** duâsını okur.

Üçüncü dört rekâtta ise Fâtiha'dan sonra üç kere İhlâs Sûresi'ni okur, selâmdan sonra 70 kere Elemneşrah Sûresi'ni okur, sonra sağ eliyle göğsünü sıvazlayarak secdeye varır ve orada hâcetini **Allâh-u Te'âlâ**'dan diler, hangi hâceti olursa olsun **Allâh-u Te'âlâ**'nın lütfu keremiyle elbette o murâdı yerine getirilir. *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:55-56)*

Recep Ayının Başında (Özellikle İlk Gecesi Olan 28 Mart Salıyı 29 Mart Çarşambaya Bağlayan Gece), Ortasında (Özellikle 15. Gecesi Olan 11 Nisan Salıyı 12 Nisan Çarşambaya Bağlayan Gece) ve Sonunda (Özellikle 27.Gecesi Olan 23 Nisan Pazarı 24 Nisan Pazartesiye Bağlayan Gece) Kılınacak Bir Namaz:

Hadîs-i şerîfte: "Recep ayında otuz rekât namaz kılan kişiye cehennemden berâat verileceği, cennetin vâcib kılınacağı, Sırat'tan geçiş sağlanacağı ve münâfıklıktan berâat verileceği, zîrâ münâfık olanların bu namazı kılmaya muvaffak kılınamayacağı." gibi daha birçok müjde zikredilmiştir.

Bu namazın hangi günlerde nasıl kılınacağını ve her on rekât sonunda hangi zikirlerin okunacağını öğrenmek için mutlaka ***"Receb-i Şerîf Risâlesi"***nin 220-228. (yeni baskının 242-250.) sayfalarını gözden geçiriniz. Sizden ricam mutlaka bu namazı ihmâl etmeyiniz. Zîrâ İslâm'da münâfıklıktan berâat almaktan daha mühim hiçbir şey olamaz.

Receb-i Şerîf'in Onuncu (7 Nisan Cuma) **Günü Hayırlı Kazâ ve Kader İçin Okunacak Duâ:** Tâbi'înin ulularından olan ve muhaddisler nezdinde sika (güvenilir) kabul edilen **Kays ibni Abbâd** *(Radıyallâhu Anh)*: "**Allâh-u Te'âlâ**'nın dilediğini silip, dilediğini sâbit bırakacağı(nı açıkladığı Ra'd Sûresi'nin 39. âyet-i kerîmesinin tecellî edeceği yâni senelik kazâ ve kaderlerinden silinecek ve kalacak şeylerin belirleneceği) gün Receb-i Şerîf'in onuncu günüdür." demiştir. *(Mer'î ibnü Yûsuf el-Makdisî, sh:58; Taberî, Câmi'u'l-beyân, 13/170; Sa'lebî, el-Keşfü ve'l-beyân, 5/299; İbnü 'Atiyye, el-Muharrar, 3/317; Ebû Hayyân, el-Bahru'l-muhîd, 5/388; Kurtubî, Câmi'u lî-ahkâmi'l-Kur'ân, 9/332; Süyûtî, ed-Dürrü'l-mensûr, 4/661)*

Câhiliyyet ehli Receb-i Şerîf'in onuncu gününü tâkip ederler ve zâlimlerinin hakkında o saatte duâ ederlerdi ve kabul görürlerdi. Onların bu hususta çok meşhur haberleri vardı ki **İbni Ebi'd-dünyâ** ***"Kitâbu Mücâbi'd-da've"*** gibi eserlerinde açıklamıştır.

Bu durum **Ömer ibni'l-Hattâb** *(Radıyallâhu Anh)*a aktarıldığında **Ömer** *(Radıyallâhu Anh)*:

«إِنَّ اللهَ كَانَ يَصْنَعُ بِهِمْ ذٰلِكَ لِيَحْجِزَ بَعْضَهُمْ عَنْ بَعْضٍ، وَإِنَّ اللهَ جَعَلَ السَّاعَةَ مَوْعِدَهُمْ، وَالسَّاعَةُ أَدْهٰى وَأَمَرُّ.»

"**Allâh-u Te'âlâ** onları birbirinden engellemek için bâzı vakitlerde birbirleri hakkında duâlarını kabul ederdi, ama haklarını tam olarak birbirinden almalarını kıyâmete bıraktı, kıyâmet ise daha dehşetli ve daha acıdır." buyurdu. *(İbnü Receb, Letâifü'l-me'ârif, sh:126)*

Dolayısıyla bugünde hayırlı kazâ ve kaderler için çok duâ etmek, hâcet namazı kılmak, duânın kabûlü için de işrak, kuşluk vakitleri, ezan saatleri, farz namazların peşindeki anları kollamak ve o kabul saatlerinde **Allâh-u Te'âlâ**'ya ihlâsla yalvarmak lâzımdır.

Berâat Gecesi'nde ve bugünde şu duânın tekrar tekrar okunması fazîletli görülmüştür:

«اَللّٰهُمَّ إِنْ كَتَبْتَنِي شَقِيًّا فَاكْتُبْ سَعِيدًا، وَامْحُ اسْمِي عَنْ دِيوَانِ الْأَشْقِيَاءِ وَسَمِّنِي تَقِيًّا وَارْزُقْنِي آيَةَ الْأَنْبِيَاءِ وَانْصُرْنِي عَلٰى جَمِيعِ الْأَعْدَاءِ وَاحْشُرْنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي زُمْرَةِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، وَأَعِذْنِي مِنْ دَرْكِ الْأَشْقِيَاءِ، إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ!»

"Ey Allâh! Eğer beni bedbaht (sonu kötü) **yazdıysan bahtiyar yaz, adımı kötülerin dosyasından sil ve beni takvâ sâhibi biri olarak kayda geçir. Sen bana Enbiyâ** (Sûresi)**nin** (101.) **âyetin**(de, haklarında güzel karar geçtiğini bildirdiğin kulların arasına girmey)**i nasîb et, bütün düşmanlarıma karşı bana yardım et, kıyâmet günü beni peygamberler Aleyhimüsselâm zümresinde haşret, kötülerin derekesin**(e düşmek)**den beni muhâfaza et. Şüphesiz duâları hakkıyla işiten ancak Sensin. Ey acıyanların en merhametlisi! Rahmetinle** (duâmı kabûl et)**."**

Bu duâyı Berâat Gecesi 300 kere okuyanın her istediğini **Allâh-u Te'âlâ**'nın yerine getireceği nakledilmiştir. *(Fezâilü'l-eyyâm, Veliyüddîn er-Ruhâvî el-Mahmûdî, sh:195 -Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi Kısmı, no:156'da kayıtlı nüsha-)*

Receb-i Şerîfin On Beşinci Gece (11 Nisan Salı gününü 12 Nisan Çarşamba gününe bağlayan gece) **Namazı:**

1) Enes *(Radıyallâhu Anh)*dan merfû'an rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh**ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Her kim Receb'in yarı** (on beşinci) **gecesinde on dört rekât kılar; her rekâtta, bir Fâtiha, yirmi İhlâs, üçer kere de Felak ve Nâs sûrelerini okur, namazını bitirince bana on kere salât okur sonra da otuzar kere tesbîh, hamd, tekbîr ve tehlîlde bulunursa, yâni:**

«سُبْحَانَ اللهِ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ، اَللهُ أَكْبَرُ، لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ.»

'Allâh'ı noksanlıklardan tenzîh ederiz. Bütün hamdler Allâh'a mahsustur. Allâh en büyüktür. Allâh'tan başka ilâh yoktur.' derse, Allâh-u Te'âlâ o kişinin sevaplarını yazmak ve Firdevs (cennetin)**de kendisi için ağaçlar dikmek üzere ona bin melek yollar.**

O geceye kadar yaptığı bütün günahları siler, bir dahaki seneye kadar da onun üzerine hiçbir günah yazmaz. Bu namazda okuduğu her harfe karşılık kendisine yedi yüz hasene yazar, her rukû ve secdesine karşılık cennette ona yeşil zebercedden on kasr (köşk) **binâ eder. Her rekâta mukābil cennette ona kırmızı yâkuttan on şehir verir. Bir melek gelip, elini omuzları arasına koyarak: 'Geçmiş günahların muhakkak bağışlandı, ameline yeniden başla.' der."** *(Cûzekānî, Süyûtî, el-Le'âlî, 2/57)*

2) Receb'in yarı (on beşinci) gecesi, bir Fâtiha, on İhlâs ile yüz rekât kılınıp, peşine bin kere istiğfarda bulunmak, teşvik edilen amellerdendir. *(Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l esrâr ve celîletü'l-ezkâr, sh:67)*

3) Muhammed ibni Hatîriddîn Hazretleri'nin nakline göre; Receb'in on beşinci gecesi beş selâmla on rekât kılınır, her rekâtta Fâtiha'dan sonra otuz kere İhlâs Sûresi okunur, namaz bitince yüz kere: "Estağfirullâh" denilerek **Allâh-u Te'âlâ**'dan mağfiret talep edilir. *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:57)*

Receb-i Şerîfin On Beşinci Günü (12 Nisan Çarşamba günü) **Namazı:**

1) Muhammed ibni Hatîriddîn *(Rahimehullâh)*ın nakline göre; Receb'in on beşinci günü işraktan sonra yirmi beş selâmla elli rekât kılınır, her rekâtta Fâtiha'dan sonra birer kere İhlâs ve Mu'avvizeteyn (Felak-Nas) sûreleri okunur, daha sonra secdeye varılarak şu duâ okunur:

«اَللّٰهُمَّ لَكَ صَلَّيْتُ وَلَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ اٰمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، فَارْحَمْ ذُلِّي وَكَبْوَتِي لِوَجْهِي وَانْفِرَادِي وَخُشُوعِي وَخُضُوعِي وَتَضَرُّعِي وَتَحَيُّرِي وَفَقْرِي وَفَاقَتِي، وَاجْعَلْ لِي فَرَجًا وَمَخْرَجًا مِنْ هَمِّي بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ!»

"Ey Allâh! Yalnız Senin için namaz kıldım, ancak Sana secde yaptım. Sadece Sana îmân ettim, bir tek Sana tevekkül ettim. O hâlde Sen benim Senin huzûrunda alçalmama, yüz üstü kapanmama, yalnız kalmama, boyun kırmama, yalvarıp yakarmama, şaşkınlığıma, ihtiyaç ve zarûretime acı da bana dertlerimden bir çıkış ve kurtuluş nasîb et. Ey acıyanların en merhametlisi! Rahmetinle (duâmı) **kabûl eyle!"** *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:57)*

2) Receb-i Şerîf ayının on beşinci gününde bir Fâtiha ve bir İhlâs ile elli rekât kılmak da teşvik edilen amellerdendir. Bu rivâyette Felak-Nâs sûreleri ilâve edilmemiştir. Gücü az olanlar bununla da amel edebilir. *(Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l esrâr ve celîletü'l-ezkâr, sh:67)*

Mİ'RÂC GECESİ VE GÜNÜNÜN FAZÎLETİ

(23 Nisan Pazar gecesi ve 24 Nisan Pazartesi günü)

Selmân-ı Fârisî *(Radıyallâhu Anh)*ın rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh**ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Receb**(-i Şerîf) **ayında bir gün ve bir gece vardır ki, o günü oruçlu geçirip, gecesini ibadette kāim olan kişi, zaman olarak yüz seneyi oruç, yüz seneyi de** (gece ibâdetinde) **kıyamla geçirmiş gibi olur. O gün Receb'in bitmesine üç** (gün ve gece) **kaladır. Muhammed**ﷺ **de o gün** (peygamber olarak) **gönderilmiştir."** *(Beyhakî, Fedâilü'l-evkāt, no:11, sh:95-96; Şu'abü'l-îmân, no:3530, 5/345; İbnü 'Asâkir, el-Emâlî, Fadlu Receb, sh:6; Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/332; İbnü Hacer, Tebyînü'l-'aceb, sh:58; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, no:4381, 3/142)*

Enes *(Radıyallâhu Anh)*ın rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte de **Rasûlüllâh**ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Receb'de bir gece vardır ki onda amel edene yüz senelik haseneler yazılır. O** (gece) **Receb'in bitmesine üç** (gece) **kaladır."** *(Beyhakî, Fedâilü'l-evkāt, no:12, sh:97; Şu'abü'l-îmân, no:3531, 5/346; Ebu'l-Kāsım ibnü 'Asâkir, el-Emâlî, Fadlu Receb, sh:6)*

Receb-i Şerîf'in Yirmi Yedinci (Mi'râc) **Gecesi** (23 Nisan Pazar gününü 24 Nisan Pazartesi gününe bağlayan gece) **Namazları:**

1) Enes ibni Mâlik *(Radıyallâhu Anh)*ın rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh**ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Recebde bir gece vardır ki onda amel edene, yüz senelik haseneler yazılır. O, Receb'in bitmesine üç** (gece) **kaladır. Her kim o gecede on iki rekât kılar, her rekâtta bir Fâtiha ve Kur'ân'dan bir sûre okur, her iki rekâtta** (oturup) **teşehhüt okur ve sonlarında selam verirse, sonra yüz kere:**

«سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ.»

'Allâh-u Te'âlâ'yı tesbih eder ve O'na hamdederim. Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilâh yoktur. Allâh-u Te'âlâ her şeyden büyüktür.' deyip, yüz kere de istiğfarda bulunur, sonra da Nebîﷺ**e yüz defa salât okursa ve ardından bu kişi dünyâdan yâhut âhiretten dilediği herhangi bir hususta kendisi hakkında duâda bulunursa, bir de sabah oruca niyet ederse, bir mâsiyet** (günah) **ile alâkalı duâ yapmış olmadıkça, gerçekten Allâh-u Te'âlâ onun bütün duâlarını kabûl eder."** *(Beyhakî, Fedâilü'l-evkāt, no:12, sh:97-98; Şu'abü'l-îmân, no:3531, 5/346; İbnü 'Asâkir, el-Emâlî, Fadlu Receb, sh:6)*

2) Merfû bir haberde şöyle gelmiştir: **"Her kim, Receb'in yirmi yedinci gecesi iki rekât kılıp her bir rekâtta bir Fâtiha ve yirmi kere İhlâs sûrelerini okur, namazı bitirince, Rasûlüllâh**ﷺ**e on kere salâvat getirdikten sonra:**

«اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمُشَاهَدَةِ أَسْرَارِ الْمُحِبِّينَ وَبِالْخَلْوَةِ الَّتِي خَصَصْتَ بِهَا سَيِّدَ الْمُرْسَلِينَ حِينَ أَسْرَيْتَ بِهِ لَيْلَةَ السَّابِعِ وَالْعِشْرِينَ أَنْ تَرْحَمَ قَلْبِيَ الْحَزِينَ وَتُجِيبَ دَعْوَتِي يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ!»

'Ey Allâh! Ey keremlilerin en keremlisi olan Allâh! Şüphesiz ben Senden, âşıkların sırlarının müşâhedesi bereketine ve yirmi yedinci gece kendisini mi'râca çıkardığında, Gönderilenlerin Efendisi'ne tahsis ettiğin halvet (teke tek berâberlik) **hürmetine, benim kederli kalbime merhamet etmeni ve duâma icâbet etmeni isterim.' derse, muhakkak Allâh-u Te'âlâ onun duâsını kabûl eder, şânını yüceltir, yalvarışına acır ve kalplerin öldüğü günde onun kalbini diri tutar** (rûhunu öldürmez, îmân nûrunu söndürmez)**."** *(Safûrî, Nüzhetü'l mecâlis, 1/141, 2/90)*

3) Muhammed ibni Hatîriddîn Hazretleri'nin nakline göre ise; Receb-i Şerîf'in yirmi yedinci gecesi yatsıdan sonra üç selâmla on iki rekât kılınır. Yâni dört rekâtta bir selâm verilir, kırâat olarak Kur'ân-ı Kerîm'den kolaya gelen okunabilir. Namaz bitiminde yüz kere:

«سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.»

"Allâh-u Te'âlâ noksan sıfatlardan münezzehtir, bütün hamdler Allâh-u Te'âlâ'ya mahsustur. Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilâh yoktur ve Allâh-u Te'âlâ en büyüktür. O yüce ve büyük olan Allâh-u Te'âlâ'nın yardımı olmadan hiçbir günahtan dönüş, hiçbir ibâdete de kuvvet yoktur." zikri okunur.

Yüz kere de: «أَسْتَغْفِرُ اللهَ» **"Allâh-u Te'âlâ'dan mağfiret talep ediyorum."** diye istiğfar edilir. Yüz kere de salevât-ı şerîfe sığalarından her hangi biri okunur.

Her kim bunu yapar da ardından secdeye kapanarak **Allâh-u Te'âlâ**'dan bir hâcetini isterse **Allâh-u Te'âlâ** onun hâcetini görür. *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:57)*

Receb-i Şerîfin 27. (Mi'râc) **Günü** (24 Nisan Pazartesi günü) **Namazı:** Tâbi'înin ulularından olan **Hasen el-Basrî** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır: **"Recebin yirmi yedinci günü olunca, Abdullâh ibni Abbâs** *(Radıyallâhu Anhümâ)* **sabahleyin îtikâfa girip öğlen vakti**(nden önceki kerâhat saati)**ne kadar namaza devâm ederdi.**

Öğleni kılınca kısa bir nâfile (öğlenin son sünnetini) **kıldıktan sonra dört rekât kılar ve her rekâtta bir Fâtiha, birer tâne Mu'avvizeteyn** (Felak ve Nâs sûreleri)**, üç Kadir Sûresi ve elli İhlâs Sûresi okurdu. Daha sonra ikindi vaktine kadar duâya devâm eder ve: 'Bugün Rasûlüllâh ﷺ böyle yapardı.' derdi."** *(Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye 1/332)*

Receb-i Şerîfin Yirmi Yedinci Gün Orucu

Selmân-ı Fârisî *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh ﷺ** şöyle buyurmuştur:

"Receb ayında bir gün ve bir gece vardır ki, o günü oruçlu geçirip, gecesini ibadette kāim olan kişi, zaman olarak yüz seneyi oruç, yüz seneyi de (gece ibadeti ve) **kıyamla geçirmiş gibi olur. O gün, Receb'in bitmesine üç gün kaladır. Muhammed Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem de o gün** (peygamber olarak) **gönderilmiştir."** *(Beyhakî, Fedâilü'l-evkāt, no:11, sh:95-96; Şu'abü'l-îmân, no:3530, 5/345; İbnü 'Asâkir, el-Emâlî, Fadlu Receb, sh:6; Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/332; İbnü Hacer, Tebyînü'l-'aceb, sh:58; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, no:4381, 3/142; Süyûtî, Cem'u'l-cevâmi', 1/591; ed-Dürrü'l-mensur, 4-186; 'Alî el-Müttakî, Kenzü'l-'ummâl, no:35269, 12/312; İbnü 'Arrâk, Tenzîhü'ş-şerî'a, Savm:41, 2/161)*

Ebû Hureyre *(Radıyallâhu Anh)*ın rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh ﷺ** şöyle buyurmuştur: **"Receb'in yirmi yedinci günü oruç tutana, altmış ay orucu**(nun sevâbı) **yazılır. O gün, Nebî Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem'e, Cibrîl'in risâleti ilk getirdiği gündür."** *(Abdülkādir el-Geylânî, el-Ğunye, 1/332; Ebû Muhammed el-Hallâl, no:18, sh:76; Hatîb, Târîhu Bağdâd, 8/290; Ebû Mûsa el-Medînî, Fedâilü'l-leyâlî ve'l-eyyâm, 'Irâkî, el-Muğnî an hamli'l-esfâr, 1/367; Zebîdî, İthâfü's-sâdeti'l-müttakîn, 5/207; Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/141; Hennâd en-Nesefî, el-Fevâid, 'Abdülazîz el-Kettânî, Fedâilü Receb, İbnü 'Arrâk, Tenzîhü'ş-şerî'a, Savm:41, 2/161)*

Receb-i Şerîf'in Yirmi Yedinci Gününün Sadakası

Rivâyet olunduğuna göre:

رُوِيَ: «مَنْ صَامَ يَوْمَ السَّابعِ وَالْعِشْرِينَ مِنْ رَجَبَ وَتَصَدَّقَ فِيهِ كَتَبَ اللهُ لَهُ بِصِيَامِهِ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَعِتْقَ أَلْفَيْ رَقَبَةٍ.»

"Her kim Receb'in yirmi yedinci günü oruç tutup, o gün sadaka verirse, Allâh-u Te'âlâ orucuna karşılık o kişiye, bin hasene ve iki bin köle âzâdı (sevâbı) **yazar."** *(el-Câmi'u'ş-şâfî fi'l va'zı'l-kâfî, Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/141)*

Receb-i Şerîfin Cuma Gecesinde Yapılacak Bir İstiğfâr

Ulemânın beyânı vechile; her kim Receb-i Şerîf'in bir cuma gecesinde 1000 kere:

«أَسْتَغْفِرُ اللهَ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ مِنْ جَمِيعِ الذُّنُوبِ وَالْآثَامِ.»

"Bütün günah ve isyanlarımdan dolayı, celâl ve ikrâm sâhibi olan Allah-u Te'âlâ'dan mağfiret talep ederim." derse, hiç şüphesiz o kişinin denizlerin köpükleri kadar günahı olsa da affedilir. *(Eyyûb ibnü 'Abdillâh, Kitâbu fezâili'ş-şühûr, sh:18 -Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Kısmı, no:2038'de kayıtlı nüsha-)*

ŞA'BÂN-I ŞERÎF AYINDA NÂFİLE ORUÇ

RASÛLÜLLÂH ﷺ'İN ŞA'BÂN-I ŞERÎF ORUCUNA VERDİĞİ ÖNEM

Üsâme ibni Zeyd *(Radıyallâhu Anhümâ)* şöyle anlatmıştır: "Bir kere ben: 'Yâ **Rasûlellâh**! Şa'bân'da oruç tuttuğunuz kadar hiçbir ayda oruç tuttuğunuzu görmedim.' dediğimde: **'O Receb ve Ramazan arasında kalmış büyük bir aydır ki insanlar on**(un ululuğun)**dan gâfildir. O kendisinde amellerin âlemlerin Rabbin**(in huzûr-u mânevîsin)**e yükseltidiği bir aydır. Ben de amelimin oruçluyken yükseltilmesini seviyorum** (da onun için bu ayda çok oruç tutuyorum)**.'** buyurmuştur." *(Nesâî, no:2221; Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, no:3540, 5/352-353; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, 5/201; İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, 3/103; Münzirî, et-Terğîb, no:1537, 2/122)*

Bu hadîs-i şerîften anlaşıldığı üzere insanlar, kıymetli haram aylardan olduğu için öteden beri Receb-i Şerîf orucuna önem verirlerdi, fakat Şa'bân-ı Şerîf orucunun kıymetini bilmezlerdi. İşte bu yüzden **Rasûlüllâh** *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* Şa'bân orucunu sünnet olarak teşrî etti.

Enes ibni Mâlik *(Radıyallâhu Anh)* şöyle demiştir: **"Rasûlüllâh** *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)* **oruca bir başladımı o kadar devam ederdi ki artık biz: 'Rasûlüllâh ﷺ'in bu sene oruç açmaya niyeti yok.' derdik.**

Bir de orucu açtımı bir zaman tutmazdı, tâ ki biz: 'Rasûlüllâh *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)***in bu sene oruç tutmaya niyeti yok.' derdik. Oruçlar içerisinde en çok Şa'bân orucunu severdi."** *(Ahmed ibnü Hanbel, Taberânî, Münzirî, et-Terğîb, no:1538, 2/122; Heysemî, el-Mecma', 2/192)*

Yine **Enes** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre **Rasûlüllâh** *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*e: "Ramazan'dan sonra hangi oruç daha üstündür?" diye sorulduğunda: **"Ramazan'a hürmeten Şa'bân orucudur."** buyurdu. "Hangi sadaka daha üstündür?" diye sorulunca da: **"Ramazan'daki sadaka."** buyurdu. *(Tirmizî, Zekât, no:663, 3/51-52; Beğavî, Şerhu's-sünne, no:1778, 6/329; İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, 3/103; Ebû Ya'lâ, el-Müsned, no:3421, 6/154; Münzirî, et-Terğîb, no:1539, 2/123; Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, no:3539, 5/352; es-Sünenü'l-kübrâ, 4/305; 'Alî el-Müttakî, Kenzü'l-'ummâl, no:24292, 8/591)*

Üzerinde farz borcu olanın iki ramazan arası süren bir mazereti yokken kazalarını bir dahaki ramazandan sonraya bırakması câiz değildir. *(İbni Receb, Letâifü'l-me'ârif, sh:257-258)*

Hadîs-i şerifte şöyle vârid olmuştur:

رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «شَعْبَانُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَلْقَانِي فَلْيَصُمْهُ وَلَوْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ.»

"Şa'bân cehennemden bir kalkandır. Bana kavuşmak isteyen üç gün de olsa onda oruç tutsun." *(Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/142)*

Şa'bân-ı Şerîf'in İlk Perşembe (27 Nisan) Orucu

Hadîs-i şerîfte şöyle buyrulmuştur:

رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ صَامَ أَوَّلَ خَمِيسٍ مِنْ شَعْبَانَ وَاٰخِرَ خَمِيسٍ مِنْهُ كَانَ حَقًّا عَلَى اللّٰهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ.»

"Şa'bân'ın ilk ve son perşembesini oruçla geçireni, rahmeti ile cennete girdirmek Allâh-u Te'âlâ üzerine bir hak olur." *(Ebû 'Abdillâh el-Hubeyşî, el-Bereke fî fadli's-sa'yi ve'l-hareke, no:785, sh:249; Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/142)*

Şa'bân-ı Şerîf'in Başında, Ortasında ve Sonunda Üç Gün Oruç

Nebî *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir:

رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «مَنْ صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ أَوَّلِ شَعْبَانَ وَثَلَاثَةً مِنْ أَوْسَطِهِ وَثَلَاثَةً مِنْ اٰخِرِهِ كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ ثَوَابَ سَبْعِينَ نَبِيًّا وَكَانَ كَمَنْ عَبَدَ اللّٰهَ سَبْعِينَ عَامًا وَإِنْ مَاتَ فِي تِلْكَ السَّنَةِ مَاتَ شَهِيدًا.»

"Her kim Şa'bân'ın başından, ortasından ve sonundan üç gün oruç tutarsa, Allâh-u Te'âlâ ona yetmiş peygamber sevâbı yazar. Allâh-u Te'âlâ'ya yetmiş sene ibâdet etmiş gibi olur. O sene ölürse şehit olarak ölür." *(Zübdetü'l-vâ'izîn, Hobevî, Dürretü'n-nâsihîn, sh:235)*

ŞA'BÂN-I ŞERÎF AYININ NAMAZLARI

Şa'bân Ayının İlk Gece (26 Nisan Çarşamba gününü 27 Nisan Perşembe gününe bağlayan gece) **Namazı:**

1) Rasûlüllâh *(Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)*in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir. **"Her kim Şa'bân'ın ilk gecesinde, birinci rekâtlarında bir Fâtiha ve beş İhlâs okumak sûretiyle on iki rekât kılarsa Allâh-u Te'âlâ ona on iki bin şehit sevabı verir. Kendisine on iki senelik ibâdet sevâbı yazılır. Anasının doğurdu gündeki gibi hatâlarından sıyrılır ve seksen güne kadar üzerine hiçbir hatâ yazılmaz."** *(Nesefî, Sâfûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/142)*

2) Muhammed ibni Hatîriddîn Hazretleri'nin nakline göre; Şa'bân-ı Şerîf ayının ilk gecesi on iki rekât kılınır, her rekâtta Fâtiha'dan sonra on beş kere İhlas Sûresi okunur. Her kim bunu yaparsa onun amel defterine on bin hasene (sevap) yazılır ve on bin günahı (olsa da) silinir. *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:58)*

Şa'bân Ayının İlk Gün (27 Nisan Perşembe günü) **Namazı: Enes** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre: "Şa'bân ayının ilk günü iki rekât kılıp, her rekâtında bir Fâtiha, on Âyete'l-Kürsî ve:

﴿شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۙ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَٓائِمًا بِالْقِسْطِۜ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَز۪يزُ الْحَك۪يمُۜ﴾

"Allâh, şüphesiz Kendisinden başka adâleti (icrâ ve) **ikāme etmekte olan hiçbir ilâh bulunmadığı gerçeğine şâhitlikte bulunmuştur.** (O'nun büyük kudretini gören) **melekler ve ilim sâhipleri de** (aynı şâhitliği ikrâr etmiştir). **O** (hiç yenilmeyip dâimâ gâlip gelen ve her işi yerli yerinde olan) **Azîz ve Hakîm olan Zât'tan başka hiçbir ilâh yoktur."** *(Âl-i İmrân Sûresi:18)* âyet-i kerîmesini okuyana **Allâh-u Te'âlâ** birçok mükâfatlar ihsân eder.

Cennette hiçbir göz görmedik, hiçbir kulak duymadık, hiçbir beşerin de kalbinden geçmedik nîmetler verir. Kendisini dünyânın istenmedik şeylerinden korur, rızkını genişletir ve en büyük (mahşer) korku(-sun)dan emin kılınır." *(Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr ve celîletü'l-ezkâr, sh:68)*

HÂCETLERİN HUSÛLÜ (İSTEKLERİN GERÇEKLEŞMESİ) İÇİN KILINACAK ÇOK MÜHİM İKİ HÂCET NAMAZI

1) İbni Mes'ûd *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh**ﷺ şöyle buyurmuştur:

عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اِثْنَتَا عَشْرَةَ رَكْعَةً تُصَلِّيهِنَّ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ وَتَتَشَهَّدُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ، فَإِذَا تَشَهَّدْتَ فِي اٰخِرِ صَلَاتِكَ فَأَثْنِ عَلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَاقْرَأْ وَأَنْتَ سَاجِدٌ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَاٰيَةَ الْكُرْسِيِّ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَقُلْ: لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ قُلْ: اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ، وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ، وَاسْمِكَ الْأَعْظَمِ وَجَدِّكَ الْأَعْلٰى وَكَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ، ثُمَّ سَلْ حَاجَتَكَ، ثُمَّ ارْفَعْ رَأْسَكَ، ثُمَّ سَلِّمْ يَمِينًا وَشِمَالًا، وَلَا تُعَلِّمُوهَا السُّفَهَاءَ، فَإِنَّهُمْ يَدْعُونَ بِهَا فَيُسْتَجَابُ.»

"(Hâcetlerinin husûlü için) **gece veya gündüz** (kerâhat vakti olmayan herhangi bir vakitte) **on iki rekât namaz kılarsın, her iki rekât arasında teşehhüd oku ardından selâm verirsin.**

Namazının sonunda teşehhüde oturduğun zaman Allâh-u Azze ve Celle'ye senâda bulun, sonra Nebîﷺ**e salât et** (Tahiyyât ve Salli-Bârik oku). **Sonra** (selâm vermeden önce) **secdeye var ve orada** (başlarında besmele çekerek) **yedi kere Fâtiha, yedi kere de Âyete'l-Kürsî oku.**

Sonra on defa:

«لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

'Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur, O tektir, hiçbir ortağı yoktur, mülk O'na âittir, hamd O'na mahsustur, O her şeye hakkıyla gücü yetendir.' de, daha sonra (kalbindeki murâdını niyet ederek):

«اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ وَاسْمِكَ الْأَعْظَمِ وَجَدِّكَ الْأَعْلٰى وَكَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلٰى سَيِّدِي مُحَمَّدٍ وَأَنْ تَقْضِيَ حَاجَتِي هٰذِهِ.»

'Ey Allâh! Arş'ındaki izzet kulpları, Kitâb'ındaki rahmetin son noktası, en yüce olan şânın ve tastamam olan kelimelerin hürmetine Senden Efendimiz Muhammed'e salât etmeni ve bu hâcetimi yerine getirmeni dilerim.' diyerek hâcetini iste.

Sonra başını kaldır, sağa ve sola selâm ver. Sakın bu namazı beyinsizlere öğretmeyin, zîrâ bunûnla (uygunsuz şeyler) **isteyebilirler de hemen kabul görürler."** *(Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb, no:1074, 1/274; Beyhakî, De'avâtü'l-kebîr, no:392, 2/157)*

2) Abdullâh ibni Ebî Evfâ *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh**ﷺ şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفٰى رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَتْ لَهُ إِلَى اللهِ حَاجَةٌ أَوْ إِلٰى أَحَدٍ مِنْ بَنِي اٰدَمَ فَلْيَتَوَضَّأْ فَلْيُحْسِنِ الْوُضُوءَ، ثُمَّ لِيُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ لِيُثْنِ عَلَى اللهِ وَلْيُصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ لِيَقُلْ: لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ لَا تَدَعْ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ!»

"Her kimin Allâh-u Te'âlâ'dan yâhut Âdemoğullarının herhangi birinden bir hâceti olursa, güzelce abdest alsın, sonra iki rekât namaz kılsın, sonra:

«اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.»

(‘Bütün hamdler âlemlerin Rabbi olan Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur. Salâtü selâm Efendimiz Muhammedﷺin, Ehl-i Beyti’nin ve sahâbesinin hepsinin üzerine olsun.’ diyerek) **Allâh-u Te‘âlâ’ya hamd ve Nebî Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem’e salât etsin. Daha sonra:**

«لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بِرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ لَا تَدَعْ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَّجْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِيَ لَكَ رِضًا إِلَّا قَضَيْتَهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ!»

‘O çok sabırlı ve lütufkâr olan Allâh’tan başka hiçbir ilâh yoktur, O büyük Arş’ın Rabbi olan Allâh’ı noksan sıfatlardan tenzîh ederim, bütün hamdler âlemlerin Rabbi olan Allâh’a mahsustur.

Ben Senden; rahmetini kazandıran ve mağfiretini ciddi mânâda hak ettiren şeyler isterim. Her iyiliğe (nefisle cihad sonunda kazanılan) **ğanîmet gibi ulaşmayı, her günahtan da kurtulmayı dilerim. Ey acıyanların en merhametlisi! Benim için bağışlamadığın bir günah, feraha çıkartmadığın bir dert ve râzı olup da halletmediğin bir hâcet bırakma.’ desin.**

Daha sonra dünyâ ve âhiret işlerinden ne murâd ediyorsa onu Allâh’tan ister, böyle yaptığı zaman hiç şüphesiz o iş takdir edilir.” *(Tirmizî, Vitir:348, no:479, 2/344; İbnü Mâce, İkâmetü’s-salât:189, no:1384, 1/441)*

DÂVÛD *(ALEYHİSSELÂM)*IN, MUSÎBETE UĞRAMAMAK VE HAYIRLARA KAVUŞMAK İÇİN SABAH-AKŞAM OKUDUĞU DUÂ

İmâm-ı Ahmed ibni Hanbel *(Rahimehullâh)* ***“Kitâbü’z-Zühd”*** isimli kıymetli eserinde **Abdurrahmân ibni Cübeyr** *(Radıyallâhu Anh)*ın şöyle anlattığını nakletmiştir:

“**Dâvûd** *(Aleyhisselâm)* meşhur musîbetiyle karşılaştıktan sonra (artık başına bir belâ gelmemesi için) sabah-akşam 3 kere:

«اَللّٰهُمَّ مَا كَتَبْتَ فِي هٰذَا الْيَوْمِ مِنْ مُصِيبَةٍ فَخَلِّصْنِي مِنْهَا،
وَمَا أَنْزَلْتَ فِي هٰذَا الْيَوْمِ مِنْ خَيْرٍ فَأْتِنِي مِنْهُ نَصِيبًا.»

‘Ey Allâh! Bugünde musîbet (belâ) **olarak yazmış** (takdir etmiş) **olduğun ne varsa, beni ondan kurtar. Bugünde hayırdan indirdiğin ne varsa ondan bana bir nasip ver.’** duâsını üç kere okurdu. Böyle yaptıktan sonra artık istenmeyen hiçbir şeyle karşılaşmadı.” *(Süyûtî, Dâ‘i’-felâh fî ezkâri’l-mesâi ve’s-sabâh, no:136, sh:90, ed-Dürru’l-mensûr, 7/165)*

CAN, DİN, ÂİLE VE MAL HUSÛSUNDAKİ BELÂLARDAN KORUNMAK İÇİN SABAH NAMAZINDAN SONRA OKUNACAK ÇOK MÜHİM BİR DUÂ

Kādiriyye tarîkatının Yâfi‘iyye kolunun kurucusu **İmâm-ı Yâfi‘î** *(Rahimehullâh)*ın naklettiğine göre; sabah namazından sonra okunduğu takdirde kişiyi; canı, dîni, âilesi, malı ve sâhip olduğu bütün nîmetler husûsunda musîbetlerden koruyacak çok mühim bir duâ vardır ki o da şöyledir:

«بِسْمِ اللّٰهِ عَلٰى نَفْسِي وَدِينِي وَأَهْلِي وَمَالِي وَكُلِّ مَا أَعْطَانِي رَبِّي، أَسْتَوْدِعُ اللّٰهَ دِينِي وَأَمَانَتِي وَخَوَاتِيمَ عَمَلِي، تَحَصَّنْتُ بِالْحَيِّ الْقَيُّومِ الَّذِي لَا يَمُوتُ أَبَدًا، وَدَفَعْتُ عَنِّي السُّوءَ بِلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.»

“Canım, dînim, âilem, malım ve Rabbim’in bana verdiği her şeyin üzerine Allâh’ın adını okuyorum. Dînimi (îmânımı), (eşim, çocuklarım ve bıraktığım mallarımdan ibaret) **emânet**(ler)**imi ve** (iyi ölebilmem için) **amelimin sonlarını**(n güzel olmasını) **Allâh’a emânet ediyorum.**

Hiç ölmeyecek Hayy ve Kayyûm ile korundum. Lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi’l-Aliyyi’l-Azîm (O en büyük ve en yüce olan Allâh’ın yardımı olmadan hiçbir ibâdete kuvvet ve hiçbir günahtan dönüş imkânı yoktur) **zikriyle de kendimden kötülükleri savuşturdum.”** *(Yâfi‘î, el-İrşâd ve’t-tatrîz fî fazli zikrillâh ve tilâveti kitâbihi’l-‘azîz, sh:33)*

MEŞHUR OLAN HADÎS-İ ŞERÎFTE BİLDİRİLEN DOKSAN DOKUZ İSM-İ ŞERÎFTEN HÂRİC OLARAK KUR’ÂN-I KERÎM’DE VE FARKLI HADÎS-İ ŞERÎFLERDE ZİKREDİLEN YÜZ İSM-İ ŞERÎFTEN İKİNCİ İSM-İ ŞERÎF «اَلْأَعْلٰى» İSM-İ ŞERÎFİ

«اَلْأَعْلٰى» ism-i şerîfi “En yüce olan” mânâsındadır. Bu ism-i şerîf ism-i tafdil olup kökü «عُلُوٌّ» mastarıdır ki mânâsı “Yüksek olmak, yükselmek” anlamındadır.

Bu ism-i şerîf Kur’ân-ı Kerîm’deki iki âyet-i kerîmede zikredilmiştir ki bunlardan biri:

﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلٰى﴾

“O en yüce olan Rabbin’in ismini tesbîh et (isimleri hakkında yanlış yorumlamalardan sakın, o isimleri başkalarına takma, uygunsuz hâllerde ve necâset bulunan mahallerde onları anma).**”** *(A‘lâ Sûresi:1)* âyet-i kerîmesi, diğer ise:

﴿وَمَا لِاَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزٰىۙ ۝ اِلَّا ابْتِغَاۤءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْاَعْلٰىۚ﴾

“Oysa onun yanında hiçbir kimse için bir iyilik yoktur ki, (yaptığı yardımla, onun iyiliği) **karşılıklandırılmış olsun. Lâkin** (o bu iyiliği) **O en yüce olan Rabbin’in Zâtı’nı**(n rızâsını) **aramak için** (yapmıştır).**”** *(Leyl Sûresi:19-20)* âyet-i celîlesidir.

Allâh-u Te‘âlâ yücelik husûsunda öyle bir mevkî sâhibidir ki O’nun yanında başka hiçbir varlığın mertebesi dahî konuşulamaz. **Rabbimiz** benzerden, zıttan, ortaktan ve Kendisine vasfen yakın olunmaktan münezzehtir. Hattâ mahlûkâtın tümü O’nun sıfatlarından tek bir sıfatın bâzı mânâlarını bile tam anlamıyla bilmekten âcizdirler. Bu hususta **Allâh-u Te‘âlâ** şöyle buyurmaktadır:

﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدٖيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحٖيطُونَ بِهٖ عِلْمًا﴾

“O o(yaratıla)**nların önlerinde olanı da, arkalarında bulunanı da** (geçmiş-gelecek, görülen ve görülmeyen her şeylerini) **bilmektedir. Onlar ise ilim bakımından O’nu**(n bildirdikleri dışında, ne Zâtı’nı, ne de malûmâtını) **kavrayamazlar.”** *(Tâhâ Sûresi:110)*

Zikredilen âyet-i kerîmelerin de müfâdı vechile; yücelik mânâlarının tamâmı her yönden **Rabbimiz** için sâbittir. O, Zâtı çok yüce olandır. Zîrâ mahlûkâtı üzerinde fevkıyyet (her yönden üstün olma) vasfına hâizdir. O Yüce Mevlâmız, sıfatları en yüce olan Zât’tır.

Zâten bu husûsu en güzel şekilde **Rabbimiz** hulâsâ olarak şu âyet-i kerîmesiyle ifâde buyurmuştur:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌۚ﴾

“(Ne Zât’ı, ne sıfatları, ne de sanatları husûsunda) **hiçbir şey O** (Allâh-u Sübhânehû)**nun benzeri olamaz.”** *(Şûrâ Sûresi:11’den)*

Allâh-u Te‘âlâ izzeti, gücü ve kudreti ile karşısında her varlığı âciz bırakandır. Bütün mahlûkâtın perçemleri O’nun yed-i kudretindedir. Dilediği şeyi yapar, Kendisini bundan engelleyecek hiçbir şey yoktur.

Dilemediğini de O'na yaptırabilecek hiçbir varlık mevcut değildir. Kâinâttaki bütün varlıklar O'nun gerçekleşmesini murâd etmediği bir şeyi yapmak isteseler de bu imkânsızdır. İşte bütün bunlar **Allâh-u Te'âlâ**'nın iktidârının gücünü ifâde etmek için kâfîdir.

Bu ism-i şerîf **Rabbimiz**'in sıfatı olarak hadîs-i şerîflerde de zikredilmektedir. Meselâ **Abdullâh ibni Mes'ûd** *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh**ﷺ şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَإِذَا سَجَدَ فَلْيَقُلْ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلٰى.»

"(Sizden biriniz) **secde yaptığı zaman üç kere: 'Sübhâne Rabbiye'l-A'lâ' desin."** *(Ebû Dâvûd, Salât:154, no:886, 1/296)*

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki bu ism-i şerîfle **Allâh-u Te'âlâ**'ya duâ etmenin bir husûsiyeti vardır. Zîrâ **Rasûlüllâh**ﷺin duâ etmeye başlarken sürekli okuduğu zikirde bu ism-i şerîf de mevcuttur. Nitekim **İyâs ibni Seleme ibni'l-Ekva'** *(Radıyallâhu Anhümâ)* babasının şöyle dediğini rivâyet etmiştir:

عَنْ إِيَاسِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمْ قَالَ: «مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَفْتِحُ دُعَاءً إِلاَّ اسْتَفْتَحَهُ بِسُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْوَهَّابِ.»

"Ben **Rasûlüllâh**ﷺin duâya her başladığında mutlaka:

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْوَهَّابِ.»

'Karşılıksız bolca veren, O Yüce ve (hattâ) **En Yüce olan Rabbim'i** (bütün noksan sıfatlardan) **tesbîh ederim.'** diyerek başladığını işitim." *(Hâkim, el-Müstedrek, no:1835, 1/676)*

Bu ism-i şerîf **Mevlâ Te'âlâ**'nın gayrısı için ise şu üç mânâda kullanılmıştır:

1) "En üstün" mânâsına gelir. Nitekim:

﴿وَهُوَ الَّذٖى يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعٖيدُهُ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِۜ وَلَهُ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۚ وَهُوَ الْعَزٖيزُ الْحَكٖيمُ۟﴾

"Ancak O'dur O Zât ki; halkı ilk başta (yoktan) **yaratmaktadır,** (öldürdükten) **sonra da onları** (dirilterek, sonsuz hayata) **geri döndürecektir. Zaten O'na göre** (hiçbir şeyde zorluk ve kolaylık söz konusu değilse de, sizce bir şeyi yoktan yapmaktansa) **bu** (tekrar diriltme) **daha kolaydır. Göklerde de, yerde de** (eşten, ortaktan ve evlattan münezzeh olmak, yoktan yaratmak, tekrar diriltmek, var etmek ve yok etmek gibi) **o mesel-i âlâ** (en üstün mükemmel sıfatlar) **yalnızca O'na mahsustur.** (Yaratmak istediği bir şeyi yoktan yaratmaktan ve tekrar diriltmekten âciz bırakılamayacak üstün bir güce sahip olan) **Azîz de,** (tüm işlerini hikmet üzere icrâ eden) **Hakîm de ancak O'dur."** *(Rûm Sûresi:27)* âyet-i kerîmesinde bu mânâ ile tefsir edilmiştir.

('Alî Hicâzî, en-Nûru'l-esnâ fî şerhi esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:269-270; Sa'îd el-Kahtânî, Şerhu esmâillâhi'l-hüsnâ fî zav'i'l-kitâbi ve's-sünne, sh:78-80; Mâhir Mukaddim, el-Câmi'u esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:91)

2) "Yüce" manasına gelir. Nitekim **Rabbimiz** şöyle buyurmaktadır:

﴿عَلَّمَهُ شَدٖيدُ الْقُوٰىۙ ۞ ذُو مِرَّةٍۜ فَاسْتَوٰىۙ ۞ وَهُوَ بِالْاُفُقِ الْاَعْلٰىۜ﴾

"O kuvvetleri çok şiddetli olan (Cebrâîl) **ona** (Rasûlüllâhﷺe Kur'ân'ı) **öğretmiştir. O sağlam görüş sâhibi. Derken o** (Cibrîl *(Aleyhisselâm)*), (her biri ufku kapatacak kadar büyük olan altı yüz kanadıyla Hirâ'da Rasûlüllâhﷺe) **doğruca belirdi. Böylece o, Üfuk-ı âlâ** (Rasûlüllâhﷺe göre doğuda bulunan en üst ufuk)**da idi."** *(Necm Sûresi:5-7)*

Şu âyet-i kerîmede de yine aynı mânâda kullanılmıştır:

﴿إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ۝ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ ۝ لَا يَسَّمَّعُونَ إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ﴾

"Muhakkak Biz o (size) **en yakın olan göğü muhteşem bir ziynetle, o** (parlak) **yıldızlarla iyice süsledik. Bir de, her isyankâr şeytandan tam bir koruma olsun diye** (o yıldızları onları yakmak için yarattık). (Artık) **o** (şeyta)**nlar** (meleklerin teşkil ettiği) **o Mele-i âlâya** (en üstün cemâate) **kulak verip** (onların konuştuğu gaybî haberleri) **işitemezler ve** (göğe doğru yükselmek istediklerinde, onun) **her taraf**(ın)**dan atıl**(an ateş parçalarıyla taşlan)**ırlar."** *(Sâffât Sûresi:6-8)*

Bu âyet-i kerîme **Rasûlüllâh**ﷺ'in risâletiyle cinlerin semâya çıkıp haber çalmalarının yasaklandığını beyân etmektedir.

3) "Gâlib" mânâsına gelir. Bu manada **Allâh-u Te'âlâ** şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى﴾

"Biz (Mûsâ'ya) **buyurduk ki: '**(O sihirbazların sana bir zarar vereceği ya da insanların şüphelenerek sana uymayacakları gibi düşüncelere kapılarak) **korkma. Şüphesiz ki sen, âlâ** (ğâlip) **olacak kişi ancak sensin.'"** *(Tâhâ Sûresi:68)*

Mûsâ *(Aleyhisselâm)* **Firavun**'un topladığı sihirbazların sihirlerini görüp bu durumdan biraz çekinince **Allâh-u Te'âlâ** onu bu sözüyle teyid etmiştir.

Allâh-u Te'âlâ başka bir âyet-i kerîmede bu kelimeyi cemî siğasıyla aynı mânâda ifâde ederken şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

"(Ey Müslümanlar! Uhud'da karşılaştığınız hezîmetten dolayı cihattan) **gevşemeyin ve** (kaçırdığınız ganîmetlere de, kaybettiğiniz canlara da) **üzülmeyin. Oysa siz âlâ** (ğâlip) **kimselersiniz** (ve bundan sonra katılacağınız her muhârebede mutlaka gâlip geleceksiniz). **Eğer** (gerçekten) **mümin kimseler oldu iseniz** (Allâh yolunda cihattan hiçbir sûrette geri kalmayın. Çünkü gerçek iman, Allâh'a güvenmeyi ve düşmanlara aldırmamayı îcâb eder).**"** *(Âl-i İmrân Sûresi:139)*

«الْأَعْلَى» İSM-İ ŞERÎFİNİN HAVÂSSI

1) Her kim bu ism-i şerîfi 111 kere zikretmeye devâm ederse, **Allâh-u Te'âlâ** o kişiyi başkasına muhtâç olmaktan korur, onu yüceltir, nusretiyle (yardımıyla) onu kuvvetlendirir ve lisânına hikmet ihsân eder. *('Alî Hicâzî, en-Nûru'l-esnâ fî şerhi esmâillâhi'l-hüsnâ, sh:269-270)*

2) İbni Abbâs *(Radıyallâhu Anhümâ)* şöyle anlatmıştır:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: «إِنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ! هَلْ مِنَ الدُّعَاءِ شَيْءٌ لَا يُرَدُّ؟ قَالَ: نَعَمْ، تَقُولُ: أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْأَعْلَى الْأَعَزِّ الْأَجَلِّ الْأَكْرَمِ.»

"Şüphesiz bir adam **Rasûlüllâh**ﷺ'e: 'Yâ **Rasûlellâh**! Reddolunmayacak bir duâ var mıdır?' deyince **Rasûlüllâh**ﷺ: **'Evet** (vardır). (Bunun için) **sen** (duâ edeceğin zaman)**:**

«أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْأَعْلَى الْأَعَزِّ الْأَجَلِّ الْأَكْرَمِ.»

'(Ey Allâh!) **Ben Senden o en yüce, o en izzetli, o en ulu ve o en cömert isminle istiyorum.' dersin'** buyurdu." *(et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, no:12015, 11/360, el-Evsat, no:6115, 6/176, ed-Du'a, no:115, sh:53; Ziyâüddîn el-Makdisî, Kitâbu'l-'udde li'l-kerbi ve'ş-şidde, no:44, sh:88)*